

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร

ปริญญาานิพนธ์
ของ
พันโทหญิงผะดากุล บัณฑิตยานาค

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา
มีนาคม 2544
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร

บทคัดย่อ
ของ
พันโทหญิงพะดากุล บัณฑิตยานาค

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา
มีนาคม 2544

๒๕๔๔

ผดุงกุล บัณฑิตนา. (2544). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : อาจารย์สุพิพรรณ พัฒนพานิชย์, รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนเตรียมทหารเกี่ยวกับปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านโรงเรียน และพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร และเพื่อค้นหาตัวแปรที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนเตรียมทหาร ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2543 จำนวน 278 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ตัวเลือกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้คือ คะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สหสัมพันธ์พหุคูณ และการถดถอยพหุคูณ

๑) ผลการวิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยด้านนักเรียน ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเตรียมทหาร (G.P.A.) มีคะแนนเฉลี่ย 3.12 และนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านโรงเรียน โดยรวม และเรื่องประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหาร และบรรยากาศการปกครองอยู่ในระดับมาก ส่วนเรื่องบรรยากาศการเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลาง และนักเรียนมีความคิดเห็นด้านพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหารโดยรวม และรายด้านเกือบทุกด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านความมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร พบว่า ปัจจัยด้านโรงเรียน ได้แก่ ประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหาร บรรยากาศการปกครอง และบรรยากาศการเรียนการสอน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.42 ส่วนปัจจัยด้านนักเรียนเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร ได้แก่ ประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหารและบรรยากาศการเรียนการสอน โดยมีอำนาจในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 17.5

FACTORS RELATED TO PRE-CADET'S LEADERSHIP

AN ABSTRACT

BY

LT. COL. PADAKUN PANLAINARK WRTA.

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University

March 2001

Padakun Panlainark. (2001). *Factors Related to Pre-Cadet's Leadership*. Master Thesis, M.Ed. (Educational Administration). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Miss.Supepun Phatanapanit , Assoc.Prof. Nipa Sripairot.

The purposes of this research were to study opinions of pre-cadet students in factors on students, school, and leadership behaviors to study the factors related to leadership behaviors of the pre-cadet students, and to find out the variables that could predict the leadership behaviors of the pre-cadet students.

The sample used in this study included 278 second-year pre-cadets students in 2000 academic year (B.E. 2543), derived through simple random sampling technique. The instrument used for collecting the data was the five-point-rating-scale questionnaire, constructed by the researcher. The statistics used for analyzing the data were mean, standard deviation, multiple correlation, and multiple regression.

The research findings were summarized as follows :-

1. The student factor was learning achievement with the grade point average (G.P.A.) was 3.12. The pre-cadet students had opinions on the school factor as a whole and on the tradition of the pre-cadet school, and the governing climate at a high level, and on learning climate at a moderate level. The pre-cadet students also had the opinions on leadership behaviors of the pre-cadet students as a whole and almost every aspect at a high level, except the discipline aspect, at a moderate level.

2. The factors related to the leadership of the cadet students revealed that the school factors, namely the tradition of the cadet school, governing climate, and instructional climate, had relationship to the leadership of the cadet students with statistically significant difference at the .05 level, with the multiple correlation of 0.42, while the student factor on learning achievement had relationship with the leadership of the cadet students with no statistically significant difference.

3. The variables that could predict the leadership of the cadet students were the tradition of the cadet school and the instructional climate, with the prediction power of 17.5 percent.

ปริญญานิพนธ์

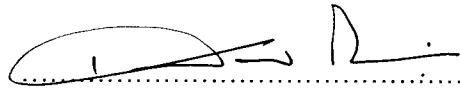
เรื่อง

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร

ของ

พันโทหญิงผะดากุล บันลายนาค

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

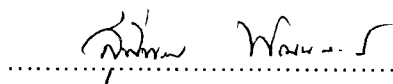

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์)

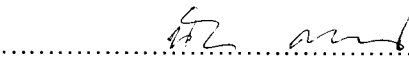
วันที่ ๑๑ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

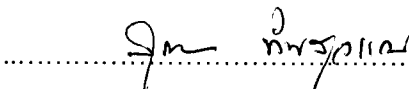
ประธาน

(อาจารย์สุพีพรรณ พัฒนพานิชย์)

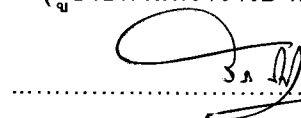
กรรมการ

(รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดา ทัพสุวรรณ)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ)

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
ขอบเขตของเนื้อหา	4
ประชากรกลุ่มตัวอย่าง	4
ตัวแปรที่จะศึกษา	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
กรอบความคิดในการศึกษาค้นคว้า	8
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	9
2 เอกสารรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
โรงเรียนเตรียมทหาร	11
ประวัติการจัดการศึกษาในโรงเรียนเตรียมทหาร	11
ภารกิจและการจัดส่วนราชการของสถาบันการศึกษาของโรงเรียน เตรียมทหารโดยทั่วไป	12
จุดมุ่งหมายและปรัชญาของโรงเรียนเตรียมทหาร	14
การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเตรียมทหาร	15
สภาพความเป็นอยู่ของนักเรียนเตรียมทหาร	18
ความเป็นผู้นำ	18
ความหมายของความเป็นผู้นำ ภาวะผู้นำ บุคลิกภาพความเป็นผู้นำ	18
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความเป็นผู้นำ	21
พฤติกรรมความเป็นผู้นำ	28
ทฤษฎีการเรียนรู้ที่นำมาใช้ในการปรับพฤติกรรม	29
คุณลักษณะความเป็นผู้นำ	31

2 (ต่อ) ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำที่พึงประสงค์ของนักเรียน	
เตรียมทหาร	34
ปัจจัยด้านนักเรียน	35
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	35
ปัจจัยด้านโรงเรียน	37
ประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหาร	37
การปฏิบัติตามระบบนักเรียนอาวุโส.....	38
การปฏิบัติตามระบบเกียรติศักดิ์	40
บรรยากาศการปกครอง	42
การปรับตัวตามกฎระเบียบของโรงเรียน	43
การปรับตัวในโรงนอนนักเรียน	46
บรรยากาศการเรียนการสอน	49
พฤติกรรมครู	50
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	52
งานวิจัยในประเทศ	52
งานวิจัยต่างประเทศ	53
3 วิธีดำเนินการวิจัย	55
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	55
# การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	56
การหาคุณภาพของเครื่องมือ	61
การเก็บรวบรวมข้อมูล	62
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
? สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	63
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	64
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	64
การวิเคราะห์ข้อมูล	64
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	65

5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	78
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	78
	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	78
	๑ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	78
	การวิเคราะห์ข้อมูล	79
	สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	79
	อภิปรายผล	80
	ข้อเสนอแนะ	84
	บรรณานุกรม	85
	ภาคผนวก	96
	ประวัติย่อผู้วิจัย	106

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตอนเรียนของนักเรียนเตรียมทหาร	56
2	ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของปัจจัย ด้านนักเรียนและปัจจัยด้านโรงเรียน โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน และรายชื่อ	65
3	ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านโรงเรียน เกี่ยวกับประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหาร	66
4	ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านโรงเรียน เกี่ยวกับบรรยากาศการปกครอง	67
5	ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านโรงเรียน เกี่ยวกับเรื่องบรรยากาศการเรียนการสอน	69
6	ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความเป็นผู้นำ ของนักเรียนเตรียมทหารโดยรวม	70
7	ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความเป็นผู้นำ ของนักเรียนเตรียมทหาร จำแนกตามรายด้าน	71
8	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านนักเรียนและปัจจัยด้านโรงเรียน กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร	75
9	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของการถดถอยพหุคูณของพฤติกรรมความ เป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร	76
10	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ใช้ในการพยากรณ์พฤติกรรมความเป็นผู้นำของ นักเรียนโดยรวม ได้ใช้วิธีวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ	77

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบความคิดในการวิจัย	9
2 ผังการจัดแสดงการแบ่งส่วนราชการในโรงเรียนเตรียมทหาร	13

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นหัวใจในการพัฒนาประเทศ ทำให้บุคคลมีคุณภาพและเป็นทรัพยากรที่มีค่าของชาติเพราะการศึกษาทำหน้าที่ฝึกฝนคนให้เกิดความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ดีในการประกอบอาชีพ การพัฒนาประเทศในทุกด้านต้องอาศัยกำลังคนที่มีคุณภาพเป็นประการสำคัญ ประเทศที่มีประชากรที่ได้รับการศึกษาที่เหมาะสมและทั่วถึงจะประสบความสำเร็จในการพัฒนาทุกด้าน (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. 2534 : 168) จากแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2535:8) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการศึกษาว่าเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีสันติสุข และสามารถเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านของประเทศ โดยเฉพาะการมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาระดับกลางที่เชื่อมระหว่างประถมศึกษาและอุดมศึกษา ถ้าการมัธยมศึกษาขาดคุณภาพ การศึกษาระดับอื่นจะเสื่อมโทรมลง (ก่อ สวัสดิพิบูลย์. 2535 : 393)

โรงเรียนเตรียมทหารจัดเป็นสถาบันการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ มีลักษณะคล้ายคลึงกับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กล่าวคือ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษารับนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เข้าศึกษาต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4,5 และ 6 เมื่อนักเรียนจบการศึกษาจากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาแล้ว สามารถศึกษาต่อในชั้นอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัย วิทยาลัยและสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ที่เทียบเท่ามหาวิทยาลัยในสาขาต่าง ๆ ตามความสามารถและความสมัครใจของนักเรียนแต่ละบุคคลแต่ละจะรับนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เข้าศึกษาต่อเป็นเวลา 2 ปี เพื่อเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ โรงเรียนนายเรืออากาศ และโรงเรียนนายร้อยตำรวจ

จะเห็นได้ว่า นักเรียนที่เรียนจบชั้นปีที่ 2 ของโรงเรียนเตรียมทหาร มีระยะเวลาเรียนเท่ากับนักเรียนที่เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของกระทรวงศึกษาธิการ และถ้านักเรียนที่จบจากโรงเรียนเตรียมทหารไม่สมัครใจศึกษาต่อในโรงเรียนเหล่านี้กล่าว ก็สามารถสอบเข้าศึกษาต่อเช่นเดียวกับนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของกระทรวงศึกษาธิการทุกประการ ดังนั้นหลักสูตรของโรงเรียนเตรียมทหารเฉพาะวิชาสามัญสาขาวิชาต่าง ๆ กำหนดไว้เช่นเดียวกับหลักสูตรของระดับมัธยมศึกษา และมีจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตร

ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533 ซึ่งได้กำหนดหลักการ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรไว้ว่า มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต สามารถเลือกแนวทางที่จะทำประโยชน์แก่สังคมตามบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดี มีนิสัยปรับปรุงงาน มีทักษะในการประกอบอาชีพ สามารถเป็นผู้นำและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2533 : 1) สอดคล้องกับ ชุตินา สัจจามันท์ (2542 : 18) ที่กล่าวว่า ใน การจัดการศึกษาปัจจุบันนี้จำเป็นต้องอาศัยหลักสูตรเป็นสื่อในการพัฒนา นอกจากวิชาสามัญ ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนเตรียมทหารได้เพิ่มวิชาทหาร และวิชาตำรวจ เพื่อฝึกความอดทน ความยุติธรรม ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความรักหมู่คณะ ความสามัคคี ความเป็นผู้นำ และการประสานประโยชน์ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะโรงเรียนเตรียมทหารเป็นสถาบัน การศึกษาที่มุ่งผลิตบุคลากรที่มีความสำคัญอย่างยิ่งและเป็นพลังอันยิ่งใหญ่ของประเทศไทย ได้แก่ นายทหารสัญญาบัตรของกองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ และนายตำรวจ

โรงเรียนเตรียมทหารจึงมีบทบาทที่สำคัญในอันที่จะสร้างความเป็นผู้นำให้แก่นักเรียน ตามนโยบายของโรงเรียนเตรียมทหาร เนื่องจากนักเรียนเตรียมทหารจะต้องออกไปปฏิบัติ หน้าที่ผู้บังคับบัญชาในวันหนึ่งข้างหน้า โรงเรียนเตรียมทหารจึงถือเป็นจุดเริ่มต้นของเหล่าทัพ ในการที่จะปลูกฝังลักษณะผู้นำให้นักเรียนเตรียมทหาร ได้แก่ ให้ความสำคัญในหน้าที่ และ ความรับผิดชอบ เคารพสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น ตรงต่อเวลา มั่นคงในระเบียบวินัย อย่างเคร่งครัด รู้จักเสียสละ ซื่อตรง อดทน มีอารมณ์มั่นคงไม่ย่อท้อต่อความลำบาก พากเพียร ศึกษาในด้านวิชาการ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และปฏิบัติตามที่ได้รับการอบรมสั่งสอน เพื่อให้เกิดคุณประโยชน์และเป็นกำลังแก่ประเทศชาติบ้านเมืองต่อไป

นักเรียนเตรียมทหารต้องใช้ชีวิตแบบนักเรียนประจำ แต่มีสภาพแวดล้อมและ บรรยากาศแตกต่างจากนักเรียนประจำทั่วไป กล่าวคือนักเรียนเตรียมทหารมีความเป็นอยู่ซึ่งมี ระเบียบวินัยเป็นอย่างมากจนดูเหมือนเป็นการบังคับให้นักเรียนอยู่ในกรอบตลอดเวลา ทั้งนี้ เพราะเป้าหมายของการจัดการศึกษาในโรงเรียนเตรียมทหาร ก็เพื่อผลิตนายทหารที่มี ประสิทธิภาพ นั่นคือคุณสมบัติสำคัญของชีวิตทหารคือ การใช้ชีวิตอยู่ในโครงสร้างขององค์การ แบบราชการ มีสายการบังคับบัญชาที่เข้มงวดและเด็ดขาด องค์การทหาร จึงต้องมีแบบแผนและ ประสิทธิภาพ เสียสละและมีความยึดมั่นผูกพันต่อองค์การอย่างสูงสุด และมีลักษณะที่ต่างจาก องค์การทางสังคมอื่น (Vidich and Stein. 1960 : 493 – 494) ดังนั้นการเข้าเป็นสมาชิกใน องค์การทหาร จึงต้องผ่านการฝึกเพื่อที่จะรับเอาค่านิยมทางทหาร แบบแผนการปฏิบัติและ วัตถุประสงค์ขององค์การมาเป็นวิถีชีวิตเพื่อปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์การ ทหาร และผ่านกระบวนการอบรมหรือกระบวนการถ่ายทอดไปสู่อาชีพโดยมีโรงเรียนทหาร ซึ่ง เป็นส่วนหนึ่งขององค์การทหารเป็นตัวขัดเกลา อาจจะกล่าวได้ว่าโรงเรียนทหารสอดคล้อง

ประสานกับองค์การทหารเป็นอย่างดี และจัดว่าเป็นสถาบันแบบเบ็ดเสร็จประเภทหนึ่ง (Goffman. 1968 : 16) ด้วยเหตุนี้ผู้ที่เข้าศึกษาในโรงเรียนเตรียมทหาร ต้องมีความพร้อมที่จะเข้าสู่สมาชิกขององค์การทหาร ต้องมีความมุ่งมั่นเต็มใจ แกร่ง และทนทานต่อการฝึกตามที่องค์การกำหนด ทั้งนี้เพราะคุณลักษณะทางทหาร ประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ ลักษณะของความเป็นผู้นำที่กล้าหาญ เข้มแข็ง เด็ดเดี่ยว มีความเชื่อมั่นในตนเอง และลักษณะของผู้มีความรู้ ความชำนาญทางทหาร (Lyons and Mastand. 1959 : 11 - 13)

เพื่อให้นักเรียนเตรียมทหารมีลักษณะทางทหารดังกล่าวข้างต้น โรงเรียนเตรียมทหาร จึงให้ความสำคัญของการฝึกฝนนักเรียนให้พร้อมที่จะสามารถรับเอาอุดมการณ์และค่านิยมทางทหาร เข้าไปในส่วนหนึ่งของชีวิต ยอมรับแบบแผน และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ต่างๆโดยเคร่งครัด เพื่อให้เป็นบุคคลที่มีลักษณะทางทหารครบถ้วน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความเป็นผู้นำ อันได้แก่ การมีความรับผิดชอบ มีวินัยในตนเอง รู้จักควบคุมอารมณ์ตนเอง ปฏิบัติงานตามระเบียบข้อบังคับ มีเหตุผล มีความซื่อตรง ตรงต่อเวลา มีความยุติธรรม มีความคิดสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นในตนเอง ใจกว้าง เสียสละ จะเห็นได้จากทุกปีโรงเรียนเตรียมทหารได้ทำการประเมินภาวะผู้นำของนักเรียนในภาคปลาย ผลปรากฏว่า นักเรียนมีความเป็นผู้นำแตกต่างกัน (โรงเรียนเตรียมทหาร. 2542 : 21)

จากการวิจัยพฤติกรรมนักเรียนเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดูแลนักเรียนเตรียมทหาร (โรงเรียนเตรียมทหาร. 2540 : 16) พบว่า นักเรียนบางคนไม่มีคุณลักษณะความเป็นผู้นำ ได้แก่ ขาดระเบียบวินัยในขณะที่ศึกษาในห้องเรียน เข้าห้องเรียนช้า ขออนุญาตเข้าห้องนํ้าบ่อย หนีเรียน ไม่ตั้งใจเรียน ฯลฯ พฤติกรรมดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะของนักเรียนที่ไม่พึงประสงค์ คือขาดวินัยในตนเอง ไม่มีความอดทน ขาดความกระตือรือร้นในการเรียน ขาดความรับผิดชอบ ขาดลักษณะความเป็นผู้นำ ใฝ่พัฒนาตนเองอยู่เสมอ ไม่ตรงต่อเวลา ในทางกลับกัน มีนักเรียนเตรียมทหารบางส่วนที่มีพฤติกรรมที่น่าชื่นชม กล่าวคือ ตรงต่อเวลา เอาใจใส่การเรียน มีความรับผิดชอบ มีความอดทนต่อการฝึกศึกษา มีระเบียบวินัย มีความกระตือรือร้นในการเรียนและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน พฤติกรรมเหล่านี้เป็นสิ่งที่น่าสนใจที่จะศึกษาถึงสาเหตุหรืออิทธิพลที่ทำให้เกิดพฤติกรรมเหล่านี้ขึ้น เพราะนักเรียนบางส่วนแสดงพฤติกรรมขัดแย้งกับคุณลักษณะผู้นำ แต่ในขณะที่บางส่วนแสดงพฤติกรรมของความเป็นผู้นำที่ดี ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาว่าปัจจัยด้านนักเรียนและปัจจัยด้านโรงเรียน ปัจจัยใดที่สัมพันธ์กับความเป็นผู้นำ และทำให้นักเรียนเกิดความเป็นผู้นำตามความมุ่งหมายของโรงเรียน จึงได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร โดยศึกษาปัจจัยด้านนักเรียน ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและปัจจัยด้านโรงเรียน ได้แก่ ประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหาร บรรยากาศการปกครองและบรรยากาศการเรียนการสอน ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขด้านต่างๆ ของโรงเรียน

และสร้างบรรยากาศโรงเรียนให้ส่งเสริมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร เพื่อพัฒนาคุณภาพ และการผลิตนักเรียนเตรียมทหารให้สามารถเป็นนายทหารและนายตำรวจที่มีประสิทธิภาพของประเทศชาติต่อไป

① ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านโรงเรียนและพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร
3. เพื่อค้นหาตัวแปรที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะทำให้ทราบว่าปัจจัยใดบ้างที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร รวมทั้งใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม นักเรียนให้มีพฤติกรรมความเป็นผู้นำที่ดี ปรับปรุง ปัจจัยด้านโรงเรียน ส่งเสริมประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหาร ปรับปรุงบรรยากาศการปกครอง ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน ให้ความรู้ครู อาจารย์ และนักเรียนเตรียมทหารเพื่อสร้างนักเรียนให้มีคุณลักษณะความเป็นผู้นำที่ดี ตามนโยบายของโรงเรียนเตรียมทหารและเหล่าทัพและสร้างบรรยากาศโรงเรียนให้ส่งเสริมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร

② ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร โดยศึกษา ปัจจัยด้านนักเรียน ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่วนปัจจัยด้านโรงเรียน ได้แก่ ประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหาร บรรยากาศการปกครอง และบรรยากาศการเรียนการสอน ส่วนพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร โดยศึกษาจากความรับผิดชอบ ความยุติธรรม ความไม่เห็นแก่ตัว ความมีวินัยในตนเอง ความอดทน ความรัก หมู่คณะและความซื่อสัตย์

2. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนเตรียมทหารปีที่ 2 ปีการศึกษา 2543 จำนวนทั้งสิ้น 713 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนเตรียมทหารปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2543 สังกัดกรมยุทธศึกษาทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด จำนวนทั้งสิ้น 278 คน โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่ มอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 607 – 610) ซึ่งผู้วิจัยทำการสุ่มจากตอนเรียนได้ 7 ตอนเรียนจากทั้งหมด 18 ตอนเรียน

3. ตัวแปรที่จะศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

3.1.1 ปัจจัยด้านนักเรียน

- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.1.2 ปัจจัยด้านโรงเรียน

3.1.2.1 ประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหาร

- การปฏิบัติตามระบบนักเรียนอาวุโส
- การปฏิบัติตามระบบเกียรติศักดิ์

3.1.2.2 บรรยากาศการปกครอง

- การปรับตัวตามกฎระเบียบของโรงเรียน
- การปรับตัวในโรงนอนนักเรียน

3.1.2.3 บรรยากาศการเรียนการสอน

- พฤติกรรมครู

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหารซึ่งประกอบด้วย ความรับผิดชอบ ความยุติธรรม ความไม่เห็นแก่ตัว ความมีวินัยในตนเอง ความอดทน ความรักหมู่คณะ และความซื่อสัตย์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พฤติกรรมความเป็นผู้นำ หมายถึง บุคลิกภาพหรือคุณลักษณะของนักเรียนเตรียมทหารที่มีความสามารถ หรือมีอำนาจในการชักจูง ควบคุมบุคคลอื่นให้ปฏิบัติตาม โดยศึกษาจากพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร ได้แก่

1.1 ความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่น ตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน ด้วยความพากเพียรและละเอียดรอบคอบ ใช้ความรู้ความสามารถในการทำงานอย่างเต็มที่ พยายามปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดียิ่งๆขึ้น และมีความตรงต่อเวลา

1.2 ความยุติธรรม หมายถึง การปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเที่ยงตรงไม่ลำเอียงปราศจากอคติใด ๆ ให้โอกาสแก่ทุกคนเท่าเทียมกัน และมีเหตุผลในการคิดและการกระทำ

1.3 ความไม่เห็นแก่ตัว หมายถึง การระลึกถึงส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว ไม่เอาเปรียบ คิดถึงประโยชน์ของสังคม มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ยินดีช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อเขาเดือดร้อน

1.4 ความมีวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติถูกต้องและเหมาะสมกับมารยาท ข้อบังคับ ข้อตกลง กฎระเบียบของสังคมและศีลธรรม เคารพสิทธิผู้อื่นและซื่อตรงต่อตนเอง

1.5 ความอดทน หมายถึง การปฏิบัติตนด้วยความเข้มแข็ง มีความหนักแน่นของจิตใจ ทนต่อการดูหมิ่นเหยียดหยาม ความลำบากตรากตรำไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ทนบากบั่นเพื่อให้บรรลุถึงความสำเร็จในการทำงาน

1.6 ความรักหมู่คณะ หมายถึง มีความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีอุดมการณ์ รักชาติ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ไม่ประพฤติตนให้เสื่อมเสียหมู่คณะหรือสถาบัน และปกป้องคุ้มครองหมู่คณะหรือสถาบัน มีความรักในเกียรติและศักดิ์ศรีของทหารตำรวจของตน

1.7 ความซื่อสัตย์ หมายถึง การพูด คิดและปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ไม่ทุจริต ไม่หลอกลวง มีความจริงใจ ไม่คล้อยตามผู้อื่นไปในทางเสื่อมเสีย และไม่ใช้อำนาจตนในทางที่ผิด

2. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำ หมายถึง ปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่เป็นส่วนประกอบสำคัญที่ทำให้มีผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียนแตกต่างกันไป ได้แก่

2.1 ปัจจัยด้านนักเรียน

- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความสามารถ ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนหรือประสบการณ์ต่าง ๆ วัดจากผลการเรียนที่เป็นระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม (Grade Point Average) ของทุกวิชา นับจากเริ่มเรียนจนสิ้นสุดภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543

2.2 ปัจจัยด้านโรงเรียน

2.2.1 ประเพณีการปฏิบัติตนในโรงเรียนเตรียมทหาร หมายถึง สิ่งที่โรงเรียนเตรียมทหาร กำหนดให้มีการปฏิบัติในโรงเรียนเตรียมทหารเพื่อให้นักเรียนเป็นคนดี มีความซื่อสัตย์ เสียสละ มีระเบียบวินัย ฯลฯ

2.2.1.1 การปฏิบัติตามระบบนักเรียนอาวุโส หมายถึง ประเพณีปฏิบัติระหว่างนักเรียนชั้นปีที่ 2 กับนักเรียนชั้นปีที่ 1 ในโรงเรียนเตรียมทหาร ให้นักเรียนเกิดความอดทน อดกลั้น มีความเข้มแข็ง ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตาม ฝึกให้นักเรียนชั้นปีที่ 2 เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านความประพฤติ ความเป็นผู้นำ ความมีระเบียบวินัย ความมีน้ำใจ ความสามัคคี ความมีคุณธรรมแก่นักเรียนชั้นปีที่ 1 และนักเรียนที่มีอาวุโสน้อยกว่า ต้องให้ความเคารพ ยาเกรง ต่อผู้ที่มีอาวุโสสูงกว่า ไม่ล่วงเกินหรือแสดงกริยา กระด้างกระเดื่อง และรักษาระเบียบการแสดงการเคารพอย่างเคร่งครัด ให้เกียรติแก่นักเรียนที่มีอาวุโสสูงกว่า

2.2.1.2 การปฏิบัติตามระบบเกียรติศักดิ์ หมายถึง เป็นระบบคุณธรรมในโรงเรียนเตรียมทหารในการปลูกฝังอุปนิสัยอันสำคัญของนักเรียนเตรียมทหาร ระบบนี้มีหลักสำคัญอยู่ที่ความซื่อสัตย์ การยึดถือปฏิบัติตามคำสัตย์สาบานของนักเรียนที่กล่าวเป็นประจำ เพื่อเตือนใจไม่ให้คล้อยตามผู้อื่นในทางเสื่อมเสียและเกิดความกล้าหาญและเสียสละ โดยกระบวนการการฝึกอบรม ค่อย ๆ ปลูกฝังให้นักเรียนเข้าใจอย่างซาบซึ้ง ทั้งเป็นทางการและโดยทางอ้อม ทำให้นักเรียนเกิดความภูมิใจในเกียรติทหารตำรวจของตนโดยมีการทดสอบตลอดเวลา ให้ค่อย ๆ ซึมเข้าไปในสายเลือดเป็นมรดกไปสู่รุ่นนักเรียนทุกรุ่น

2.2.2 บรรยาการปกครอง หมายถึง การดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกคนให้มีชีวิตอยู่ในโรงเรียนด้วยความปกติสุข สามารถศึกษาเล่าเรียนได้สำเร็จตามความมุ่งหมาย และมีพฤติกรรมที่เหมาะสม

2.2.2.1 การปรับตัวตามกฎระเบียบของโรงเรียน หมายถึง การฝึกและทดสอบที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อปรับพฤติกรรมให้เข้ากับระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ หรือข้อบังคับที่ให้นักเรียนเตรียมทหารปฏิบัติตาม รู้จักควบคุมอารมณ์ จนกลายเป็นพฤติกรรมประจำตัวของนักเรียนหรือเป็นวินัยในตนเอง รู้จักควบคุมอารมณ์ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ การปลูกฝังให้นักเรียนเกิดความเป็นผู้นำได้

2.2.2.2 การปรับตัวในโรงนอนนักเรียน หมายถึง การที่โรงเรียนกำหนดข้อบังคับให้นักเรียนปฏิบัติในฐานะนักเรียนประจำ มีการสร้างบรรยาการที่อบอุ่นเพื่อให้นักเรียนปรับตัวให้เข้ากับสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแก่ตนเอง สามารถดำเนินชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นการฝึกให้นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงนอน ฝึกความอดทน การให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การมีความรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมในโรงนอน ทำให้นักเรียนเกิดความรัก ความสามัคคี

2.2.3 บรรยาการการเรียนการสอน หมายถึง สภาพแวดล้อมขณะปฏิบัติ การเรียนการสอนประกอบด้วย พฤติกรรมครู ได้แก่ พฤติกรรมการสอนครู วิธีสอน กิจกรรมการเรียนการสอน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน การใช้อุปกรณ์การเรียนการสอนและการจัดบรรยาการในห้องเรียนให้เกิดความอบอุ่นและเกิดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

3. โรงเรียนเตรียมทหาร หมายถึง โรงเรียนที่ขึ้นตรงต่อกรมยุทธศึกษาทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด เป็นสถาบันแห่งเดียวในประเทศไทยที่ให้การศึกษาเพื่อเตรียมตัวเข้าศึกษาต่อโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ โรงเรียนนายเรืออากาศ และโรงเรียนนายร้อยตำรวจ

4. นักเรียนเตรียมทหาร หมายถึง นักเรียนเตรียมทหารชั้นปีที่ 2 ที่กำลังศึกษาในโรงเรียนเตรียมทหาร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543

กรอบความคิดในการศึกษาค้นคว้า

กรอบความคิดในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ประสานแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหารได้ศึกษาโดยการรวบรวมข้อมูลจากกฎระเบียบของโรงเรียนเตรียมทหาร และคุณลักษณะความเป็นผู้นำที่พึงประสงค์ของทหารตำรวจและนักเรียนเตรียมทหาร (โรงเรียนเตรียมทหาร. 2540 : 46) นำมากำหนดพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียน ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความยุติธรรม ความไม่เห็นแก่ตัว ความมีวินัยในตนเอง ความอดทน ความรักหมั่นคณะ และความซื่อสัตย์เป็นตัวแปรตาม

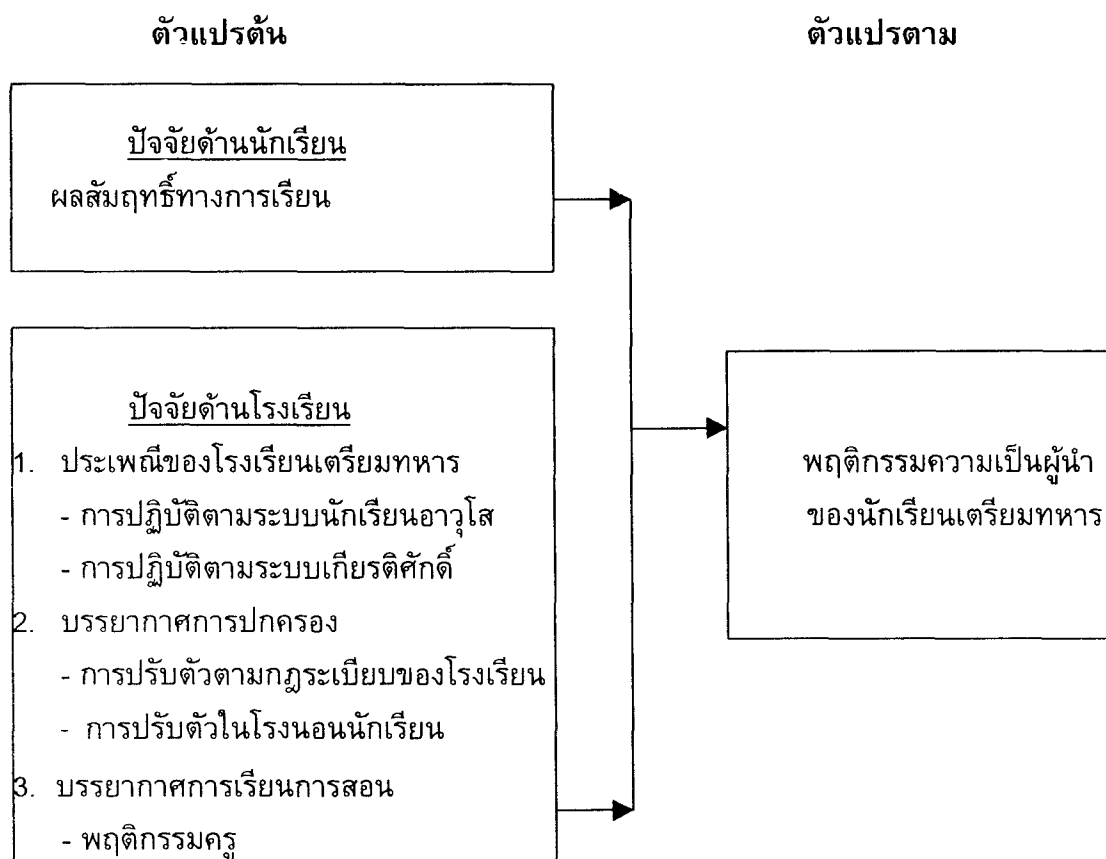
2. แนวคิดเกี่ยวกับตัวแปรต้น คือ ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียน ประกอบด้วย ปัจจัย 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านนักเรียน คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่วนปัจจัยด้านโรงเรียน ได้แก่ ประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหาร บรรยากาศการปกครองและบรรยากาศการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีและแนวคิด ตลอดจนข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับปัจจัยดังกล่าวแล้วรวบรวมเป็นกรอบความคิดในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

ปัจจัยด้านนักเรียนได้ใช้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นตัวแปร โดยศึกษาจากแนวคิดของสต็อกดิลล์ (Stogdill. 1969 : 91 - 113) ซึ่งกล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสัมพันธ์กับคุณลักษณะความเป็นผู้นำ และศึกษาเพิ่มเติมจากทฤษฎีผู้ยิ่งใหญ่ (Great Man Theory) ที่กล่าวว่า สติปัญญาเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นของผู้นำ

ปัจจัยด้านโรงเรียนนั้น ได้ใช้ประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหาร และบรรยากาศการปกครอง เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของนักเรียนเตรียมทหาร เพราะเป็นสิ่งที่นักเรียนจะต้องเกี่ยวข้องอยู่ตลอดเวลาที่เป็นนักเรียนเตรียมทหาร เป็นประเพณีซึ่งจัดเป็นลักษณะเฉพาะของโรงเรียนเตรียมทหารที่หยั่งลึกถือปฏิบัติ ดังนั้น การศึกษาค้นคว้าในเรื่องนี้ ผู้วิจัยจึงศึกษาเอกสารจากคู่มือโรงเรียนเตรียมทหาร (โรงเรียนเตรียมทหาร. 2542 : 45) และจากคู่มือโรงเรียนนายเรืออากาศ (โรงเรียนนายเรืออากาศ. 2541 : 200) ซึ่งกล่าวถึงประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติทั่วไปในหน่วยงานทหารทุกหมู่เหล่า ซึ่งการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระบบอาวุโส การปฏิบัติตามระบบเกียรติศักดิ์ และการปรับตัวตามกฎระเบียบของโรงเรียน ส่วนตัวแปรการปรับตัวในโรงเรียนนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารของกรมตำรวจ (กรมตำรวจ. 2540 : 2) ซึ่งกล่าวว่าหอพักมีความสำคัญอย่างยิ่งในการปรับบุคลิกภาพ

ส่วนบรรยากาศการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของลอว์เรนซ์ (Lawrence. 1976 : 418) ที่กล่าวว่า บรรยากาศการเรียนการสอนเป็นสภาพจิตวิทยา ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมของครู ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน สำหรับการศึกษาบรรยากาศการเรียนการสอนนั้น ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะพฤติกรรมครูเท่านั้น โดยกำหนดกรอบความคิดในการศึกษาค้นคว้าดังนี้

กรอบความคิดในการศึกษาค้นคว้า

ภาพประกอบ 1 กรอบความคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. ตัวแปรปัจจัยด้านนักเรียน ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และปัจจัยด้านโรงเรียน ได้แก่ ประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหาร บรรยากาศการปกครอง และบรรยากาศการเรียนการสอน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร
2. มีตัวแปรอย่างน้อย 1 ตัว ที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มุ่งศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหารผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. โรงเรียนเตรียมทหาร

1.1 ประวัติการจัดการศึกษาในโรงเรียนเตรียมทหาร

1.2 ภารกิจและการจัดส่วนราชการของสถาบันการศึกษาโรงเรียนเตรียมทหาร

โดยทั่วไป

1.3 จุดมุ่งหมายและปรัชญาของโรงเรียนเตรียมทหาร

1.4 การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเตรียมทหาร

1.5 สภาพความเป็นอยู่ของนักเรียนเตรียมทหาร

2. ความเป็นผู้นำ

2.1 ความหมายของความเป็นผู้นำ ภาวะผู้นำ บุคลิกภาพความเป็นผู้นำ

2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความเป็นผู้นำ

2.3 พฤติกรรมความเป็นผู้นำ

- ทฤษฎีการเรียนรู้ที่นำมาใช้ในการปรับพฤติกรรม

2.4 คุณลักษณะความเป็นผู้นำ

3. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร

3.1 ปัจจัยด้านนักเรียน

- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.2 ปัจจัยด้านโรงเรียน

3.2.1 ประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหาร

- การปฏิบัติตามระบบนักเรียนอาวุโส
- การปฏิบัติตามระบบเกียรติศักดิ์

3.2.2 บรรยากาศการปกครอง

- การปรับตัวตามกฎระเบียบของโรงเรียน
- การปรับตัวในโรงนอนนักเรียน

3.2.3 บรรยายการเรียนการสอน

- พฤติกรรมครู

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- งานวิจัยในประเทศ
- งานวิจัยต่างประเทศ

1. โรงเรียนเตรียมทหาร

โรงเรียนเตรียมทหารเป็นสถาบันการศึกษาที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากสถาบันอื่นๆในระดับเดียวกันหลายด้าน เช่น ด้านภารกิจ ด้านการแบ่งส่วนราชการ ตลอดจนการจัดการเรียนการสอน ฯลฯ ผู้วิจัยจึงขอเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับโรงเรียนเตรียมทหารเพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ (โรงเรียนเตรียมทหาร. 2542 : 1 – 7)

1.1 ประวัติการจัดการศึกษาในโรงเรียนเตรียมทหาร

โรงเรียนเตรียมทหารใช้คำย่อว่า “ร.ร.ตท.” ใช้คำภาษาอังกฤษว่า “Armed Forces Academics Preparatory School” ย่อว่า “AFAPS” และนักเรียนเตรียมทหารใช้คำย่อว่า “นตท.” คำภาษาอังกฤษว่า “Pre-Cadet” ย่อว่า “P-Cdt”

โรงเรียนเตรียมทหารกำเนิดขึ้นเมื่อวันที่ 27 มกราคม 2501 โดยเอากิจการผู้บังคับบัญชา ครูอาจารย์ จากโรงเรียนเตรียมทหารทั้ง 3 แห่งคือ โรงเรียนเตรียมนายร้อย โรงเรียนเตรียมนายเรือ ซึ่งตั้งขึ้นตั้งแต่ปี 2481 และโรงเรียนเตรียมนายเรืออากาศ ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อปี 2499 มารวมกันและร่วมปฏิบัติงานที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าเป็นการชั่วคราว จนกระทั่งวันที่ 21 ธันวาคม 2504 จึงย้ายมาอยู่ที่ถนนพระราม 4 ลุมพินี จนถึงปัจจุบัน และในปี พ.ศ.2506 สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ขอให้โรงเรียนเตรียมทหารรับนักเรียนส่วนหนึ่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อส่งเข้าศึกษาในโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ต่อมาในปี พ.ศ.2530 กระทรวงกลาโหมได้ปรับปรุงแบบการศึกษาของโรงเรียนนายทหาร นายตำรวจ โดยให้โรงเรียนเตรียมทหารรับนักเรียนที่ผ่านการเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายของกระทรวงศึกษาธิการเข้าศึกษาเป็นเวลา 2 ปี เมื่อจบแล้วจึงส่งให้ศึกษาต่อในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ โรงเรียนนายเรืออากาศและโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ตามหลักสูตรของโรงเรียนนั้น ๆ

การศึกษาในโรงเรียนเตรียมทหารเป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาทของตนในฐานะพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของประเทศชาติ

เช่นเดียวกับโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ แต่โรงเรียนเตรียมทหารมีวัตถุประสงค์ที่เพิ่มขึ้นจากระบบโรงเรียนทั่วไปก็คือ เพื่อเตรียมนักเรียนของแต่ละเหล่าทัพให้มีความรู้ความสามารถและมีลักษณะทหาร ได้พัฒนาเชี่ยวชาญ มีความรู้และทักษะอันจำเป็นต่อการประกอบอาชีพทหาร ดำรง ร่วมนำพัฒนาสังคมด้วยแนวทางและวิธีการใหม่ๆ และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

ดังกล่าวแล้วว่าโรงเรียนเตรียมทหารได้ถือกำเนิดจากโรงเรียนเตรียมทหาร 3 เหล่าทัพ คือ กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ การปกครองบังคับบัญชาและการจัดส่วนราชการจึงมีลักษณะแตกต่างจากโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการโดยสิ้นเชิง ซึ่งจะขอลำถึงภารกิจและการจัดส่วนราชการในโรงเรียนเตรียมทหารโดยย่อ เพื่อให้มองเห็นบรรยากาศของโรงเรียนเตรียมทหารในด้านการปกครอง สภาพความเป็นอยู่โดยทั่วไปดังนี้

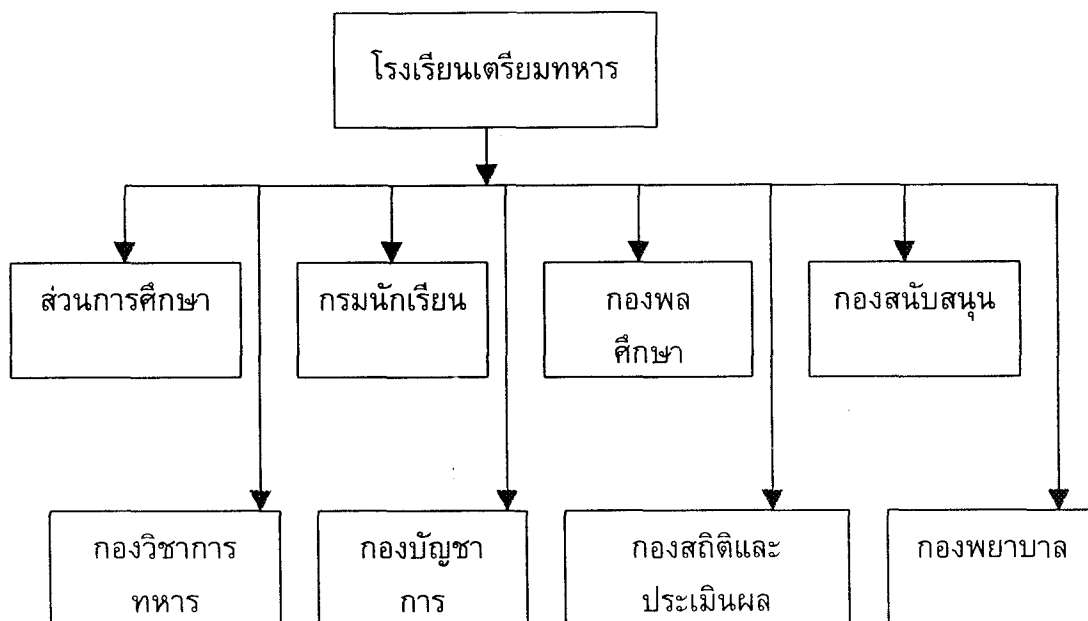
1.2 ภารกิจและการจัดส่วนราชการของสถาบันการศึกษาของโรงเรียนเตรียมทหารโดยทั่วไป

1) ภารกิจ

ภารกิจของโรงเรียนเตรียมทหาร มีหน้าที่ปกครองบังคับบัญชาและให้การศึกษอบรมในด้านพุทธพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัยวิชาทหาร และวิชาตำรวจ เพื่อให้เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติและทัศนคติพื้นฐานพร้อมที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีความก้าวหน้าทั้งในด้านความรู้ อุปนิสัย และคุณสมบัติของผู้นำหน่วย มีผู้บัญชาการโรงเรียนเตรียมทหารเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

2) การจัดส่วนราชการ

โรงเรียนเตรียมทหารเป็นส่วนราชการขึ้นตรงต่อกรมยุทธศึกษาทหารกองบัญชาการทหารสูงสุด แบ่งส่วนราชการออกเป็น 8 หน่วยงานดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 ผังการจัดแสดงการแบ่งส่วนราชการในโรงเรียนเตรียมทหาร

2.1) กองบัญชาการโรงเรียนเตรียมทหาร (บก.ร.ร.ตท.) มีหน้าที่

วางแผนอำนวยการประสานงาน และบริหารงานให้เป็นไปตามภารกิจของโรงเรียนเตรียมทหารและนโยบายที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งดำเนินการเกี่ยวกับธุรการ การเงิน การสวัสดิการ การสารนิเทศ และการรักษาความปลอดภัย มีผู้บัญชาการโรงเรียนเตรียมทหาร เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

2.2) ส่วนการศึกษา (สทศ.ร.ร.ตท.) มีหน้าที่ให้การศึกษาภาควิชาการ

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 2 ชั้นปี ในมัธยมศึกษาปีที่ 5 และปีที่ 6 ของแผนการเรียน สายสามัญของกระทรวงศึกษาธิการตามหลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหาร รวมทั้งดำเนินการจัดผลการเรียนให้เป็นไปตามระเบียบการวัดผลให้มีความรู้ความสามารถที่จะเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ โรงเรียนนายเรืออากาศ และโรงเรียนนายร้อยตำรวจ รวมทั้งพิจารณา เสนอแนะปรับปรุงการศึกษาภาควิชาการ มีผู้อำนวยการส่วนการศึกษา เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

2.3) กรมนักเรียน (กรม นร.ร.ร.ตท.) มีหน้าที่ปกครอง บังคับบัญชาและ

ฝึกอบรมนิสัย อุปนิสัย วินัย จิตวิทยาและการนำทหาร แบบธรรมเนียมของทหารและตำรวจ เบื้องต้นให้แก่ นักเรียนเตรียมทหาร มีผู้บังคับบัญชากฎมนักเรียน เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

2.4) กองวิชาการทหาร (กท.ร.ร.ตท.) มีหน้าที่ให้การฝึกศึกษาวิชาทหาร ตำรวจเบื้องต้น เกี่ยวกับวิชาทหารทั่วไป วิชายุทธวิธี และวิชาอาวุธศึกษาแก่นักเรียนเตรียมทหาร ตามหลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหาร ดำเนินการวัดผลการเรียนให้เป็นไปตามระเบียบการวัดผลของโรงเรียนเตรียมทหาร รวมทั้งการจัดทำข้อมูล การเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการเรียนการสอน การฝึกวิชาทหารและงานอื่นๆ ที่ได้รับมอบ มีผู้อำนวยการกองวิชาทหาร เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

2.5) กองพลศึกษา (กพล.ร.ร.ตท.) มีหน้าที่ฝึกสอนวิชาพลศึกษาทั้งทางทฤษฎี การปฏิบัติและวิชาสุขศึกษาเพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนเตรียมทหารมีน้ำใจเป็นนักกีฬา มีสุขภาพและพลานามัยสมบูรณ์ รวมทั้งกิจกรรม การกีฬาทั้งปวง มีผู้อำนวยการกองพลศึกษา เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

2.6) กองสถิติและประเมินผล (กสป.ร.ร.ตท.) มีหน้าที่รวบรวมข้อมูลทางสถิติ วิเคราะห์ วิจัยและประเมินผลการศึกษาของนักเรียนเตรียมทหาร รวมทั้งการสอน การศึกษาเพิ่มเติม และการปฏิบัติงานของข้าราชการของ กสป.การทะเบียนประวัติที่เกี่ยวข้องและการจัดการห้องสมุด มีผู้อำนวยการกองสถิติและประเมินผล เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

2.7) กองสนับสนุน (กงส.ร.ร.ตท.) มีหน้าที่ดำเนินการสนับสนุนในเรื่องเกี่ยวกับการพลการ การยุทธโยธา การสรรพาวุธ การขนส่ง เครื่องช่วยฝึก เครื่องสื่อสาร อิเลคทรอนิกส์ รวมทั้งดำเนินการสนับสนุนด้านการพิมพ์เอกสารและตำรา มีหัวหน้ากองสนับสนุน เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

2.8) กองพยาบาล (กพบ.ร.ร.ตท.) มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลและการเวชกรรมป้องกัน มีผู้อำนวยการกองพยาบาล เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

จะเห็นได้ว่า การจัดส่วนราชการของโรงเรียนเตรียมทหาร มีความแตกต่างจากโรงเรียนสังกัดอื่น ๆ โดยสิ้นเชิง มีหน่วยงานย่อยถึง 8 หน่วยงาน ซึ่งมีหน้าที่ต่างกัันดังกล่าวแล้ว

1.3 จุดมุ่งหมายและปรัชญาของโรงเรียนเตรียมทหาร

การศึกษาในโรงเรียนเตรียมทหารเป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต และให้สามารถทำประโยชน์ให้กับสังคม ตามบทบาทและหน้าที่ของตน ในฐานะพลเมืองดี ตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้นักเรียนเตรียมทหารได้พัฒนาเชาวน์ปัญญา มีความรู้ และทักษะ อันจำเป็นต่อการประกอบอาชีพ ทหาร ตำรวจ ร่วมพัฒนาสังคม ด้วยแนวทางและวิธีการใหม่ ๆ และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม (โรงเรียนเตรียมทหาร. 2542 : 8)

ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ มุ่งปลูกฝังให้นักเรียนเตรียมทหารมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความรู้ และทักษะในวิชาสามัญ และวิชาทหาร – ตำรวจ
2. มีความรู้เกี่ยวกับวิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ
3. สามารถเป็นผู้นำที่มีคุณสมบัติของผู้นำที่ดีและประพฤติตนให้เป็นสุภาพบุรุษอย่างแท้จริง
4. มีความภูมิใจในความเป็นไทย พร้อมทั้งจะเสียสละอุทิศชีวิตและประโยชน์ส่วนตนเพื่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
5. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสามารถนำแนวทางหรือวิธีการใหม่ ๆ ไปใช้ในการพัฒนาชุมชนของตน
6. รักษาความสามัคคีในหมู่คณะ ยึดมั่นในระเบียบวินัย และแบบธรรมเนียมประเพณีของทหารตำรวจ
7. มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพทหาร ตำรวจ และมีบุคลิกภาพ อุปนิสัย และสมรรถภาพทางร่างกาย เหมาะสมกับการเป็นนายทหาร นายตำรวจ
8. มีนิสัยรักการทำงาน เต็มใจในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีทักษะในการจัดการ
9. เข้าใจสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในประเทศและในโลก มุ่งมั่นในการพัฒนา ประเทศตามบทบาทและหน้าที่ของตน ตลอดจนอนุรักษ์และเสริมสร้างทรัพยากร ศิลปะ วัฒนธรรม

เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักถึงภาระหน้าที่ และปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของโรงเรียนดังกล่าวข้างต้น จึงได้กำหนดปรัชญา เพื่อเป็นการเตือนใจนักเรียนว่า “ทางไปสู่เกียรติศักดิ์ จักประดับดอกไม้ หอมหวล ชวนจิตไซร้ บ่มิข” และมีคำปลุกใจโดยย่อมาจากคำว่า นักเรียนเตรียมทหาร ดังนี้

น. น้ำหนึ่งใจเดียว	เกลียวกล้า
ด. ตั้งใจแน่วแน่	แล้วทำ
ท. ทำไม่ได้	ไม่มี

1.4 การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเตรียมทหาร

จากหลักสูตรของโรงเรียนเตรียมทหารปัจจุบัน ฉบับพุทธศักราช 2530 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2534) เป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยหลักสูตร

โรงเรียนเตรียมทหารเป็นการศึกษาต่อเนื่อง จากมัธยมศึกษาปีที่ 4 อีก 2 ชั้นปี โดยมุ่งเน้นกลุ่มวิชาที่จะเป็นพื้นฐานความรู้ในการศึกษาต่อสาขาวิทยาศาสตร์ สาขาวิศวกรรมศาสตร์ และสาขารัฐประศาสนศาสตร์ เพื่อจะไปศึกษาต่อในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ โรงเรียนนายเรืออากาศ และโรงเรียนนายร้อยตำรวจ และเป็นหลักสูตรที่มุ่งส่งเสริมสมรรถภาพทางร่างกาย ตลอดจนลักษณะความเป็นผู้นำของทหาร ตำรวจ ปลุกฝังคุณธรรมและความสามัคคี โดยเน้นการประพฤติปฏิบัติเป็นสำคัญ

1.4.1) โครงสร้างหลักสูตร แบ่งเป็น

1.4.1.1) วิชาบังคับ 30 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย

1.4.1.1.1) วิชาบังคับแกนจำนวน 10 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่

ภาษาไทย	4 หน่วยการเรียนรู้
สังคมศึกษา	4 หน่วยการเรียนรู้
พลานามัย	2 หน่วยการเรียนรู้

1.4.1.1.2) วิชาบังคับเลือก จำนวน 20 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่

พลานามัย	2 หน่วยการเรียนรู้
วิทยาศาสตร์	7 หน่วยการเรียนรู้
คณิตศาสตร์	5 หน่วยการเรียนรู้
วิชาทหาร	6 หน่วยการเรียนรู้

1.4.1.2) วิชาเลือกเสรี ให้เลือกเรียนอย่างน้อย 20 หน่วยการเรียนรู้

จากวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา พลานามัย วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ คอมพิวเตอร์ และวิชาทหาร

1.4.2) แผนการเรียนรู้ (ปีการศึกษา 2540 – 41)

1.4.2.1) วิชาบังคับ โดยเป็นวิชาบังคับแกน 10 หน่วย

วิชาบังคับเลือก 20 หน่วย

1.4.2.2) วิชาเลือกเสรี จัด 30 หน่วย

1.4.2.3) กิจกรรม

- เสริมวิชาการด้านพลานามัย และลักษณะทหาร

(จัดให้ศึกษาวิชาพลศึกษาและทหารฝึก)

- กิจกรรมตามระเบียบ
- กิจกรรมซ่อมเสริม/พัฒนาการเรียนรู้/แนะแนว/Home

Roomและเวลาผู้บังคับบัญชา

- กิจกรรมอิสระ

**โครงสร้างหลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหาร
พุทธศักราช 2530 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2534)**

วิชา	ชั้นปีที่ 1 – ปีที่ 2		
	จำนวนหน่วยการเรียนรู้		เลือกเสรี
	บังคับ		
	แกน	เลือก	
1. ภาษาไทย	4	-	เลือกเรียนวิชาต่างๆ อีกอย่างน้อย 20 หน่วยการเรียนรู้
2. สังคมศึกษา	4	-	
3. พละนามัย	2	2	
4. วิทยาศาสตร์		7	
5. พื้นฐานวิชาชีพ		6	
6. คณิตศาสตร์		5	
7. ภาษาต่างประเทศ		-	
8. อาชีพ		-	
รวมจำนวนหน่วยการเรียนรู้	10	20	
	30		
กิจกรรม			
1. กิจกรรมตามระเบียบโรงเรียน เตรียมทหารว่าด้วยการจัด กิจกรรมในโรงเรียนเตรียมทหาร พ.ศ.2534	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค		
2. กิจกรรมแนะแนวหรือกิจกรรม แก้ปัญหาหรือกิจกรรมพัฒนาการ เรียนรู้	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค		
3. กิจกรรมอิสระของผู้เรียน			

ที่มา : กรมการศึกษากองบัญชาการทหารสูงสุด (2534 : 6)

เกณฑ์การใช้หลักสูตร จากหลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหารใช้เวลาเรียนปกติ 2 ปีการศึกษา ปีการศึกษาละ 2 ภาคเรียน ภาคเรียนละ ประมาณ 20 สัปดาห์ โดยจัดคาบเวลาเรียน วันละ 8 คาบหรือสัปดาห์ละ 40 คาบ ซึ่งเป็นเวลาศึกษา 30 คาบ (กำหนด 2 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาคเรียนเป็น 1 หน่วยการเรียนรู้) เวลาที่เหลือเป็นเวลากิจกรรม

1.5 สภาพความเป็นอยู่ของนักเรียนเตรียมทหาร

จากที่กล่าวแล้วข้างต้นสรุปได้ว่า นักเรียนเตรียมทหารมีชีวิตความเป็นอยู่ภายใต้การปกครองที่ยึดถือระเบียบวินัย กฎข้อบังคับ ที่ทางโรงเรียนกำหนดตามแบบฉบับของทหาร เพื่อผลิตนักเรียนเตรียมทหารที่มีคุณลักษณะทหารที่ดีในอนาคต โดยเน้นด้านผลสัมฤทธิ์การเรียน ประเพณีโรงเรียนเตรียมทหาร ซึ่งถือเป็นแบบฉบับของทหารทุกหมู่เหล่า ได้แก่ การปฏิบัติตามระบบอาวุโส การปฏิบัติตามระบบเกียรติศักดิ์ ฯลฯ ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งใหม่สำหรับนักเรียน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ตามที่โรงเรียนจัดให้ โดยเฉพาะบรรยากาศการปกครอง นักเรียนต้องปรับตัวให้สามารถปฏิบัติตามระเบียบวินัย กฎข้อบังคับ ปรับตัวให้เข้ากับสภาพในโรงนอนซึ่งมีลักษณะและสภาพแตกต่างจากสิ่งแวดล้อมทางบ้านโดยสิ้นเชิง นอกจากนี้พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติต่อนักเรียน และพฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติต่อกันบรรยากาศการเรียนการสอนในโรงเรียนเตรียมทหารล้วนแต่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักเรียนทั้งสิ้น นับเป็นภาระหน้าที่ของโรงเรียนเตรียมทหาร ในการฝึกฝนอบรมนักเรียนให้สอดคล้องกับวัยและสภาพของสังคมในปัจจุบัน โดยเฉพาะการฝึกให้นักเรียนรู้จักวางแผน สามารถเผชิญปัญหาและความเปลี่ยนแปลงในสังคม เป็นการพัฒนาเด็กวัยรุ่นสู่ความเป็นผู้ใหญ่ให้รู้จักการบริหาร รู้จักการแสดงตน รู้จักแสวงหาความจริง แนวทางที่โรงเรียนเตรียมทหารยึดถือเป็นแนวทางในการฝึกอบรมนักเรียนในปัจจุบัน ได้ปรับปรุงจากแนวคิดของผู้บัญชาการโรงเรียนเตรียมทหารท่านแรก คือ พลเอก ปิยะ สุวรรณพิมพ์ เป็นผู้มีส่วนสำคัญในการก่อตั้งโรงเรียนเตรียมทหารและวางรากฐานการดำเนินการในทุกด้าน ตลอดจนกำหนดแบบธรรมเนียมต่าง ๆ ของโรงเรียนเตรียมทหาร ซึ่งยังใช้ปฏิบัติอยู่จนถึงปัจจุบัน (โรงเรียนเตรียมทหาร. 2540 : 74 – 92)

2. ความเป็นผู้นำ

มีผู้กล่าวถึง ความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำ และบุคลิกลักษณะความเป็นผู้นำว่า มีความสัมพันธ์กัน โดยมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า ความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำไว้ดังนี้

2.1 ความหมายของความเป็นผู้นำ ภาวะผู้นำ บุคลิกลักษณะความเป็นผู้นำ

ภาวะผู้นำ เป็นกระบวนการของการเกลี้ยกล่อม จูงใจของผู้นำที่จะให้ผู้ตามประพฤติปฏิบัติตามจุดประสงค์ของผู้นำหรือจุดประสงค์ร่วมกันของผู้นำกับผู้ตาม อาจเป็นการให้รางวัลหรือให้คุณประโยชน์แก่ผู้ตาม ในกรณีที่ผู้ตามปฏิบัติตามอย่างดียิ่ง ปฏิบัติตามจุดประสงค์ของผู้นำหรือจุดประสงค์ร่วมกันของผู้นำกับผู้ตาม (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. 2538 : 8 – 9 ; อ้างอิงจาก Sergiovanni and Moore. 1989 : 213)

แบส (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. 2538 : 8 ; อ้างอิงจาก Bass. 1981 : 7 –14) ได้รวบรวมความหมายของภาวะผู้นำ ซึ่งคล้ายคลึงกับที่สโตกคิลล์ได้กล่าวไว้โดยจำแนกความหมายของภาวะผู้นำออกเป็น 11 กลุ่ม ดังนี้

1. ภาวะผู้นำในฐานะที่เน้นกระบวนการของกลุ่ม ภาวะผู้นำเป็นผลของการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มและกิจกรรมของกลุ่ม
2. ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นบุคลิกภาพและผลของบุคลิกภาพ ภาวะผู้นำเป็นการผสมผสานคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ช่วยให้สามารถจูงใจบุคคลอื่นให้ปฏิบัติตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ
3. ภาวะผู้นำในฐานะเป็นศิลปะที่ก่อให้เกิดการยินยอมตาม ภาวะผู้นำเป็นการใช้อำนาจทั้งทางตรงและทางอ้อมหรือมีอิทธิพลต่อสมาชิกของกลุ่มที่จะทำให้สมาชิกของกลุ่มทำตามที่ผู้นำต้องการ
4. ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นการใช้อิทธิพล เป็นการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกของกลุ่ม ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับผู้ตามเป็นไปตามความสมัครใจ มิใช่การขู่เข็ญ บังคับ
5. ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นพฤติกรรม ภาวะผู้นำเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม สั่งการกิจกรรมของกลุ่ม
6. ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นรูปแบบของการจูงใจ ภาวะผู้นำเป็นศิลปะในการเกลี้ยกล่อม จูงใจ หรือตลใจสมาชิกของกลุ่มให้ร่วมมือในการปฏิบัติตามภารกิจเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ เป็นการจูงใจให้บุคคลอื่นทำตามมิใช่การบังคับ ขู่เข็ญ หรือใช้อำนาจ
7. ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นความสัมพันธ์ของอำนาจ (Power Relation) ภาวะผู้นำเป็นความแตกต่างระหว่างอำนาจของผู้นำกับผู้ตาม ผู้นำยอมใช้อำนาจทางหนึ่งทางใดให้ผู้ตามปฏิบัติตาม
8. ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการบรรลุเป้าหมาย ตามแนวคิดนี้ ภาวะผู้นำเป็นเครื่องมือที่สำคัญและจำเป็นเพื่อการบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม ผู้นำมุ่งสนใจงานมากกว่าบุคคล
9. ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นผลของปฏิสัมพันธ์ ภาวะผู้นำเป็นผลของการกระทำของกลุ่ม ซึ่งเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับผู้ตาม และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ตามด้วยกันเอง
10. ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นความแตกต่างของบทบาท บทบาทของผู้นำแตกต่างจากบทบาทของผู้ตาม บทบาทของภาวะผู้นำเป็นการประสานสัมพันธ์บทบาทต่าง ๆ ในกลุ่ม และควบคุมชี้นำกิจกรรมของกลุ่มเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

11. ภาวะผู้นำในฐานะที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ผู้นำทำหน้าที่กำหนด ขอบข่ายและส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กำหนดช่องทางและเครือข่ายของการติดต่อ สื่อสาร ตลอดจนกระบวนการของการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ภาวะผู้นำเป็นผลของ ปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม ผู้นำมุ่งสนใจบุคคลมากกว่างาน

กรองแก้ว อยู่สุข (2537 : 132) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำว่า คือ ความสามารถในการ ใช้อิทธิพลในกลุ่มไปสู่วัตถุประสงค์ ซึ่งอิทธิพลจะได้รับมาอย่างเป็นทางการ เช่น การได้รับ แต่งตั้งให้เป็นหัวหน้างาน ผู้จัดการ และผู้อำนวยการ ซึ่งมีการกำหนดขอบเขตการใช้อำนาจ หน้าที่ไว้อย่างชัดเจน และเป็นลายลักษณ์อักษร

ทวี วงศ์พุ่ม (2542 : 95) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำว่า หมายถึง ความสามารถของผู้นำหรือหัวหน้าที่ทำให้สมาชิกหรือผู้ตามให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ให้สำเร็จ ถึงแม้จะมีอุปสรรคมากมาย

สำหรับภาวะผู้นำหรือความเป็นผู้นำ กล่าวอีกความหมายหนึ่งว่า หมายถึง ลักษณะ ที่มีอยู่ในตัวบุคคลซึ่งสะสมจากประสบการณ์และการเรียนรู้ที่ผ่านมา ดังที่ เมอร์ฟีไฟต์ (สาลี จบศรี. 2531 : 21 ; อ้างอิงจาก Merrifield. 1976 : 100 – 104) ได้สรุปความคิดรวบยอด เกี่ยวกับความเป็นผู้นำมีลักษณะสำคัญ 3 อย่างคือ

1. ลักษณะความเป็นผู้นำ เป็นคุณสมบัติที่อยู่ภายในตัวผู้นำแต่ละคน (Leadership as Trait Within Individual Leader) ซึ่งสมัยก่อนเชื่อว่าความเป็นผู้นำเป็นผลจากพันธุกรรม คือ ลักษณะความเป็นผู้นำมีมาตั้งแต่เกิด แต่ในปัจจุบันเชื่อว่า ลักษณะความเป็นผู้นำสามารถ ปลูกฝังและเรียนรู้ได้

2. ลักษณะความเป็นผู้นำขึ้นอยู่กับกลุ่ม (Leadership as a Function of the Group) ซึ่งลักษณะความเป็นผู้นำนั้น เป็นโครงสร้างทางสังคม หรือกลุ่มมากกว่าบุคคล กล่าว คือสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลภายในกลุ่มหนึ่ง ๆ จะถูกกำหนดด้วยโครงสร้างของกลุ่ม มากกว่าบุคลิกภาพของบุคคลเพียงคนเดียว ดังนั้น ความเป็นผู้นำจึงเป็นลักษณะธรรมชาติ หรือคุณสมบัติหนึ่งของกลุ่ม

3. ลักษณะความเป็นผู้นำขึ้นอยู่กับสถานการณ์ (Leadership as a Function of the Situation) นอกจากความเป็นผู้นำจะขึ้นกับลักษณะของแต่ละบุคคล และบทบาทหน้าที่ ภายในกลุ่มแล้ว สถานการณ์ของกลุ่มที่เป็นอยู่ขณะนั้นก็ก่อให้เกิดภาวะผู้นำได้

บุหงา วชิรศักดิ์มงคล (2530 : 114 – 115) ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำว่า

1. ภาวะผู้นำเป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ ภาวะการเป็นผู้นำมิใช่ถ่ายทอดทางพันธุกรรมหรือ พรสวรรค์เฉพาะบุคคล แต่ได้มาจากการฝึกฝน โดยเริ่มจากการเป็นผู้มีส่วนร่วมในกลุ่มและ พัฒนาขึ้นได้จากประสบการณ์ ผู้นำที่ดีคือผู้ตามที่ดีด้วย

2. ภาวะผู้นำและผู้นำกลุ่มมิใช่สิ่งเดียวกันเสมอไป หากกลุ่มใดสมาชิกมีภาวะผู้นำสูง ก็อาจมีการผลัดเปลี่ยนผู้นำได้
3. ผู้นำควรเห็นความสามารถที่แตกต่างของสมาชิก และกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกได้อย่างเหมาะสม
4. ผู้นำต้องฝึกทักษะในการทำงาน เช่น กำหนดจุดมุ่งหมาย กำหนดกระบวนการทำงาน การวางแผนงาน ตลอดจนทักษะในการแก้ปัญหา วินิจฉัยปัญหา การนิเทศงาน ประเมินผลรวม และทักษะที่เกี่ยวกับงานกลุ่ม

5. ผู้นำที่ประสบผลสำเร็จคือ ผู้นำที่ปรับตัวเข้ากับงานและสมาชิกได้

พวงทิพย์ นวลขาว (2538 : 23) ได้สรุปความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำ ว่าหมายถึงกรรมวิธีที่ผู้บังคับบัญชาใช้อิทธิพลหรืออำนาจหน้าที่ในการจูงใจ การใช้ภาวะผู้นำการกำหนดเป้าหมายการทำงาน การติดต่อสื่อสาร การควบคุม การตัดสินใจ ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยงานบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน

สุกัญญา วรรณบุตร (2543 : 8) ได้สรุปความหมายความเป็นผู้นำว่า ความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Leadership หมายถึง บุคคลที่ได้รับการยอมรับให้มีอำนาจที่จะสร้างอิทธิพลต่อกลุ่มนั้น ๆ เพื่อก่อให้เกิดความพยายามในการดำเนินงานให้บรรลุถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ และเป็นความสามารถ ในการใช้อิทธิพลจูงใจผู้อื่น ให้ร่วมมือปฏิบัติงานเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งคนเหล่านั้นพึงปรารถนา และการที่ผู้นำจะมีภาวะผู้นำในลักษณะใดนั้น ขึ้นกับตัวแปรหลายประการ เช่น บุคลิกภาพของผู้นำ ลักษณะการทำงาน บุคลิกภาพของสมาชิก เป็นต้น

จากความหมายความเป็นผู้นำ หรือภาวะผู้นำ พอสรุปได้ว่าความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำ (Leadership) หมายถึง การใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่นให้ปฏิบัติหรือกระทำตามสิ่งที่ผู้นำต้องการ โดยใช้ความสามารถ กระบวนการ เทคนิคในการทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความกระตือรือร้น เต็มใจปฏิบัติงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้นำต้องมีคุณลักษณะผู้นำที่ดี คือ มีคุณลักษณะทางกายภาพที่ดี ทางสังคมที่ดี สติปัญญาที่ดีและบุคลิกภาพที่ดีคือ มีความกระตือรือร้น ความอดทน คุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ สุจริต ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีอุดมการณ์รักชาติรักในเกียรติยศ ศักดิ์ศรีของทหาร ดำรงจ ตรงต่อเวลา และมีความยุติธรรม

4.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความเป็นผู้นำ

มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความเป็นผู้นำเป็นจำนวนมาก เช่น สต็อกดิลล์ (กรองเงิน วีระวงศ์สุวรรณ. 2540 : 15 – 16 ; อ้างอิงจาก Stogdill. 1974 : 17 – 23) ได้สรุปทฤษฎีภาวะผู้นำไว้ 6 ทฤษฎี

(1) ทฤษฎีผู้ยิ่งใหญ่ (Great Man Theories) อธิบายว่าความเป็นผู้นำถ่ายทอดมาจากพันธุกรรม จึงมีการศึกษาเรื่องคุณลักษณะเฉพาะ (Trait Approach) จนเป็นที่ยอมรับคุณลักษณะบางประการของผู้นำคือ คุณลักษณะเฉพาะทางกาย (Physical Trait) คุณลักษณะเฉพาะทางบุคลิกภาพ (Personality Trait) และคุณลักษณะเฉพาะทางสติปัญญา ซึ่งทฤษฎีผู้ยิ่งใหญ่นี้มีลักษณะคล้ายทฤษฎีคุณลักษณะของผู้นำ (Trait Theories)

(2) ทฤษฎีสถานการณ์ (Environment Theories) กล่าวว่า ลักษณะผู้นำนั้นเกิดจากสภาพแวดล้อม เวลา สถานที่และโอกาส และเชื่อว่าความสามารถและทักษะในการแก้ปัญหา สังคม วิกฤตการณ์ต่าง ๆ ทำให้คนเป็นผู้นำ

(3) ทฤษฎีบุคคลและสถานการณ์ (Personal Situation Theories) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ความเป็นผู้นำเกิดจากบุคคลกับสถานการณ์ และสภาพแวดล้อม ตลอดจนความสามารถ ได้แก่ ความเฉลียวฉลาดต่อเหตุการณ์และการแก้ปัญหา

(4) ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์และความคาดหวัง (Interaction-Expectation Theories) ทฤษฎีนี้อธิบายว่า ภาวะผู้นำคือการสร้างปฏิสัมพันธ์ และถ้าปฏิสัมพันธ์นั้นเป็นไปตามความคาดหวังของกลุ่ม จะเป็นแรงเสริมให้เกิดความสำเร็จในงานตามเป้าหมายที่วางไว้

(5) ทฤษฎีมนุษยนิยม (Humanistic Theories) ทฤษฎีนี้กล่าวว่า ผู้นำต้องเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ว่าต้องการอะไร และสามารถสนองความต้องการเหล่านั้นได้โดยส่งเสริม ควบคุมสร้างแรงจูงใจในลักษณะที่เหมาะสม

(6) ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange Theories) ทฤษฎีนี้ตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า ปฏิสัมพันธ์ของสังคม นั้นปรากฏในรูปการแลกเปลี่ยนระหว่างสมาชิก ปฏิสัมพันธ์จะดำเนินไปตราบที่สมาชิกได้รับประโยชน์ร่วมกัน

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการอีกหลายท่านที่กล่าวถึงทฤษฎีความเป็นผู้นำ ดังสรุปได้ 3 ทฤษฎีคือ ทฤษฎีคุณลักษณะผู้นำ (Trait Theories) ทฤษฎีพฤติกรรมของผู้นำ (Behavioral Theories) และทฤษฎีผู้นำตามสถานการณ์ (Contingency Theories) ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ขอเสนอทฤษฎีคุณลักษณะผู้นำ (Trait Theories) ดังนี้คือ

ทฤษฎีลักษณะผู้นำ (Trait Theories) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าบุคคลเกิดมาพร้อมกับคุณลักษณะบางประการ ที่จะช่วยสนับสนุนให้เขาเป็นผู้นำได้และได้แบ่งคุณลักษณะที่สนับสนุนความเป็นผู้นำดังนี้

(1) บุคลิกภาพ (Personality) เป็นเรื่องที่ติดกับตัวบุคคลแต่ละคน มีบุคลิกภาพบางส่วนที่สามารถปรับปรุง แก้ไขให้ดีขึ้น ได้แก่ ความสามารถในการปรับตัว ความมั่นคงทางอารมณ์ ความเป็นตัวของตัวเอง ความอดุสาหะพยายาม ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความทะเยอทะยาน ฯลฯ

(2) ความรู้ความสามารถ (Intelligence) สมองของคนเรานี้ธรรมชาติสร้างขึ้นเพื่อให้สติปัญญาให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ความรู้ความสามารถ ซึ่งเห็นได้จาก

- เซาว์ปัญญา ซึ่งเกิดได้หลายสาเหตุทั้งเรื่องพันธุกรรม สภาพแวดล้อมการแข่งขัน การฝึกฝนตนในการศึกษาเล่าเรียน
- ความแม่นยำในการตัดสินใจ ต้องอาศัยประสบการณ์และความรู้
- ความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา การสื่อความหมายให้เข้าใจทั้งการพูดการเขียน การติดต่อสื่อสาร

(3) คุณลักษณะด้านสังคม (Social Skill) เนื่องจากคนเราไม่สามารถอยู่คนเดียวในโลก การเข้าสังคมของแต่ละคนต้องมีพิธีรีตองแตกต่างกันไป ตามสภาพการณ์และเหตุการณ์ และควรมีการเข้าสังคมด้วยคุณลักษณะดังนี้

- การรู้จักประนีประนอม เพื่อให้เกิดการประสานประโยชน์ทุกฝ่าย และเกิดความพึงพอใจในการทำงานร่วมกัน
- ความสามารถในการบริหาร งานบริหารเป็นการใช้ศิลป์แต่ละคนจะมีไม่เท่ากันด้วยข้อจำกัดต่าง ๆ เช่น ประสบการณ์ การศึกษาเล่าเรียน
- ความร่วมมือ เป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะผู้นำต้องสามารถชักจูงให้ผู้ร่วมงานทำงานด้วยความตั้งใจและเต็มใจ
- ความเป็นที่นิยมชมชอบ เป็นบุคคลที่น่าศรัทธาเลื่อมใสอยาก

รู้จัก

- ความเป็นนักการทูต การที่จะเป็นคนที่มึลักษณะเป็นนักการทูตที่ดีนั้นควรต้องมีปฏิภาณไหวพริบ รู้จักโน้มน้าวจิตใจ ไม่ใช่พูดเป็นเพียงอย่างเดียว แต่ควรมีความสามารถหลายด้านประกอบกัน ซึ่งความสามารถในด้านต่าง ๆ สามารถสร้างขึ้นได้จากการศึกษาอบรม

(4) คุณลักษณะด้านกายภาพ (Physical Characteristics) เป็นเรื่องที่ดีตัวมาแต่กำเนิด ในการปรับปรุงคุณลักษณะทางกายภาพ ต้องปรับปรุงให้มีสุขภาพดี รับประทานอาหารให้ถูกสุขลักษณะ และออกกำลังกายให้เหมาะสม จะช่วยปรับปรุงคุณลักษณะทางกายภาพให้ดีขึ้นได้ เช่น ความสูง น้ำหนัก การฝึกฝนในการใช้สมอง ใช้ความคิดโดยการนั่งสมาธิ และรักษาตนให้พ้นจากโรคภัย ไข้เจ็บ

จากทฤษฎีของความเป็นผู้นำดังกล่าว สรุปได้ว่า ผู้นำที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วยคุณลักษณะบางประการที่เหนือกว่าผู้ที่ไม่ได้เป็นผู้นำ ทฤษฎีผู้นำเชิงสถานการณ์ ทฤษฎีคุณลักษณะความเป็นผู้นำ แนวคิดจากทฤษฎีต่าง ๆ ที่กล่าวข้างต้นผู้วิจัยเห็นว่าทฤษฎี

คุณลักษณะผู้นำ (Trait Theories of Leadership) เป็นคุณลักษณะซึ่งบ่งถึงพฤติกรรมความเป็นผู้นำและเป็นคนลักษณะที่สามารถสร้างได้ การวิจัยครั้งนี้จึงใช้แนวความคิดของทฤษฎีคุณลักษณะผู้นำตามคุณลักษณะดังนี้

1. คุณลักษณะทางกายภาพ ได้แก่ ความมีพลัง รูปร่าง ความสูง น้ำหนัก ความเฉลียวฉลาด
2. คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ ความสามารถในการปรับตัว ความกระตือรือร้น ความเชื่อมั่นในตนเอง ความกล้าหาญ
3. คุณลักษณะทางความรู้ สติปัญญา ได้แก่ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความต้องการความสำเร็จ ความมูมานะ
4. คุณลักษณะด้านสังคม ได้แก่ ความสามารถในการบริหาร การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความร่วมมือของสมาชิก

จากทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นผู้นำของนักการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า พฤติกรรม ความเป็นผู้นำสามารถสร้างให้มีในตัวบุคคลได้ โดยการส่งเสริมและพัฒนาด้านบุคลิกภาพ สติปัญญา สังคม

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพความเป็นผู้นำนั้น มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของบุคลิกภาพความเป็นผู้นำไว้ดังนี้

สมศักดิ์ ขำอ่อน (2532 : 5) ได้กล่าวถึงบุคลิกภาพความเป็นผู้นำว่า หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่มีเจตคติและพฤติกรรมเป็นที่ยอมรับนับถือของสมาชิก เข้าใจตนเองและผู้อื่น มีศิลปะในการจูงใจในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้กลุ่มดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งบุคลิกภาพด้านความเป็นผู้นำประกอบด้วย ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความยุติธรรม ความเชื่อมั่นในตนเอง ความรับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจ ความรอบคอบ ความใจกว้าง และความมีวินัยในตนเอง

กรองเงิน วีระวงศ์สุวรรณ (2540 : 3) ได้กล่าวถึงบุคลิกภาพความเป็นผู้นำว่า หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่มีอำนาจ และความสามารถในการควบคุม ชักจูงให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม มีความคิดสร้างสรรค์ในสิ่งใหม่ ๆ มีความรับผิดชอบต่อกลุ่ม ยอมรับฟังความคิดเห็นช่วยเหลือให้ความยุติธรรมต่อสมาชิก มีความเชื่อมั่น และมีวินัยในตนเอง

จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่าบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ หมายถึง บุคลิกภาพของบุคคลที่สามารถนำกลุ่มไปสู่จุดหมายที่กำหนด ซึ่งการศึกษาความเป็นผู้นำในงานวิจัยนี้จะศึกษาจากองค์ประกอบบุคลิกภาพความเป็นผู้นำคือ ความยุติธรรม ความเชื่อมั่นในตนเอง ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความรอบคอบ ความเห็นใจผู้อื่น นักการศึกษาหลายท่านกล่าวถึงความหมายบุคลิกภาพดังนี้

กู๊ด (สุภัททา บิณฑะแพทย์. 2534 : 101 ; อ้างอิงจาก Good. 1973 : 417) ได้กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง การรวมตัวของการแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบทางด้านจิตวิทยา และสังคมของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นลักษณะที่แสดงออกทางด้านอารมณ์ จิตใจ และพฤติกรรมของบุคคล

นอลล์ (ธีรชัช โอสถานนท์. 2534 : 29 ; อ้างอิงจาก Noll. 1951 : 277) ได้ให้ความหมายของบุคลิกภาพว่า หมายถึง ลักษณะทุกอย่างในตัวบุคคลที่สามารถจะตัดสินใจได้ ซึ่งรวมถึงผลรวมของอุปนิสัย พฤติกรรม ได้แก่ สติปัญญา ความรู้ ทักษะ ทักษะ ความสนใจ และปฏิกิริยาต่าง ๆ ที่แสดงต่อสิ่งแวดล้อม กล่าวอย่างกว้าง ๆ ได้ว่าบุคลิกภาพนั้นแสดงให้ทราบถึงคนนั้นคิดอะไร รู้สึกอย่างไร พุดอย่างไร และทำอะไร

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2539 : 387) ได้ให้ความหมายของบุคลิกภาพว่า หมายถึง รูปลักษณะของแบบอย่างพฤติกรรม ทักษะ ทักษะ ความเชื่อ และค่านิยมที่มารวมกันเป็นลักษณะประจำตัวของคนใดคนหนึ่ง ซึ่งลักษณะประจำตัวเช่นนั้นเป็นที่ประจักษ์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

พรณี คลังระหัด (2540 : 17) ได้ให้ความหมายของบุคลิกภาพว่าเป็นลักษณะท่าทางการแต่งกาย การแสดงออกทั้งทางร่างกาย และจิตใจ ทั้งที่เปิดเผย และไม่เปิดเผย ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากพันธุกรรม การเรียนรู้ การอบรมเลี้ยงดู และสภาพแวดล้อม

สรุปได้ว่า บุคลิกภาพคือ ลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลซึ่งประกอบจากลักษณะต่าง ๆ ทั้งลักษณะ อุปนิสัย พฤติกรรม ทักษะ ทักษะ ลักษณะอารมณ์และสังคมที่แสดงออกให้เห็นได้ตามความรู้สึกนึกคิด ซึ่งสามารถพัฒนาได้

จากการศึกษาทฤษฎีดังกล่าวจะเห็นว่า ความหมายของคำว่าบุคลิกภาพนั้นมี 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นบุคลิกภาพที่มีมาแต่กำเนิด เป็นบุคลิกภาพที่สามารถปรับปรุงหรือพัฒนาได้

ส่วนที่ 2 เป็นบุคลิกภาพที่ได้ปรับปรุงและพัฒนาเรียบร้อยแล้วจนเป็นบุคลิกภาพที่พึงประสงค์

ดังนั้นในการศึกษาในเล่มนี้ผู้วิจัยจึงไม่กล่าวถึงในส่วนที่ 1 แต่จะกล่าวถึงในส่วนที่ 2 ซึ่งเป็นบุคลิกภาพที่ปรับปรุงแล้วจนเกิดพฤติกรรมความเป็นผู้นำตามความประสงค์ของโรงเรียนเตรียมทหาร

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ และแนวการพัฒนาบุคลิกภาพ หรือแบบแผนของพฤติกรรม นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลทำให้บุคคลมีลักษณะ

แตกต่างกันมีองค์ประกอบใหญ่ ๆ สำคัญ ได้แก่ พันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งขอยกมากล่าวดังต่อไปนี้

กันยา สุวรรณแสง (2532 : 76 - 80) กล่าวว่า ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลทำให้บุคคลมีลักษณะแตกต่างกัน มีองค์ประกอบใหญ่ ๆ 2 ประการคือ

1. พันธุกรรม (Heredity) ลักษณะต่าง ๆ ที่ได้รับถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ โดยทางพันธุกรรม เช่น เชื้อชาติ เพศ ชนิดของโลหิต ความบกพร่องบางอย่างทางร่างกาย ลักษณะของความเจริญเติบโต วัยหรืออายุ บุคลิกภาพลักษณะรูปร่างของร่างกาย สติปัญญา ความสามารถที่มีมาแต่กำเนิด

2. สิ่งแวดล้อม (Environment) สภาพการณ์และสิ่งต่าง ๆ ที่เราสัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัส เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการของสิ่งที่มีชีวิต นอกเหนือจากพันธุกรรม ซึ่งได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู การคบเพื่อน การสังคม การศึกษา การสมาคม ประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา ดินฟ้าอากาศ ที่อยู่อาศัย อาหาร น้ำ ลำดับที่ในการเกิด สื่อมวลชน อุบัติเหตุ โรคภัยไข้เจ็บ

เชียรศรี วิวิธสิริ (2534 : 80) กล่าวว่า องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพคือ

1. พันธุกรรม คือลักษณะที่ถ่ายทอดมาจากบิดามารดา หรือบรรพบุรุษ มีทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ พันธุกรรมอยู่เหนือการควบคุมใด ๆ มีอิทธิพลเหนือความเจริญเติบโต บุคลิกภาพที่เกิดโดยพันธุกรรมนี้ เห็นได้ชัดตั้งแต่แรกเกิด และเยาว์วัย

2. สิ่งแวดล้อม เช่น อาหาร อากาศ สถานที่อยู่ การอบรมเลี้ยงดู ซึ่งอาจแยกพิจารณาได้ 2 ด้านคือ

2.1 สิ่งแวดล้อม หรือประสบการณ์ภายในครอบครัว ได้แก่ สัมพันธภาพในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู บรรยากาศภายในครอบครัว ทศนคติของบิดามารดา การเลียนแบบ

2.2 สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และสังคมวัฒนธรรม ได้แก่ ประเพณีวัฒนธรรม

จำรัส แจ่มจันทร์ (2539 : 26) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อบุคลิกภาพ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านร่างกาย จิตใจ การเรียนรู้ และสภาพสิ่งแวดล้อม ทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพที่ต่างกันไปตามสภาพของตนเอง

เชิดชาย ภูทอง (ม.ป.ป. : 13) กล่าวว่า สิ่งที่จะช่วยให้อุบัติภาพดีหรือเลวนั้นมีหลายประการ ได้แก่

1. รูปร่างท่าทาง หน้าตา มีส่วนในการกำหนดบุคลิกภาพ จึงต้องระมัดระวังในการแสดงออกของกิริยาท่าทางให้เป็นที่พึงพอใจของผู้ที่ได้พบเห็นอยู่เสมอ

2. โลหิต มีผลต่อจิตใจ และกิริยาของเราได้มาก ความเปลี่ยนแปลงมาจากอาหาร เครื่องดื่ม ซึ่งมีผลทำให้บุคลิกภาพเสีย
 3. ต่อมในร่างกาย หากต่อมต่างๆ ทำงานผิดปกติ ก็จะทำให้บุคลิกภาพเสีย เช่น ต่อมไทรอยด์ ขับฮอร์โมนมากจะทำให้อารมณ์อ่อนไหว ตกใจง่าย ถ้าขับฮอร์โมนน้อยจะกลายเป็นง่วงซึม เป็นต้น
 4. สุขภาพ ถ้าสุขภาพดี อารมณ์แจ่มใส ร่าเริง ถ้าสุขภาพไม่ดี มักเฉื่อยชา ตีอารมณ์ร้าย เกียจคร้าน จึงต้องเอาใจใส่สุขภาพด้วย
 5. สภาพแวดล้อม มีอิทธิพลต่อสติปัญญา และบุคลิกภาพอย่างมาก เช่น ในเรื่อง อุดมคติ เจตคติ กิริยามารยาท
- ดังนั้นจะเห็นว่า สิ่งที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ ได้แก่ พันธุกรรม และสิ่งแวดล้อม ประสพการณ์ วัฒนธรรม ซึ่งทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพที่ต่างกัน ทั้งทางที่ดีและทางที่ไม่ดี

แนวการพัฒนาบุคลิกภาพ หรือแบบแผนของพฤติกรรม

จากแนวคิดของ กันยา สุวรรณแสง (2532 : 1) ที่ว่าบุคลิกภาพเป็นแบบแผนของพฤติกรรมของบุคคลที่คนทั่วไปรับรู้ ดังนั้น การที่บุคคลจะมีบุคลิกภาพดี มิใช่การปรับปรุง เปลี่ยนแปลงเพียงภายนอกด้วยการแต่งกาย หรือพฤติกรรมที่แสดงออกเท่านั้น หากจำเป็นต้องมีการปรับปรุงหรือพัฒนาบุคลิกภาพภายในเสียก่อนเป็นเบื้องต้น จึงจะทำให้การพัฒนาบุคลิกภาพภายนอกประสบความสำเร็จได้ การพัฒนาบุคลิกภาพจึงแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ที่สำคัญดังนี้ (นงลักษณ์ สุทธิวัฒน์พันธ์. 2536 : 28 - 29)

1. การพัฒนาบุคลิกภาพภายใน (Internal Personality) เป็นความจำเป็นที่คนเราต้องพัฒนาบุคลิกภาพภายในเสียก่อน มีการประพฤติปฏิบัติในด้านต่าง ๆ อย่างถูกต้องเหมาะสมกับสถานภาพของตนเอง สภาวะการณ์แวดล้อม และพบว่าอุดมคติ ความคิด อารมณ์ มารยาท ฯลฯ เป็นตัวกำหนดทำที่ พฤติกรรม กริยาท่าทางที่เราแสดงออกในด้านต่าง ๆ ให้บุคคลอื่นได้รับรู้และประเมินว่าเรามีบุคลิกภาพอย่างไร สาระสำคัญของบุคลิกภาพภายใน (Internal Personality) ที่เราต้องพัฒนา ได้แก่ การสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง ความกระตือรือร้น ความรอบรู้ ความคิดริเริ่ม ความจริงใจ ความรู้กาลเทศะ ปฏิภาณไหวพริบ ความรับผิดชอบ ความจำ อารมณ์ขัน ความมีคุณธรรม
2. การพัฒนาบุคลิกภาพภายนอก (External Personality) เมื่อมีการพัฒนาบุคลิกภาพภายในได้ดีแล้ว จะทำให้พฤติกรรม ทำที่ การแสดงออกในด้านต่าง ๆ งดงามเหมาะสม ทำให้ได้รับการชื่นชมยอมรับ และศรัทธาจากบุคคลอื่น สำหรับบุคลิกภาพภายนอกที่ต้องพัฒนามีสาระสำคัญ ได้แก่ รูปร่างหน้าตา การแต่งกาย การปรากฏตัว กิริยา ท่าทาง การสบสายตา การใช้น้ำเสียง การใช้ถ้อยคำภาษา มีศิลปะการพูด

นงลักษณ์ สุทธิวัฒน์ (2536 : 30) ได้จัดลำดับบุคลิกภาพที่ประสบความสำเร็จตามความมากน้อยคือ ความเฉลียวฉลาด ความมั่นใจในตนเอง สماعกับผู้อื่นได้ดี มีเจตจำนงแน่วแน่ มองโลกตามความเป็นจริง มีความเด่นหรือความมีอำนาจ มีทัศนคติในเชิงบวกต่อมนุษย์

ดังนั้น สรุปได้ว่า บุคลิกภาพเป็นสิ่งที่สามารถสร้างและพัฒนาได้ โดยพัฒนาทั้งบุคลิกภาพภายนอก ได้แก่ การแต่งกาย กริยาท่าทาง ฯลฯ และบุคลิกภาพภายใน ได้แก่ ความรู้ ความรับผิดชอบ ฯลฯ ซึ่งบุคลิกภาพเหล่านี้สามารถสร้างพัฒนาได้จากสิ่งแวดล้อม เช่น สิ่งแวดล้อมทางโรงเรียน การอบรมปณิธิฯ สิ่งเหล่านี้ทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพที่ดี ส่งผลต่อคุณลักษณะความเป็นผู้นำ

2.3 พฤติกรรมความเป็นผู้นำ

ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของพฤติกรรมความเป็นผู้นำเพื่อสอดคล้องกับคำกล่าวข้างต้นดังนี้

พัฒนชัย ปัทมเวณ (2531 : 12) กล่าวว่า พฤติกรรมความเป็นผู้นำ หมายถึง การแสดงออกถึงความสามารถในการนำ การแก้ปัญหา การประสานสัมพันธ์กับสมาชิกในกลุ่ม การทะนุบำรุงขวัญและกำลังใจของสมาชิกในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่น ศรัทธา และเกิดความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบาย จนบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ธงชัย สันติวงษ์ (2535 : 204) กล่าวถึงพฤติกรรมความเป็นผู้นำว่า หมายถึง แบบของพฤติกรรมแสดงออกที่มีความโดดเด่นจากบุคคลอื่น สามารถเอาชนะใจผู้อื่น และสามารถชักจูงให้เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ

คาร์ทไรท์ และซาลเดอร์ (กวี วงศ์พุ่ม. 2542 : 10 ; อ้างอิงจาก Cartwright and Zander. n.d) ได้ให้แนวความคิดว่าการเป็นผู้นำขึ้นอยู่กับสถานการณ์และพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่ม

กวี วงศ์พุ่ม (2542 : 95) ให้ความหมายพฤติกรรมความเป็นผู้นำว่า หมายถึง การกระทำของผู้นำที่พยายามทำทุกอย่าง เพื่อให้ผู้ตามมีความเชื่อมั่น มีศรัทธา ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงไปตามเป้าหมายขององค์การ พฤติกรรมความเป็นผู้นำจึงเป็นเครื่องชี้หรือเครื่องวัดความสามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ซึ่งจะทำให้มองเห็นถึงความสำเร็จขององค์การด้วย

สรุปได้ว่า พฤติกรรมความเป็นผู้นำ ได้แก่ การแสดงออกของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่สามารถชักจูงใจกลุ่มคนให้ปฏิบัติตามทิศทางวัตถุประสงค์และดำเนินการไปในทิศทางที่ต้องการร่วมกัน ด้วยความเชื่อมั่น จนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

นักจิตวิทยาพฤติกรรมนิยม อธิบายการเกิดพฤติกรรมของมนุษย์ว่า พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้อันเป็นผลเนื่องมาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมสภาพการณ์ หรือสิ่งรอบ ๆ ตัว กระบวนการเรียนรู้สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขพฤติกรรมได้ ดังนั้น ทฤษฎีว่าด้วยการเกิดพฤติกรรม ก็คือ ทฤษฎีการเรียนรู้ที่นักปรับพฤติกรรมนำมาประยุกต์ใช้ในการปรับพฤติกรรม ซึ่งได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้แบบคลาสสิก ทฤษฎีการวางเงื่อนไข ผลกรรมและทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (ประเทือง ภูมิภักทราคม. 2540 : 40 – 41)

ทฤษฎีการเรียนรู้ที่นำมาใช้ในการปรับพฤติกรรม

ทฤษฎีการเรียนรู้ที่สำคัญซึ่งพัฒนาขึ้นมาโดยนักจิตวิทยาพฤติกรรมนิยม และนักปรับพฤติกรรมนำมาประยุกต์ใช้ในการปรับพฤติกรรม ได้แก่ (ประเทือง ภูมิภักทราคม. 2540 : 67 – 69)

1. ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก

ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิกพัฒนาขึ้นมาโดย อีวาน พี. พาฟลอฟ นักสรีรวิทยา ชาวรัสเซีย การเรียนรู้ตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก เป็นการเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าหนึ่งกับอีกสิ่งเร้าหนึ่ง กล่าวคือ เป็นการเรียนรู้ว่าถ้ามีสิ่งเร้าหนึ่งเกิดขึ้น จะมีอีกสิ่งเร้าหนึ่งตามมา ในการเรียนรู้ตามทฤษฎีนี้มีขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 เสนอสิ่งเร้าที่ต้องวางเงื่อนไข (CS) ขั้นที่ 2 เสนอสิ่งเร้าที่ไม่ต้องวางเงื่อนไข (UCS) ขั้นที่ 3 เสนอสิ่งเร้าที่ต้องวางเงื่อนไขควบคู่กับสิ่งเร้าที่ไม่ต้องวางเงื่อนไข กระทำซ้ำหลาย ๆ ครั้ง ขั้นที่ 4 เสนอสิ่งเร้าที่ต้องวางเงื่อนไขอย่างเดียว จะทำให้เกิดการตอบสนอง ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้

2. ทฤษฎีการวางเงื่อนไขผลกรรมพัฒนาขึ้นมาโดยสกินเนอร์ (Skinner) นักจิตวิทยาพฤติกรรมนิยมชาวอเมริกัน โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่า พฤติกรรมของมนุษย์ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของเงื่อนไขการเสริมแรงและเงื่อนไขการลงโทษ ซึ่งการเรียนรู้ตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขผลกรรมนี้เป็นการเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมและสิ่งเร้าในสภาพแวดล้อม หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า การเรียนรู้ตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขผลกรรม เป็นการเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมและผลกรรมกล่าวคือ เป็นการเรียนรู้ว่าเมื่อกระทำพฤติกรรมหนึ่งแล้วผลกรรมหรือผลของการกระทำที่ตามมาเป็นอย่างไร ถ้ากระทำพฤติกรรมใดแล้วได้รับผลกรรมที่ต้องการ พฤติกรรมนั้นมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นหรือคงอยู่ต่อไป และถ้ากระทำพฤติกรรมใดแล้วได้รับผลกรรมที่ไม่ต้องการ พฤติกรรมนั้นมีแนวโน้มจะยุติหรือลดลง ขั้นตอนการเรียนรู้ตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขผลกรรมที่สำคัญมี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 กำหนดพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดในสภาพแวดล้อมหนึ่ง ๆ และกำหนดผลกรรมที่จะใช้ควบคุมพฤติกรรมนั้น ๆ ขั้นที่ 2 เสนอสิ่งเร้าสัญญาณเพื่อให้ทราบว่า เมื่อไรจะต้องแสดงพฤติกรรม และขั้นที่ 3 ถ้าเป็นพฤติกรรมที่ซับซ้อนไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ในขั้นที่ 2 ก็ใช้

กระบวนการแต่งพฤติกรรม ผลกระทบที่เกิดจากการกระทำมีมากมาย มีทั้งผลกระทบที่เป็นที่ต้องการของเจ้าตัวผู้กระทำซึ่งเรียกว่า ผลกระทบทางบวกและผลกระทบที่ไม่เป็นที่ต้องการของเจ้าตัวผู้กระทำซึ่งเรียกว่า ผลกระทบทางลบ การให้ผลกระทบทางบวกเรียกว่า การเสริมแรง และการให้ผลกระทบทางลบเรียกว่า การลงโทษ

การเสริมแรงแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การเสริมแรงทางบวก และการเสริมแรงทางลบ โดยที่การเสริมแรงทางบวก หมายถึง การเพิ่มความถี่ของพฤติกรรม อันเป็นผลเนื่องมาจากการให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งภายหลังพฤติกรรมนั้น ส่วนการเสริมแรงทางลบ หมายถึง การเพิ่มความถี่ของพฤติกรรมอันเนื่องมาจากการแสดงพฤติกรรมนั้นแล้ว สามารถถอดถอนสิ่งเร้าที่ไม่พึงปรารถนาออกได้

การลงโทษแบ่งออกเป็น 2 ประเภทเช่นกัน คือ การลงโทษทางบวกและการลงโทษทางลบ โดยที่การลงโทษทางบวก หมายถึง การให้สิ่งใด ๆ ก็ตามภายหลังพฤติกรรมของอินทรีย์แล้วมีผลทำให้พฤติกรรมนั้นยุติหรือลดลง ส่วนการลงโทษทางลบ หมายถึง การถอดถอนสิ่งใด ๆ ก็ตามภายหลังพฤติกรรมของอินทรีย์ แล้วมีผลทำให้พฤติกรรมนั้นยุติหรือลดลง

3. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม เป็นทฤษฎีที่พัฒนาขึ้นมาโดย แบนดูรา (Bandura) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน โดยเขามีความเชื่อว่า พฤติกรรมของมนุษย์ นอกเหนือจากปฏิกิริยาสะท้อนเบื้องต้นแล้วเกิดจากการเรียนรู้ทั้งสิ้น และการเรียนรู้พฤติกรรมใหม่เหล่านั้นสามารถเรียนรู้ได้โดยประสบการณ์ตรง หรือไม่ก็โดยการสังเกต แบนดูราอธิบายกระบวนการเกิดพฤติกรรมของมนุษย์ในรูปของการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างพฤติกรรมองค์ประกอบส่วนบุคคล และองค์ประกอบทางสิ่งแวดล้อม

แบนดูรา (Bandura. n.d.) ได้กล่าวถึงตัวกำหนดพฤติกรรมว่ามี 2 ประการคือ ตัวกำหนดพฤติกรรมที่เป็นสิ่งเร้าซึ่งได้แก่ เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อม การเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสิ่งแวดล้อมซ้ำ ๆ มนุษย์จะคาดการณ์ได้ว่า ถ้ามีเหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้นจะมีเหตุการณ์อะไรตามมา และตัวกำหนดพฤติกรรมอีกประการหนึ่ง คือ ตัวกำหนดที่เป็นผลกระทบ ซึ่งได้แก่ ผลของการกระทำ มนุษย์จะเลือกกระทำพฤติกรรมที่ได้รับผลกระทบทางบวก และจะหลีกเลี่ยงการกระทำพฤติกรรมที่จะได้รับผลกระทบทางลบ

วิธีการเรียนรู้พฤติกรรมของมนุษย์ แบนดูราได้กล่าวว่า วิธีการเรียนรู้พฤติกรรมของมนุษย์มี 2 วิธีคือ การเรียนรู้จากผลกรรม และวิธีการเรียนรู้จากการเลียนแบบ โดยที่การเรียนรู้จากผลกรรมเป็นการเรียนรู้จากผลของการกระทำว่าเป็นอย่างไร ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง กระบวนการเรียนรู้จากผลกรรมจะทำหน้าที่ 3 ประการคือ ทำหน้าที่ให้ข้อมูล หน้าที่จูงใจ และทำหน้าที่เสริมแรง ส่วนการเรียนรู้จากการเลียนแบบเป็นการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบกระทำพฤติกรรม ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ทางอ้อม การเรียนรู้จากตัวแบบอาศัยกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตเป็นสำคัญ กระบวนการเรียนรู้ จากการ

สังเกตต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ กระบวนการใส่ใจ กระบวนการเก็บจำ กระบวนการทางกาย และกระบวนการจูงใจ

นอกจากนี้ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา ยังได้กล่าวถึงการควบคุม พฤติกรรมด้วยปัญญาไว้ว่า การเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมและผลกรรมจะอยู่ในรูปของความเชื่อและความคาดหวัง ซึ่งเป็นกระบวนการทางปัญญา ความเชื่อและความคาดหวังนี้จะทำหน้าที่ควบคุมหรือกำกับการกระทำของมนุษย์ในเวลาต่อมา การควบคุมพฤติกรรมด้วยปัญญามีตัวแปรที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง 3 ประการคือ ความเชื่อเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ เงื่อนไขการคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนเองกับผลที่จะเกิดขึ้นและสิ่งจูงใจ

จากแนวคิดข้างต้น จะเห็นได้ว่า พฤติกรรมเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ ซึ่งตรงกับแนวคิดที่ว่า พฤติกรรมของบุคคลขึ้นอยู่กับปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้ (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. 2538 : 96 – 97)

$$B = f(P \times E)$$

B คือ พฤติกรรม

P คือ บุคคล

E คือ สิ่งแวดล้อม

ดังนั้นการเกิดพฤติกรรมของบุคคลจำเป็นต้องเข้าใจตัวบุคคลและสิ่งแวดล้อมด้วย

2.4 คุณลักษณะความเป็นผู้นำ

จากการสังเคราะห์งานวิจัยในระยะหลัง ๆ มีนักการศึกษาหลายท่านได้พบว่า มีคุณลักษณะของผู้นำบางประการที่พบเสมอในผู้นำที่มีประสิทธิผล ผู้วิจัยขอเสนอคุณลักษณะความเป็นผู้นำตามแนวคิดของนักการศึกษาบางท่านดังนี้

สต็อกคิลล์ (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. 2538 : 46 ; อ้างอิงจาก Stogdill. 1981 : 73 – 97) กล่าวว่า คุณลักษณะความเป็นผู้นำ ได้แก่

1. การมีความรับผิดชอบ
2. มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จ
3. มีความแข็งแรง
4. มีความเพียรพยายาม
5. รู้จักเสี่ยง
6. มีความคิดริเริ่ม
7. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
8. มีความสามารถที่จะจัดการกับความเครียด

9. มีความสามารถที่จะมีอิทธิพล (Influence) ต่อคนอื่น

10. มีความสามารถที่จะประสานพลังทั้งหลายเพื่อการทำงานให้สำเร็จ

มาร์แชล (Marshall. 1995 : 484 – 492) กล่าวว่า คุณลักษณะความเป็นผู้นำควรต้องมี 6 ประการ ได้แก่

1. คุณลักษณะทางกายภาพ โดยจะต้องเป็นผู้ที่แข็งแรง ร่างกายสง่างาม
2. ภูมิหลังทางสังคม อันได้แก่ การมีความรู้ และสภาพทางสังคมที่ดี
3. สติปัญญา มีสติปัญญาสูง มีการตัดสินใจที่ดี และมีทักษะในการสื่อความหมาย

และการพูด

4. บุคลิกภาพ ต้องเป็นผู้ที่กระตือรือร้น ตื่นตัวอยู่เสมอ ควบคุมอารมณ์ได้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจริยธรรม และความเชื่อมั่นในตนเอง

5. ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน ผู้นำควรมีความปรารถนาที่จะทำให้ดีที่สุด มีความรับผิดชอบ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มุ่งทำงาน

6. ลักษณะทางสังคม ผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่ปรารถนาจะร่วมมือกับคนอื่น มีเกียรติ เป็นที่ยอมรับของสมาชิกและคนอื่น ๆ เข้าสังคมได้เก่ง มีความเฉลียวฉลาดในการเข้าสังคม

จากแนวคิดของบินดิ และดูอีนันท์ (Bhindi and Duignan. 1997 : 117 – 132) กล่าวว่า คุณลักษณะความเป็นผู้นำควรมีองค์ประกอบ 4 ประการคือ

1. เป็นผู้มีความจริงใจ เป็นผู้ที่ได้รับการไว้วางใจในการกระทำและในการติดต่อสัมพันธ์กันกับบุคคลอื่น
2. มีเจตนาแน่วแน่ มีวิสัยทัศน์ ผู้นำที่แท้จริงต้องมีวิสัยทัศน์ และมีความสามารถทำให้เกิดการใช้วิสัยทัศน์ร่วมขององค์การ โดยการเชื่อมโยง วัตถุประสงค์ ภารกิจ ค่านิยม และความเชื่อมั่นเข้าด้วยกัน เพื่อร่วมกำหนดทิศทางขององค์การ และดำเนินงานของบุคลากรในองค์การ วิสัยทัศน์จะมาจากความตั้งใจที่ดีของสมาชิกในองค์การซึ่งต้องการสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับองค์การ

3. ผู้นำควรมีเจตนารมณ์ อย่างแท้จริง ที่จะช่วยให้บุคคลอื่นเข้าใจในความหมายของชีวิต นอกจากนี้ผู้นำจะต้องเป็นผู้มีเจตนารมณ์แน่วแน่เกี่ยวกับจริยธรรมและกระทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้องแล้ว

4. เป็นผู้ที่มีเหตุมีผล ผู้นำต้องเข้าใจวัฒนธรรม มีการยืดหยุ่นและเข้มงวด มีความเห็นอกเห็นใจ เข้าใจผู้อื่นอย่างถูกต้อง

ผู้นำต้องพยายามทำในสิ่งที่ถูก โดยไม่คำนึงถึงการทำตามขั้นตอน มีความกล้าหาญ มีจุดยืน และทำตัวให้มีค่า

นอลเท (ทรงพล ภูมิพัฒน์. 2538 : 193 ; อ้างอิงจาก Nolte. 1968) ได้สรุปผลงานว่า ผู้นำควรมีคุณลักษณะดังนี้

1. มีพลังและความกระตือรือร้น หมายถึง มีความเอาใจใส่ในงาน มีความรับผิดชอบ และปรับปรุงแก้ไขให้งานเจริญก้าวหน้าอยู่เสมอ
 2. มีความเชื่อมั่นในการทำงาน แม้มีอุปสรรคก็นำมาซึ่งความสำเร็จได้
 3. มีความรู้เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายขององค์การ และแนวทางที่จะไปสู่จุดมุ่งหมายนั้น
 4. มีทักษะทางวิชาการ หมายถึง มีความรู้ สามารถรวบรวมความคิดของผู้ร่วมงาน มาสรุป และให้คำแนะนำได้ โดยทำให้สมาชิกเกิดความกระตือรือร้น ร่วมมือทำงานและรู้สึกว่าการตนเองมีความสำคัญ
 5. มีจินตนาการ หมายถึง มีความสามารถในการคิดและคาดคะเน วางแผนที่ดี สู่จุดหมายที่ตั้งไว้
 6. มีบุคลิกภาพดี หมายถึง สามารถวางตัวของผู้นำ สง่างาม น่านิยม ไม่ถือศักดิ์ศรี ว่าเหนือผู้อื่น มีความสุภาพ เป็นกันเอง ถนอมน้ำใจผู้ร่วมงาน มีความจริงใจ สนุกสนาน มีความยุติธรรม และเสมอต้นเสมอปลายแก่ทุกคน
 7. มีลักษณะนิสัยดี ได้แก่ ความสามารถปรับตัว มีความมั่นคงทางอารมณ์ พร้อมรับสิ่งใหม่ รอบคอบ ซื่อสัตย์ และจริงใจ
 8. มีสติปัญญาสูง หมายถึง มีความสามารถที่จะคิดหาเหตุผลด้วยตนเอง เมื่อมีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้น
 9. มีความสามารถที่จะวิเคราะห์ หมายถึง มีความสามารถในการใช้สติปัญญา ตัดสินปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
 10. มีความเชื่อที่ถูกต้อง หมายถึง เชื่อว่าโลกมีทั้งความดีและความชั่ว คนที่ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว การกระทำของมนุษย์ทุกอย่างมิใช่เป็นการต่อต้าน แต่เป็นการดิ้นรน เพื่อให้ชีวิตอยู่ได้อย่างเหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดคุณค่าของสังคม
- กวี วงศ์พุ่ม (2542 : 109 – 110) ได้สรุปคุณลักษณะผู้นำที่ดีคือ มีการศึกษา มีความเฉลียวฉลาด มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์การและของสังคม มีจิตสำนึกที่จะทำความดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความเพียรพยายาม มีความรับผิดชอบ มีความกล้า มีความตื่นตัวและรอบรู้สถานการณ์รอบด้านอยู่ตลอดเวลา มีความสามารถในการปรับตัว ปรับอารมณ์ มีความสามารถในการพูด มีอารมณ์ขัน มีความสามารถทางด้านกีฬา มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมดี มีความมุ่งมั่นที่จะสร้างผลงานและมาตรฐานในการทำงาน เป็นที่ฟังของผู้อื่นได้ เป็นผู้มีวินัยในตนเอง เป็นผู้มีสุขภาพทางกายและทางใจดี มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความสามารถจัดหน่วยงานได้ดี มีความสามารถในการตัดสินใจดี มีเหตุผล ฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและลูกน้อง ส่งเสริมให้ ผู้ใต้บังคับบัญชาก้าวหน้า เป็นผู้ที่มีความยุติธรรม มีความเสียสละสูง มีพรหมวิหาร 4 ในการทำงาน มีบุคลิกลักษณะดี ไม่เคร่งกระเบียบเกินไป มีใจคอหนักแน่น สุขุม รอบคอบ

หุ้ไม่เบา มีความจริงใจเปิดเผย เป็นคนตรง มีเทคนิคในการยกย่องชมเชย มีศักดิ์ศรี มีเกียรติ เข้ากับคนได้ทุกกลุ่มทุกสังคม มีความพร้อมที่จะนำผู้อื่น มีความรู้ในหน้าที่การงานดี มีความสามารถประเมินผลได้ มีความสามารถจูงใจผู้อื่นได้ดี มีความสามารถคัดเลือกและพัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชา มีความสามารถสร้างความสามัคคีได้ เป็นผู้ที่เข้าใจตนเองและบังคับตนเองได้ เป็นผู้ที่ไม่โอ้อวด ทรนง ยะโสโอหัง มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ จงรักภักดี มีความสุจริตใจต่อทุกคน เป็นผู้ที่ไม่ดูถูกเหยียดหยามผู้อื่น

จากการวิจัยทางการศึกษา โรงเรียนเตรียมทหาร (2540 : 46) เรื่อง พฤติกรรม ความเป็นผู้นำที่พึงประสงค์ของนักเรียนเตรียมทหาร พบว่า คุณลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหารที่ดี ประกอบด้วย ความรับผิดชอบ ความยุติธรรม ความไม่เห็นแก่ตัว ความมีวินัยในตนเอง ความอดทน ความเห็นหมู่คณะและความซื่อสัตย์

จะเห็นได้ว่า พฤติกรรมดังกล่าวนี้สอดคล้องกับคุณลักษณะที่กำหนดไว้ในหลักสูตร โรงเรียนเตรียมทหาร ดังกล่าวแล้วข้างต้น ซึ่งเป็นคุณสมบัติความเป็นผู้นำนั่นเอง

3. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร

เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปแล้วว่า พฤติกรรมของเด็กเป็นผลเนื่องมาจากอิทธิพลในด้านต่าง ๆ ที่มีต่อตัวเด็กโดยตรง เริ่มตั้งแต่การเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนของบิดามารดา และผู้เลี้ยงดูอื่น ๆ (รวมทั้งพี่เลี้ยง และคนใช้) ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งโตก่อนไปโรงเรียน เด็กในระยนี้ยังเป็นผู้บริสุทธิ์ ตามธรรมชาติ หรืออาจเรียกว่าเป็นมนุษย์ดิบ ซึ่งยังมีจิตใจที่เป็นสันดานเดิม ซึ่งต่างคนก็ต่างจิตต่างใจ (เฉลา ประเสริฐสังข์. 2539 : 314) ต่อมาเมื่อเด็กอยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน ก็จะได้รับ การอบรมสั่งสอนจากสถานศึกษานั้น ๆ โดยมีผู้ปกครองพ่อแม่ เป็นผู้ดูแล พฤติกรรมของเด็กก็จะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของการอบรมสั่งสอนและสิ่งแวดล้อมที่ได้รับ จนกระทั่งจบการศึกษา สามารถประกอบสัมมาอาชีพได้ นั่นคือมนุษย์ดิบได้รับการพัฒนาอบรม บ่มนิสัย ให้เป็นมนุษย์สุก ซึ่งมีสันดานสุกที่ดี นอกเหนือจากชาติกำเนิดหรือพันธุกรรมแล้ว การศึกษาอบรมจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญมาก เด็กที่มีพ่อแม่เป็นคนดีมีชาติตระกูล แต่ได้รับการอบรมสั่งสอนไม่ดีก็อาจจะกลายเป็นคนไม่ดีไปได้ ในทางตรงข้าม เด็กที่มีชาติตระกูลไม่ดี แต่ได้รับการอบรมสั่งสอน เลี้ยงดูจากคนดี เด็กคนนั้นก็จะเป็นคนดีได้ แสดงให้เห็นว่าการอบรมสั่งสอนและการศึกษามีอิทธิพลมากสามารถบั่นหรือปรุงแต่งให้มนุษย์มีสันดานสุกที่ดี หรือสันดานสุกที่ไม่ดีได้ กันยา สุวรรณแสง (2532 : 100) ได้ให้ความเห็นสอดคล้องกับที่กล่าวมาข้างต้นว่า การอบรม (Nurture) และสิ่งแวดล้อม (Environment) มีอิทธิพลต่อมนุษย์มากที่สุด เพราะสามารถทำให้บุคคลแต่ละคนมีพฤติกรรมต่าง ๆ และมีบุคลิกภาพแตกต่างกันไป

ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่า การอบรมสั่งสอนและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในอันที่จะสร้างเด็กนักเรียนให้มีพฤติกรรมดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โรงเรียนเตรียมทหาร ซึ่งเป็นสถาบันที่ก่อตั้งเพื่อเตรียมนายทหารและนายตำรวจให้ไปปฏิบัติหน้าที่รับใช้ประเทศชาติ มีวัตถุประสงค์ที่ผิดแผกแตกต่างจากโรงเรียนทั่วไปของกรมสามัญศึกษา นักเรียนเตรียมทหารจะต้องอยู่ในกฎ ระเบียบ วินัย และสิ่งแวดล้อมขององค์การทหาร โครงสร้าง และการบริหารขององค์การทหาร ผู้ร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา ฯลฯ สิ่งเหล่านี้นับเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อนักเรียนเตรียมทหารเป็นอย่างมาก เพราะสามารถปรุงแต่ง ทำให้นักเรียนเตรียมทหารเปลี่ยนแปลงไปในทางดี หรือเลวทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสัมพันธ์กับบุคคลในโรงเรียนเตรียมทหาร ประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหาร ตลอดจนบรรยากาศการปกครอง บรรยากาศการเรียนการสอนก็ตาม ดังนั้นพฤติกรรมของนักเรียนเตรียมทหาร ซึ่งได้รับการปรุงแต่งโดยการศึกษาหรืออบรมสั่งสอน ทำให้ความเป็นผู้นำขั้นพื้นฐานเกิดขึ้นในตัวนักเรียนเตรียมทหาร มีนักวิชาการบางกลุ่มได้ให้น้ำหนักสภาวะการณ์และสิ่งแวดล้อมมากกว่าบุคลิกภาพและอุปนิสัย โดยเน้นว่าความจำเป็นทางสภาวะการณ์จะทำให้เกิดความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำแบบต่าง ๆ แต่ที่สำคัญคือ ผู้นำย่อมมีลักษณะหลายอย่างที่โดดเด่น เช่น ความสามารถในการเจรจา มีความเชื่อมั่น มีความต้องการสร้างสรรค์สูง มนุษย์สัมพันธ์ที่ดีและมีบุคลิกและอารมณ์ที่ไม่หวั่นไหวง่าย (นพมาศ วีระเวคิน. 2536 : 145)

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความเป็นผู้นำ ได้แก่ สิ่งแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วย สิ่งแวดล้อมทั่วไปในสังคม กฎระเบียบต่างๆของสังคม การศึกษา อบรม ประเพณี ฯลฯ ดังนั้นในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัย ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหารโดยศึกษาปัจจัยด้านนักเรียน ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และปัจจัยด้านโรงเรียน ได้แก่ ประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหาร บรรยากาศการปกครองและบรรยากาศการเรียนการสอน ซึ่งขอกล่าวตามลำดับดังนี้

3.1 ปัจจัยด้านนักเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความเกี่ยวข้องกับตัวของผู้เรียน ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังต่อไปนี้

กู๊ด และคนอื่นๆ (มาริษา นาคทับที. 2541 : 27 ; อ้างอิงจาก Good and others. 1973 : 7) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ (Achievement) ว่าหมายถึง ความสำเร็จ (Accomplishment) ความคล่องแคล่ว ความชำนาญในการใช้ทักษะหรือประยุกต์ใช้ความรู้

ต่าง ๆ ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Academic Achievement) หมายถึง ความรู้หรือทักษะอันเกิดจากการเรียนรู้ในวิชาต่าง ๆ ที่ได้เรียนมาแล้ว ซึ่งได้จากผลการทดสอบของครูผู้สอน หรือผู้รับผิดชอบในการสอนหรือทั้งสองอย่างรวมกัน

ล่อ อางนันทน์ (2542 : 8) ได้กล่าวถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง ความรู้ความสามารถของนักเรียนในการตอบแบบสอบถามวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง สิ่งแวดล้อมทางสังคม ด้านความรู้ ด้านความเข้าใจ ด้านการนำไปใช้ ด้านการวิเคราะห์

ทิวต์ถ์ นกบิน (2542 : 6) ได้ให้ความหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการเรียน ซึ่งวัดได้จากระดับคะแนนเฉลี่ย (G.P.A) ของนักเรียน

จากความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นความสามารถ ความรู้ หรือทักษะอันเกิดจากการเรียนรู้

มีนักวิจัยทางการศึกษาหลายท่านได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความสำคัญของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่ามีผลต่อพฤติกรรมของนักเรียน จะเห็นได้จากผลการวิจัยต่อไปนี้

จุลจักร โนพันธ์ (2529 : 75 – 81) ได้ศึกษาพบว่า จากวิธีการเรียนแบบกลุ่มสัมพันธ์ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะทำให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์สูง และมีมนุษยสัมพันธ์สูงด้วย ซึ่งทำให้เกิดความจงรักภักดี เกิดความร่วมมือ เกิดความรับผิดชอบ

บุศบงค์ รักเรียน (2533 : 108 – 115) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมผู้นำด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีพฤติกรรมความเป็นผู้นำด้านมนุษยสัมพันธ์สูงด้วย เพราะจะทำให้เด็กรู้จักความแตกต่างระหว่างบุคคล รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีความรับผิดชอบ รู้จักการทำงานที่วางแผน ซึ่งส่งผลต่อมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อนักเรียน

ดวงกมล มาลารัตน์ (2534 : 112 – 121) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางด้านที่ไม่ใช่สติปัญญา กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนนายเรืออากาศพบว่า นักเรียนที่รู้จักปรับตัวเข้ากับการเรียนการสอนจะทำให้เด็กมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และตรงกับ ดีเซนา (Desena. 1964 : 145 – 149) ที่ได้ศึกษาพบว่า นักเรียนที่ปรับตัวได้เร็วจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ปรับตัวได้ช้า นอกจากการปรับตัวแล้วยังพบอีกว่าการประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถาบันอย่างเคร่งครัดจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่วนทางด้านกิจกรรมที่โรงเรียนจัดให้เป็นการเสริมสร้างระเบียบวินัยและความสามัคคี ซึ่งเน้นการฝึกอบรมความเป็นผู้นำ มีความรู้ในด้านการปกครองบังคับบัญชา รู้จักเสียสละ อดทน รู้จักสู้ชีวิต ซึ่งต้องใช้เวลาฝึกซ้อมมาก ทำให้เด็กมี

ผลการศึกษาต่อยลง และพบอีกว่านักเรียนที่มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนสูงจะช่วยเหลือกันทั้งทางวิชาการและทางจิตใจ และทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงด้วย

มาริษา นาคทับที (2541 : 28) ได้สรุปจากงานวิจัยต่าง ๆ ว่า เด็กที่ประสบความสำเร็จในโรงเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีความรู้สึกที่ดีกับตนเอง ช่วยตนเองได้เมื่อเผชิญกับปัญหา สามารถปรับตัวได้ และมีสุขภาพจิตดี ส่วนคนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำจะมีความวิตกกังวล ท้อถอยและมีสุขภาพจิตไม่ดี พร้อมทั้งปรับตัวทางด้านอารมณ์ให้เข้ากับสิ่งต่าง ๆ ได้ไม่ดี

สรุปได้ว่า จากการศึกษาความหมายและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับพฤติกรรม ความเป็นผู้นำพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ของผู้เรียนในอันที่จะตัดสินใจกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด ถ้านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนสูง มีความสำเร็จในการเรียน ความรู้หรือทักษะในการเรียนรู้อื่นต่าง ๆ ได้ดี ก็จะมีพฤติกรรมที่แสดงถึงความกระตือรือร้น ความรับผิดชอบ ความมั่นคงทางอารมณ์ ความคิดสร้างสรรค์ การบังคับตนเองได้ดี มีความสามารถในการปรับตัว มีความอดทนไม่ท้อถอย มีสุขภาพจิตดี ซึ่งพฤติกรรมที่กล่าวเหล่านี้ล้วนเป็นพฤติกรรมของผู้นำทั้งสิ้น ดังที่ บาร์นาด (กวี วงศ์พุม. 2542 : 111 – 112 ; อ้างอิงจาก Barnard. n.d.) ได้ให้แนวคิดไว้ว่า ผู้นำควรเป็นคนที่มีความรับผิดชอบ มีความอดทน กล้าหาญ มีชีวิตชีวา มีสุขภาพจิตที่ดี ฯลฯ จึงอาจจะกล่าวได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนน่าจะมีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักเรียน ซึ่งงานวิจัยนี้จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร

3.2 ปัจจัยด้านโรงเรียน

3.2.1 ประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหาร

ดังได้กล่าวแล้วว่าโรงเรียนเตรียมทหารได้ถือกำเนิดจากหน่วยงานด้านทหาร โดยมีความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่ดี นอกจากจะให้นักเรียนมีความรู้ ด้านวิชาการแล้ว จุดมุ่งหมายที่สำคัญและผิดแผกแตกต่างจากโรงเรียนประเภทอื่นก็คือ ต้องการวางพื้นฐานอุปนิสัย จิตใจ ตั้งแต่เริ่มชีวิตนักเรียนเตรียมทหารให้ยึดมั่นในคตินิยมของโรงเรียนคือ ชาติเกียรติ วินัย กล้าหาญ ทั้งนี้เพื่อให้มีความเคยชินต่อการปฏิบัติตามคำสั่ง และเสริมสร้างบุคลิกที่เหมาะสม มีความอดทน ยึดมั่นในระบบเกียรติศักดิ์ ตลอดจนมีความสำนึกในการรักษาระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด (โรงเรียนเตรียมทหาร. 2542 : 44)

กันยา สุวรรณแสง (2532 : 76 – 88) กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวทางการพัฒนาบุคลิกภาพ หรือแบบแผนของพฤติกรรมว่า สภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เราสัมผัสได้ ด้วย

ประสาทสัมผัสได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู การคบเพื่อน การศึกษา ประเพณี วัฒนธรรม ฯลฯ เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของสิ่งที่มีชีวิตสอดคล้องกับแนวความคิดของ เชียร์สรี วิวัศศิริ (2534 : 40) กล่าวว่า องค์ประกอบที่ส่งผลต่อบุคลิกภาพ ได้แก่ พันธุกรรม และสิ่งแวดล้อม สำหรับสิ่งแวดล้อมพิจารณาได้ 2 ด้านคือ สิ่งแวดล้อมหรือประสบการณ์ภายในครอบครัว ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู บรรยากาศภายในครอบครัว อีกด้านหนึ่งคือด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และสังคมวัฒนธรรม ได้แก่ ประเพณีและวัฒนธรรม

สมนึก ศิลาวงษ์ (2541 : 3) กล่าวว่า ประเพณีอันดีงามต่าง ๆ ที่นักเรียนนายร้อยปฏิบัติมาในอดีตถ่ายทอดเป็นมรดกทางวัฒนธรรม จนปัจจุบัน ซึ่งได้แก่การสร้าง ความภูมิใจในเกียรติของความเป็นนักเรียนนายร้อย ความจงรักภักดีต่อสถาบัน พระมหากษัตริย์ การเคารพและเชื่อฟังรุ่นพี่ผู้อาวุโสกว่า ความรัก ความสามัคคี ความรู้สึก ภูมิใจที่ได้รับคัดเลือกมาเป็นนักเรียนนายร้อย ทำให้มีความรู้สึกที่ตนเองมีเกียรติ เชื่อถือได้ เป็นสุภาพบุรุษนักรบ แต่งกายประณีตเรียบร้อย มีบุคลิกภาพเป็นชายชาติทหาร อดทน ฝึบผาย และเชื่อมั่นในตนเอง เป็นความรู้สึกที่ได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นพี่ จากแนวคิด ดังกล่าว ประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหาร ซึ่งมีลักษณะโดดเด่นและถือปฏิบัติกันมาอย่างเคร่งครัด และมีส่วนคล้ายคลึงกับโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า น่าจะมีส่วนในการพัฒนาบุคลิกภาพหรือแบบแผนของพฤติกรรมความเป็นผู้นำ สามารถสร้างเอกลักษณ์และความภาคภูมิใจในการเป็นทหาร ตำรวจของนักเรียนเช่นเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ คูเปอร์สมิธ (จารุวดี บุญยารมย์. 2541 : 17 - 18 ; อ้างอิงจาก Coopersmith. 1984 : 13) พบว่า ความภาคภูมิใจในตนเองมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพ โดยเฉพาะนักเรียนที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงจะปรับตัวทางสังคมและปรับตัวในด้านตนเองได้ดี นอกจากนี้ คูเปอร์สมิธ (Coopersmith. 1981 : 87 - 92) ได้ทำการวิจัย พบว่า เยาวชนที่มีความภาคภูมิใจในตนเองจะมีความวิตกกังวลน้อย และมีลักษณะผู้นำมากกว่าผู้ตาม กล่าวแสดงออก มีความเชื่อมั่นในตนเอง ปรับตัวได้ดี กล้าเผชิญปัญหา จากความสำคัญของประเพณีดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยจึงขอเสนอประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหารเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระบบนักเรียนอาวุโสและการปฏิบัติตามระบบเกียรติศักดิ์ตามลำดับดังนี้

การปฏิบัติตามระบบนักเรียนอาวุโส

ระบบนักเรียนอาวุโส เป็นระบบที่ถือเป็นประเพณี การปฏิบัติตนของนักเรียนทหาร และตำรวจ เป็นกฎปฏิบัติให้มีความเคารพยำเกรงต่อผู้มีอาวุโส ดังนั้นระบบอาวุโสของโรงเรียนเตรียมทหารจึงมีความสำคัญมากเพราะทำให้นักเรียนเตรียมทหารทราบถึงประเพณีปฏิบัติระหว่างผู้บังคับบัญชา นายทหารชั้นสัญญาบัตร นักเรียนชั้นสูงกว่าหรือนักเรียนชั้นต่ำกว่า อันจะก่อให้เกิดความเข้าใจ ความรัก ความสามัคคี ตลอดจนจนเป็นการกระตุ้นให้มีการ

ปรับปรุงตัวที่เหมาะสมกับฐานะแห่งความเป็นอาวุโสแห่งตน (โรงเรียนเตรียมทหาร. 2542 : 44 ; โรงเรียนนายเรืออากาศ. 2541 : 198) ระบบอาวุโสมีความสำคัญในการปรับปรุงลักษณะทหารของนักเรียนเตรียมทหารและนักเรียนนายทหารทุกเหล่า ทั้งโรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ และโรงเรียนนายเรืออากาศ ดังเช่น โรงเรียนนายเรืออากาศ (2541 : 197) กล่าวว่า ระบบนักเรียนอาวุโส เป็นการฝึกการปฏิบัติตามคำสั่ง ฝึกให้มีความอดทน อดกลั้น มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ นอกจากนี้ยังฝึกการเป็นผู้ปฏิบัติตามที่ดี ก่อนที่จะได้รับการฝึกเป็นผู้นำในชั้นที่มีอาวุโสขึ้น สำหรับโรงเรียนเตรียมทหารได้ยึดถือระบบอาวุโสเป็นระบบที่สำคัญระบบหนึ่ง ในการฝึกนิสัยความเป็นผู้นำของนักเรียนเช่นกัน จะเห็นว่า ระบบนักเรียนอาวุโส เป็นระบบที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะความเป็นผู้นำดังกล่าวแล้ว

โรงเรียนเตรียมทหาร (2542 : 43) ได้กำหนดประเพณีการปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับการปฏิบัติตนของทหาร ดำรงตามนโยบายของเหล่าทัพพอสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. ห้ามนักเรียนยื่นกอดอก ไพล่หลัง หรือทำสະເວດต่อหน้าผู้ที่อาวุโสกว่า
2. นักเรียนควรให้ผู้บังคับบัญชา นายทหารสัญญาบัตร หรือนักเรียนชั้นสูงกว่า ผ่านไปก่อน แต่ถ้ามีความจำเป็นต้องผ่านบุคคลเหล่านั้น นักเรียนต้องขออนุญาตผ่านก่อนจึงผ่านไปได้
3. นักเรียนต้องช่วยเหลือผู้บังคับบัญชา ผู้ใหญ่หรือนายทหารสัญญาบัตรหรือนักเรียนชั้นสูงกว่าในกิจการที่สมควร
4. นักเรียนต้องเคารพเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา ครูอาจารย์
5. นักเรียนต้องเคารพในความอาวุโสของรุ่นพี่

การปฏิบัติของนักเรียนที่มีอาวุโสสูงกว่า (โรงเรียนนายเรืออากาศ. 2541 : 198 – 199) ดังต่อไปนี้

1. ต้องดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งด้านความประพฤติ และความเป็นผู้นำมีระเบียบวินัย
2. ให้ความเมตตา ยุติธรรม และคุณธรรม แก่นักเรียนผู้มีอาวุโสน้อยกว่าและเมื่อพบเห็นนักเรียนผู้มีอาวุโสน้อยกว่ามีความประพฤติไม่เหมาะสม หรือระเบียบวินัย ให้ชี้แจงหรือตักเตือน ถ้านักเรียนผู้มีอาวุโสน้อยกว่า แสดงกิริยาไม่สุภาพ หรือแสดงกิริยาไม่เคารพ ให้รายงานต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรง ของตนให้ทราบ เพื่อจะดำเนินการแก้ไขต่อไป
3. ไม่แสดงกิริยาหยาบคาย ต่อหน้านักเรียนที่มีอาวุโสน้อยกว่า
4. ช่วยเหลือผู้บังคับบัญชาเป็นการอบรมชี้แจง ว่ากล่าวตักเตือน หรือปรับปรุงลักษณะทหารต่อนักเรียนที่มีอาวุโสน้อยกว่า เมื่อผู้บังคับบัญชามอบหมาย

จากความมุ่งหมายและเอกสารข้างต้น จะเห็นได้ว่า ระบบอาวุโสเป็นประเพณีปฏิบัติ ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนปรับปรุงความประพฤติ ความเป็นผู้นำ ความมีระเบียบวินัย ความมีคุณธรรม ความสุภาพ ฯลฯ ซึ่งเป็นการปรับปรุงลักษณะ ทหารตำรวจ ดังนั้น การปฏิบัติตามระบบอาวุโสจึงเป็นตัวอย่างหนึ่งที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียน

การปฏิบัติตามระบบเกียรติศักดิ์

ระบบเกียรติศักดิ์ (Honor System) เริ่มใช้ใน West Point ตั้งแต่ตอนก่อตั้งโรงเรียน โดยประธานาธิบดี George Washington เมื่อปี ค.ศ. 1802 ในตอนเริ่มแรกนั้นมีกฎเพียงว่า นักเรียนนายร้อยต้องซื่อสัตย์ (Honest) และคำพูดของนักเรียนนายร้อยเป็นพันธกรณีของเขา (His Word is His Bond) หรือคือไม่พูดปด ต่อมาปี ค.ศ. 1820 Col Thayer บิดาของโรงเรียน West Point ได้บัญญัติเพิ่มอีก 2 ข้อคือ ไม่โกง (No Cheating) และไม่ขโมย (No Stealing) และกฎข้อที่ 4 ถูกเพิ่มปี ค.ศ. 1970 คือไม่ยินยอมให้ผู้อื่นละเมิดกฎได้ (No Toleration) จะเห็นได้ว่าระบบเกียรติศักดิ์ (Honor System) ได้มีการยึดถือปฏิบัติในโรงเรียน West Point มานานประมาณ 200 ปีแล้ว นับว่าระบบเกียรติศักดิ์มีความสำคัญต่อทหารเป็นอย่างยิ่ง ในประเทศไทยได้นำมาปลูกฝังให้แก่แก่นักเรียนนายทหารตำรวจเช่นกัน ทั้งนี้ เพราะระบบเกียรติศักดิ์จะช่วยสร้างคุณลักษณะที่ดีของความเป็นทหาร ตำรวจ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ทำให้ให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจ สมนึก ศีลาวงษ์ (2541 : 2 – 31) ได้กล่าวถึงการปลูกฝังให้นักเรียนมีความรู้สึกภาคภูมิใจในเกียรติของความเป็นนักเรียนนายร้อย โดยวางรากฐานสำคัญให้นักเรียนตั้งอยู่ในความซื่อสัตย์สุจริตทั้งกาย วาจาและใจ อันเป็นคุณธรรมของการเป็นทหารที่ดี โดยใช้วิธีการแต่ละยุคแต่ละสมัยแตกต่างกัน ซึ่งกลายเป็นประเพณีสืบทอดกันมาถึงปัจจุบัน คือระบบเกียรติศักดิ์

ระบบเกียรติศักดิ์ สืบทอดมาจาก “กฎ แห่งการรักษาเกียรติของทหาร” ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ เมื่อปี พ.ศ. 2469 เพื่อสร้างจิตสำนึกให้แก่ทหารในการรักษาเกียรติของความเป็นทหาร โดยให้ประพฤติตนตามกฎที่พระองค์ทรงพระราชนิพนธ์อย่างเคร่งครัด และทรงเน้นไว้ในหมายเหตุว่า บุคคลใดผู้เป็นทหาร ...เป็นคนดีมีเกียรติศักดิ์ ไม่ควรประพฤติความผิด ... ถ้าใครประพฤติเข้าแล้ว ไม่ควรอยู่ดูหน้ามนุษย์อีกต่อไป ตายเสียดีกว่า ... (คณะกรรมการนักเรียนนายเรืออากาศ 2536 : ปกใน) ด้วยเหตุนี้ทหารทุกหมู่เหล่าจึงถือเป็นประเพณีที่จะต้องปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบันโดยใช้ชื่อว่า ระบบเกียรติศักดิ์

ระบบเกียรติศักดิ์เป็นระบบที่มีความสำคัญระบบหนึ่งในการปลูกฝังคุณธรรม อุปนิสัยและลักษณะทหารของนักเรียนเตรียมทหาร ระบบนี้มีหลักสำคัญอยู่ที่ความซื่อสัตย์ การยึดถือปฏิบัติตามคำสัตย์ สาบานที่กล่าวเป็นประจำทุกวัน โรงเรียนทหารทั่วโลกต่าง

ยึดถือระบบเกียรติศักดิ์ เป็นธรรมเนียมทางทหารที่สำคัญในการหล่อหลอมและสร้างอุปนิสัยแก่นักเรียนของตน การที่คนจะมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี ให้เป็นที่ยอมรับนับถือจากผู้อื่นได้นั้น บุคคลจะต้องมีความซื่อสัตย์ ซื่อตรง ไม่โกหก ไม่ทุจริต ไม่คดโกง ไม่ลักขโมย ซึ่งเป็นคุณลักษณะความเป็นผู้นำ (โรงเรียนเตรียมทหาร. 2540 : 45) ดังนั้นการปลูกฝังหล่อหลอมระบบเกียรติศักดิ์ จึงถือเป็นสิ่งสำคัญในการเสริมสร้างลักษณะผู้นำแก่นักเรียนเตรียมทหาร

คณะกรรมการนักเรียนนายเรืออากาศ รุ่นที่ 36 (2536 : ปกใน) กล่าวถึงระบบเกียรติศักดิ์ว่า พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชนิพนธ์กฎแห่งการรักษาเกียรติศักดิ์ เมื่อปี พ.ศ.2469 มีสาระสำคัญดังนี้

1. ไม่ทำการคดโกง ขโมย ล่อลวง ปลอมหนังสือ
2. ไม่ทำร้ายผู้ที่อ่อนแอ เช่น ผู้หญิง เด็ก และไม่ทำร้ายผู้ไม่มีอาวุธ หรือป้องกันตนเองไม่ได้
3. ไม่ทำให้ผู้หญิงเสียชื่อ เช่น ชู้สาว
4. ไม่กลับคำสัญญาที่ตนให้ไว้กับคนอื่น
5. ไม่กล่าวคำเท็จอย่างร้ายแรง
6. ไม่ลอบทำร้ายคนข้างหลัง จะเป็นอาวุธหรือยุยง ส่อเสียด หรือหาความใส่ความต่าง ๆ ก็ตาม
7. ไม่ทวนคำสบถ หรือผิดความสาบาน
8. ไม่ทรยศต่อเพื่อนและคณะ ต่อชาติ กษัตริย์ เช่น ขยายความลับของเพื่อนหรือคณะให้ผู้อื่นหรือสมรู้กับอริราชศัตรู

นายทหารสัญญาบัตรตามความหมายในระบบเกียรติศักดิ์ หมายถึง ผู้นำของทหารรับผิดชอบต่อผู้ถืออาวุธที่อยู่ใต้การนำ เพื่อพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ ตลอดจนเกียรติภูมิของชาติ ดังนั้นนายทหารสัญญาบัตรจึงมีคุณลักษณะหลายประการที่อยู่เหนือบุคคลธรรมดาเป็นผู้ที่เลือกแต่สิ่งที่ถูกต้องเสมอ แม้จะยากลำบากกว่าก็ตาม เกียรติศักดิ์ของนายทหารสัญญาบัตรจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง หากผู้ใดขาดซึ่งเกียรติศักดิ์แล้วจะเกิดผลเสียหายแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ต่องานที่ปฏิบัติ รวมทั้งสังคม และประเทศชาติ นักเรียนนายเรือ ซึ่งจะเป็นนายทหารสัญญาบัตรในอนาคต จำเป็นต้องได้รับการปลูกฝังระบบเกียรติศักดิ์นี้ไว้ในใจ และยึดมั่นอยู่เสมอเพื่อให้นักเรียนนายเรือดำรงไว้ ซึ่งเกียรติศักดิ์ของทหารมีความซื่อสัตย์สุจริต และมีหิริโอตตัปปะ สิ่งที่นักเรียนควรปฏิบัติ คือ ไม่กล่าวเท็จ ไม่ทุจริต ไม่ลักขโมย และไม่เพิกเฉยต่อการรายงานความผิดของตน (โรงเรียนนายเรือ. 2541 : 2 – 1) เพื่อให้นักเรียนนายเรือ

นายเรืออากาศธำรงไวซึ่งเกียรติศักดิ์ของทหาร เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ สุจริต ในอันที่จะไม่กล่าวเท็จ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ไม่ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น มีความละเอียดที่จะกระทำความผิด และกล้าที่จะรับผิดชอบเมื่อกระทำความผิด จึงได้กำหนดระบบเกียรติศักดิ์ไว้ดังนี้ (โรงเรียนนายเรืออากาศ. 2541 : 200)

นักเรียนนายเรืออากาศต้องปฏิบัติตามกฎเกียรติศักดิ์ดังนี้

1. ไม่กล่าวคำเท็จ
2. ไม่ทุจริต
3. ไม่ลักขโมย
4. ไม่เพิกเฉยต่อการรายงานความผิดของนักเรียนนายเรืออากาศที่ไม่ปฏิบัติตาม

กฎเกียรติศักดิ์ที่กล่าวแล้ว

ความสำคัญของระบบเกียรติศักดิ์เป็นการปลูกฝังให้นักเรียน เป็นผู้ดีทุกกระเบียดนิ้ว ทั้งกาย วาจา และใจ ปลูกฝังอุปนิสัยอันดีงามระบบนี้นับว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างคุณสมบัติของนักเรียนเตรียมทหารเน้นหนักให้เป็นสุภาพบุรุษในเครื่องแบบ (Gentleman in Uniform) อบรมสั่งสอนเรื่องมารยาทในโอกาสต่าง ๆ เช่น มารยาทในการสนทนา มารยาทที่พึงปฏิบัติต่อผู้ใหญ่ มารยาทในการรับรอง มารยาทในการรับประทานอาหาร ฯลฯ (โรงเรียนเตรียมทหาร. 2540 : 78)

จะเห็นได้ว่าระบบเกียรติศักดิ์ เป็นระบบที่สำคัญในการสร้างอุปนิสัย ซึ่งโรงเรียนเตรียมทหารถือเป็นประเด็นที่ต้องปฏิบัติ โดยให้นักเรียนฝึกปฏิบัติโดยเชิงวิทยากรมาอบรม หรือโดยการกล่าวคำปฏิญาณเป็นประจำสม่ำเสมอ ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ประเมินการปฏิบัติตามระบบเกียรติศักดิ์ จากพฤติกรรมเกี่ยวกับความรู้สึกความเชื่อในระบบเกียรติศักดิ์ของนักเรียน ซึ่งน่าจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียน

3.2.2 บรรยาการการปกครอง

บรรยาการการปกครองในโรงเรียนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง เพราะบรรยาการการปกครองดีก็จะทำให้นักเรียนมีสุขภาพจิตดี พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามกฎ กติกาของโรงเรียน ถ้าบรรยาการการปกครองไม่ดี นักเรียนอาจจะเกิดความเครียด ซึ่งก่อให้เกิดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ได้ จะเห็นได้จากแนวคิดของแอดเลอร์ (วันดี ระเบียบ. 2531 : 132 – 133 ; อ้างอิงจาก Adler. 1970) ที่ว่า อิทธิพลของสังคมและสัมพันธภาพระหว่างบุคคลมีความสำคัญในการสร้างบุคลิกภาพของเด็ก สิ่งแวดล้อมทางโรงเรียน เช่น ครู เพื่อน ระเบียบวินัย เป็นสิ่งที่จะสร้างบุคลิกภาพของเด็ก ให้มีพฤติกรรมในรูปต่าง ๆ และจำรัส แจ่มจันทร์ (2539 : 26) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อบุคลิกภาพ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านร่างกาย จิตใจ การเรียนรู้ และสภาพแวดล้อม ทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพแตกต่างกันไป ตามสถานภาพ

ของตนเอง เช่นเดียวกับ เชิดชาย ภูทอง (ม.ป.ป. : 13) กล่าวว่า สิ่งที่จะช่วยให้บุคลิกภาพดี หรือเลว นั้น มีหลายประการ ได้แก่ รูปร่าง หน้าตา จิตใจ ต่อมในร่างกาย และสภาพแวดล้อม

การปกครอง บังคับบัญชาและการปฏิบัติของโรงเรียนเตรียมทหารมีลักษณะ แตกต่างจากโรงเรียนทั่วไป กล่าวคือ โรงเรียนทั่วไปมีผู้อำนวยการเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด ของโรงเรียน มีผู้ช่วยผู้อำนวยการ 4 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายธุรการ ฝ่ายปกครอง และฝ่ายบริการ ปฏิบัติหน้าที่ตามขอบข่ายในแต่ละงาน การดูแลนักเรียนเป็นหน้าที่ของ ฝ่ายปกครอง และอาจารย์ฝ่ายปกครองที่ได้รับมอบหมาย ส่วนโรงเรียนเตรียมทหาร ผู้บังคับบัญชา โดยตรงของนักเรียนเตรียมทหาร ได้แก่ ผู้บังคับหมวดของตน ผู้บังคับบัญชา ตามลำดับชั้นของนักเรียนเตรียมทหาร ได้แก่ ผู้บังคับกองร้อย ผู้บังคับกองพันนักเรียน ผู้บังคับการกรมนักเรียน ผู้บัญชาการโรงเรียนเตรียมทหาร เจ้ากรมยุทธศึกษาทหาร ผู้บัญชาการทหารสูงสุด และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ผู้บังคับบัญชามีอำนาจการ บังคับบัญชาการลงทัณฑ์ และการเสนอความดีความชอบ โดยปฏิบัติตามสายงานการ บังคับบัญชา (โรงเรียนเตรียมทหาร. 2542 : 27)

การปกครองดังกล่าวเป็นการปกครองตามสายบังคับบัญชาในโรงเรียนเตรียมทหาร โดยทั่วไป สำหรับด้านนักเรียนมีกรมนักเรียน ซึ่งขึ้นตรงกับโรงเรียนเตรียมทหารมีหน้าที่ ปกครอง ดูแล ให้ความรู้ และการฝึกวิชาทหาร ตลอดจนปลูกฝังความสามัคคี มีความเป็น น้ำหนึ่งใจเดียวกัน ปลูกฝัง อุทิศตนอันดีงาม ให้มีคุณธรรม ให้มีน้ำใจเป็นสุภาพบุรุษมีลักษณะ คุณสมบัติแห่งความเป็นผู้นำ เพื่อเป็นพื้นฐานแก่โรงเรียนในระดับสูงต่อไป โดยแบ่งความ รับผิดชอบเป็น กองพันที่ 1 กองพันที่ 2 กองพันที่ 3 กองพันที่ 4 (โรงเรียนเตรียมทหาร. 2540 : 86 – 87) ทั้งสี่กองพันดังกล่าวประกอบด้วย นายทหารฝ่ายปกครอง นายทหาร ฝึก ฯลฯ ได้ใช้กระบวนการควบคุมดูแล ฝึกอบรม ตลอดจนทดสอบการปฏิบัติตนของนักเรียน ให้เป็นไปตามกฎระเบียบต่าง ๆ ของโรงเรียนที่วางไว้ เพื่อให้นักเรียนสามารถปรับตัว ให้มี ลักษณะทหารที่ดี และสามารถปฏิบัติตนจนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของโรงเรียน เตรียมทหาร ภายใต้การควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด ตลอดระยะเวลาที่นักเรียนพักอยู่ใน โรงเรียนเตรียมทหาร การวิจัยครั้งนี้จะกล่าวถึงบรรยากาศการปกครองในด้านระเบียบวินัย ในโรงเรียนและการปรับตัวในโรงนอนนักเรียน ดังนี้

การปรับตัวตามกฎระเบียบของโรงเรียน

ตามที่กล่าวแล้วแต่นักเรียนที่เข้ามาศึกษาในโรงเรียนเตรียมทหาร ได้แก่ นักเรียนที่ผ่านการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา หรือ เทียบเท่า ซึ่งมีระเบียบวินัย ขอบังคับในการปฏิบัติตนของนักเรียนแตกต่างจากระเบียบวินัย ของโรงเรียนเตรียมทหารโดยสิ้นเชิง นอกจากนี้การเข้าศึกษาในโรงเรียนเตรียมทหาร

นักเรียนต้องเปลี่ยนการอยู่บ้านมาอยู่โรงเรียนประจำ มีหอพัก ซึ่งเรียกว่าโรงเรียน ซึ่งมีระเบียบในการปฏิบัติมากมาย สิ่งเหล่านี้นักเรียนจำเป็นต้องมีการปรับตัว เป็นการปรับตัวในโรงเรียน ซึ่งมีระเบียบวินัยเป็นหลักในการปฏิบัติตลอดเวลา ผู้วิจัยจึงขอเสนอเกี่ยวกับระเบียบวินัยในโรงเรียนเตรียมทหารและการปรับตัวในโรงเรียนดังนี้

ความหมายของระเบียบวินัย

ราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 744) ได้ให้ความหมายของคำว่าวินัยว่าเป็นการอยู่ในระเบียบแบบแผนและข้อบังคับ ข้อปฏิบัติ ได้แก่ การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่ได้บัญญัติไว้แล้ว

โชติ บุญนิชีวนิช (2541 : 18) ได้กล่าวว่า วินัยเป็นระเบียบข้อบังคับที่วางไว้เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติให้บุคคลใช้ควบคุมความประพฤติของตนในการปฏิบัติตามแผนข้อบังคับ เพื่อฝึกให้บุคคลอยู่ในความถูกต้อง มีเหตุผลทำให้บุคคลเป็นคนดีและมีความสุข

วสัน ปุ่นผล (2542 : 7) ได้สรุปความหมายของวินัยว่า หมายถึง ระเบียบแบบแผนข้อบังคับหรือข้อปฏิบัติ สำหรับควบคุมความประพฤติของบุคคลในสังคม เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถควบคุมทั้งด้านอารมณ์ พฤติกรรม และผลของการกระทำ ซึ่งจะมีผลต่อตนเองและสังคม

กฎระเบียบวินัยข้อบังคับที่ใช้อยู่ในโรงเรียนมี 2 ลักษณะด้วยกันคือ กฎ ระเบียบวินัย ข้อบังคับที่ออกโดยกระทรวง กรม เจ้าสังกัด ซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญ สำหรับหน่วยงานในกรมกองนั้น ๆ ถือเป็นหลักในการปฏิบัติอย่างเคร่งครัดอีกลักษณะหนึ่งเป็นกฎระเบียบวินัยข้อบังคับที่ออกโดยโรงเรียน ซึ่งถือเป็นเครื่องมือในการบริหารของโรงเรียน ให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบังเกิดผลดีแก่ตัวนักเรียนและครูในโรงเรียน (เปลื้อง เจริญอาจ. 2535 : 20)

กฎระเบียบวินัย มีความสำคัญต่อพฤติกรรมของคนในสังคม ที่อยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมาก เพราะเป็นแบบแผนการปฏิบัติของคนในกลุ่มนั้นให้อยู่ร่วมกันอย่างเป็นระเบียบและในทิศทางเดียวกัน สุชา จันท์ธอม (2533 : 213) ได้กล่าวว่า ระเบียบวินัยเป็นแบบแผนของพฤติกรรมที่วางไว้โดยตัวเอง หรือหมู่คณะเพื่อเป็นแนวทางให้ตัวเองและหมู่คณะปฏิบัติ เพื่อบรรลุจุดหมายปลายทางที่วางไว้ และแมคคินิล (ตุลิต น้าฝน. 2529 : 25 ; อ้างอิงจาก McNeil. 1969 : 224) ได้กล่าวว่า การใช้เครื่องแบบ กฎ ระเบียบ การลงโทษอย่างเข้มงวด การควบคุมผู้ถูกฝึก จะเป็นการเปลี่ยนนิสัยของความเป็นพลเรือนแล้วพัฒนาบุคลิกภาพสู่ความเป็นทหาร ดังนั้น กฎ ระเบียบของโรงเรียนจึงเป็นการสร้างระเบียบวินัยในตนเองแก่นักเรียนและส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของโรงเรียน

จากการศึกษาพบว่า เมื่อบุคคลมีวินัยในตนเองจะรู้ตัวตลอดเวลา ในการแสดง พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ ความรู้สึกรับผิดชอบ ความอดทน ไม่กังวลใจ มีความมั่นใจในตนเอง ไม่เกรงใจโดยปราศจากเหตุผล และมีความเชื่อมั่นในอำนาจภายในตนเอง ซึ่งเป็น พฤติกรรมที่ตนเองต้องการ แต่ไม่ขัดต่อกฎเกณฑ์ข้อบังคับของสังคมรวมไปถึงการปฏิบัติ ตามระเบียบที่สังคมวางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ ฦๅฐพร สตาภรณ์ (2540 : 13) ที่กล่าวว่าวินัย ในตนเอง เป็นความสามารถ อันเกิดจากตัวบุคคลนั่นเอง ในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรม ของตนให้เป็นไปตามที่มุ่งหวัง ซึ่งส่วนใหญ่แล้วสังคมมุ่งหวังให้พฤติกรรมของบุคคลที่แสดง ออกมาสอดคล้องกับระเบียบของสังคมที่วางไว้ และบริสเบน (Brisbane. 1994 : 67) กล่าว เช่นเดียวกันว่า วินัยในตนเองเป็นเป้าหมายสูงสุด โรงเรียนเป็นสถาบันหนึ่งในการฝึกวินัย เพื่อให้ผู้ถูกฝึกสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ด้วยตนเอง มีผู้กล่าวถึงพฤติกรรม ของผู้มีวินัยในตนเองหลายท่านดังนี้

ฉันทนา ภาคบงกช และคนอื่น ๆ (2539 : 10) กล่าวถึงพฤติกรรมของผู้มีวินัยใน ตนเอง ประกอบด้วยคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
1. มีความรับผิดชอบ
2. มีความตั้งใจจริง
3. สามารถควบคุมตนเอง
4. เป็นผู้นำ
5. เคารพในสิทธิของผู้อื่น
6. มีเหตุผล

ฦๅฐพร สตาภรณ์ (2540 : 32) ได้กำหนดคุณลักษณะความมีวินัยในตนเองไว้

6 ด้าน คือ

1. มีการปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม
2. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
3. มีความรับผิดชอบ
4. มีความตั้งใจจริง
5. มีความเป็นผู้นำ
6. มีความอดทน

จิราพร อรุณพลทรัพย์ (2541 : 18) ได้สรุปบุคคลที่มีวินัยควรมีคุณลักษณะดังนี้

1. มีความรับผิดชอบ
2. มีความอดทน
3. เคารพในสิทธิผู้อื่น

4. เคารพระเบียบของโรงเรียน

5. ยอมรับการกระทำของตนเอง

วสัน ปุณผล (2542 : 13) ได้กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้มีวินัยในตนเองควรประกอบด้วย

1. การตรงต่อเวลา

2. ความซื่อสัตย์

3. ความรับผิดชอบ

4. ความมีระเบียบและปฏิบัติตามกฎของโรงเรียนและสังคม

5. การยอมรับการกระทำของตนเอง

สรุปได้ว่า โรงเรียนเป็นสถาบันที่สำคัญในการเสริมสร้างวินัยให้นักเรียน เด็กที่มีวินัยจะรู้จักควบคุมตนเอง อุตุน มีความรับผิดชอบ เคารพสิทธิผู้อื่น ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา ฯลฯ ในทางตรงกันข้าม เด็กที่ไม่มีวินัยจะไม่รู้จักควบคุมตนเอง ไม่อุตุน ขาดความรับผิดชอบ ไม่เคารพสิทธิผู้อื่น ไม่ซื่อตรง และไม่ตรงต่อเวลา ฯลฯ ดังนั้น โรงเรียนจึงมีบทบาทหน้าที่ปลูกฝังระเบียบวินัยโดยให้นักเรียนรู้จัก รักษากฎระเบียบวินัยในโรงเรียน เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม ภายใต้กฎเกณฑ์ ระเบียบวินัย วัฒนธรรม ที่ถูกที่ควร ดังนั้นระเบียบวินัยจึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับการปรับตัวในโรงเรียน ซึ่งการปรับตัวตามกฎระเบียบของโรงเรียนเป็นตัวแปรหนึ่งที่สัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักเรียน

การปรับตัวในโรงนอนนักเรียน

มีผู้ให้ความหมายของคำว่าปรับตัวไว้ดังต่อไปนี้คือ

กันยา สุวรรณแสง (2532 : 50) กล่าวว่า การปรับตัว หมายถึง การปรับสภาพทั้งกายและจิตใจให้อยู่ในสังคม สภาพแวดล้อม และสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเป็นสุข

สุดใจ ผาแก้วมณี (2542 : 49) ได้สรุปความหมายของการปรับตัวว่า หมายถึง การที่บุคคลหาวิธีการที่จะปรับพฤติกรรมของตนให้เข้ากับสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านอารมณ์ ปัญหาทางด้านบุคลิกภาพและปัญหาทางด้านความต้องการให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

จากเอกสารข้างต้นพอสรุปได้ว่า การปรับตัว หมายถึง กระบวนการปรับปรุงพฤติกรรมให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้น โรงนอนหรือหอพักมีความสำคัญด้านการปกครอง ดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด จะเห็นได้จากการจัดรูปแบบของมหาวิทยาลัยหลายแห่ง ตลอดจนข้อเสนอแนะของนักศึกษาหลายท่านดังนี้

ในศตวรรษที่ 9-12 มีมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงในประเทศตะวันตก เช่น มหาวิทยาลัยซาเลโน (Salerno) หรือมหาวิทยาลัยโบโลญญา (Bologna) ได้จัดที่อยู่อาศัย

ให้นักศึกษาต่างภูมิสำเนาเพื่อความปลอดภัยและสะดวกต่อการเดินทาง ในมหาวิทยาลัยลอนดอน ได้จัดรูปแบบของมหาวิทยาลัยให้ผู้เรียนทุกคนได้อยู่ประจำเพื่อสัมผัสชีวิตความเป็นนักศึกษาที่สมบูรณ์คือได้ใกล้ชิดอาจารย์ผู้สอน มีการอบรมมารยาท การวางตัว ความประพฤติและการฝึกการเป็นสุภาพบุรุษ ฝึกการรับประทานอาหาร การอยู่ร่วมกันในหอพัก การใช้ชีวิตแบบผู้ดีในตอนกลางวันนักศึกษาใช้เวลาศึกษาด้านวิชาการอย่างเต็มที่ ในเวลาหลังเลิกเรียนหรือวันหยุด มีเวลาซ้อมกีฬา ดนตรี ประกอบพิธีทางศาสนา ตลอดจนฝึกมารยาทความเป็นผู้ดีไปด้วย (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. 2525 : 94 – 95) และได้แพร่หลายไปยังมหาวิทยาลัยปารีสในประเทศฝรั่งเศส และมหาวิทยาลัยออกฟอร์ด ประเทศอังกฤษ การจัดหอพักในต่างประเทศ เพื่อเป็นศูนย์การศึกษาและอาศัย โดยมหาวิทยาลัยจัดกิจกรรมต่าง ๆ พร้อมโปรแกรมการศึกษาในหอพักให้อื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนและพัฒนา นักศึกษา ส่งเสริมการปกครองระบบประชาธิปไตย ดังที่ วิลสัน (Wilson. 1968 : 10) กล่าวว่า การอาศัยในหอพักเสริมสร้างให้นักศึกษารู้สึกว่าการเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต สร้างความรู้ความเข้าใจตนเองและสังคมและนำไปสู่การใช้ชีวิตประจำวันได้

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530 : 117 – 118) ได้เสนอแนะการเสริมสร้างหอพักให้เป็นศูนย์ศึกษาและอาศัยคือ การจัดสิ่งแวดล้อมภายในหอพักที่มีระเบียบสวยงาม สร้างสิ่งแวดล้อมให้เกิดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน จัดประสบการณ์หรือกิจกรรมที่พัฒนาทักษะทางสังคม จัดให้มีโภชนาการ สันทนาการ สุขภาพอนามัย ที่ถูกต้องเหมาะสม จัดให้มีการพัฒนาความเป็นผู้นำ

มีผู้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการจัดหอพักในสถานศึกษาหลายท่านดังนี้

ชไนเดอร์ (สำเนา ขจรศิลป์. 2537 : 161 ; อ้างอิงจาก Schneider. 1977) ได้สรุปถึงวัตถุประสงค์ของหอพักว่า

1. เพื่อเป็นที่พักอาศัย
2. เพื่อให้เป็นทีดูแลและปรับปรุงพฤติกรรมของนักศึกษา
3. เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนานักศึกษา

มุลเลอร์ (สิริสรณ์ ทิพทวี. 2543 : 15 ; อ้างอิงจาก Mueller. 1961 : 175)

กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการจัดหอพักไว้ดังนี้

1. เพื่อเป็นที่พักอาศัย ซึ่งนักศึกษาต้องมีที่หลับนอน ที่รับประทานอาหารที่สะดวกไม่ห่างไกลจากชั้นเรียนและหอสมุดมากนัก
2. เพื่อส่งเสริมการศึกษาเล่าเรียน ซึ่งหอพักควรจัดสถานที่ อุปกรณ์ และจัดสภาพแวดล้อม เพื่อส่งเสริมการศึกษา
3. เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ โดยจัดสภาพแวดล้อมและจัดฝึกอบรมให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ฝึกทักษะการอยู่ร่วมกัน ทักษะทางสังคม การควบคุมอารมณ์และการรับผิดชอบตนเอง ซึ่งเป็นการส่งเสริมพัฒนาการด้านวุฒิภาวะของนักศึกษา

จึงสรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การจัดหอพัก เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยและเป็นสถานที่เสริมสร้างพัฒนานักศึกษา นักเรียน ทั้งสุขนิสัยส่วนบุคคล พัฒนาบุคลิกภาพ วินัย ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม พัฒนาความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ความสามัคคี มนุษยสัมพันธ์ และการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น ดังนั้น การจัดโรงนอนในโรงเรียนเตรียมทหารเพื่อทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะดังกล่าว คือ มีลักษณะเป็นผู้นำที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ มีความสามัคคีรักใคร่กลมเกลียวในหมู่คณะ ฯลฯ นั่นเอง

ความสำคัญในการปรับตัวในโรงนอนนักเรียนเตรียมทหาร

นักเรียนที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนเตรียมทหาร ทางโรงเรียนได้จัดให้พักอาศัยประจำอยู่ในโรงนอนของโรงเรียน ซึ่งมีลักษณะเหมือนหอพักทั่วไป ประกอบด้วย ห้องนอนรวม ห้องประชุมใหญ่สำหรับนักเรียนค้นคว้าอ่านหนังสือและห้องน้ำในห้องนอนรวม จะมีนายทหารฝ่ายปกครองพักอยู่ด้วยและคอยควบคุมดูแลทั่วไป และควบคุมด้านพฤติกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวกับนักเรียน เช่น การแต่งกายของนักเรียน การอยู่ร่วมกัน การรับผิดชอบร่วมกันในโรงนอน การช่วยเหลือกันในการศึกษา การใช้เวลาส่วนตัวให้เป็นประโยชน์ กิจกรรมในโรงนอนต่าง ๆ ฯลฯ คอยให้คำปรึกษาช่วยเหลือนักเรียน และให้คำแนะนำเมื่อเห็นนักเรียนปฏิบัติตนไม่ถูกต้อง การที่นักเรียนอาศัยในหอพักในสถาบันการศึกษา ทำให้สามารถปรับพฤติกรรมให้มีระเบียบวินัย ได้เรียนรู้กฎเกณฑ์ ข้องคับ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และค่านิยม และให้ได้รับทราบหน้าที่ความรับผิดชอบที่ควรปฏิบัติอย่างถูกต้อง สามารถพัฒนาความสัมพันธ์ของนักเรียนกับบุคคลอื่นได้ ส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักการใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม (กรมตำรวจ. 2540 : 2)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่า การจัดให้นักศึกษาพักอาศัยประจำในโรงนอนหรือหอพักมีความสำคัญต่อการปรับตัวของนักศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับข้อคิดเห็นของนักศึกษาหลายท่านดังนี้

อุทัยวรรณ หวังชูชอบ (2536 : 47) นักศึกษาพยาบาลเมื่อเข้าศึกษาในวิทยาลัยพยาบาล จะต้องมีการปรับตัวและเตรียมความพร้อมในหลายด้าน เช่น เปลี่ยนแปลงสภาพความเป็นอยู่ กฎระเบียบของสถาบัน

ศุภวดี บุญวงศ์ (2539 : 1, 23) กล่าวว่า การจัดบริการหอพักในสถาบันอุดมศึกษาสามารถเสริมสร้างและพัฒนาด้านบุคลิกภาพ มนุษยสัมพันธ์ การปรับตัวในสังคม การรู้จักรับผิดชอบต่อส่วนรวม และการอำนวยความสะดวกในการศึกษาเล่าเรียน

ดังนั้น สภาพความเป็นอยู่ในขณะศึกษาของนักเรียนพยาบาลและนักเรียนเตรียมทหารมีคล้ายคลึงกันอยู่หลายประการ เช่น การปรับตัว ให้เข้ากับกฎระเบียบวินัย การพักในหอพัก หรือสำหรับนักเรียนเตรียมทหารเรียกว่าโรงนอน

จากเอกสารข้างต้น พอสรุปได้ว่า การเป็นนักเรียนประจำหรือการพักในโรงนอนของนักเรียนเตรียมทหาร น่าจะมีส่วนในการปรับปรุงพฤติกรรม และการปรับตัวของนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และค่านิยมต่างๆ

3.2.3 บรรยาการการเรียนการสอน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กำหนดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในและระบบประกันคุณภาพภายนอก ซึ่งมีหลักการสำคัญหนึ่งใน 3 ข้อคือ การสร้างความพึงพอใจให้กับผู้เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอก โดยอธิบายคำว่า “คุณภาพภายใน” หมายถึง ความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะของผู้เรียน “คุณภาพภายนอก” หมายถึง ความพึงพอใจของสังคม เพื่อความอยู่รอด และความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม โดยดำเนินการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ด้วยการสร้างความมั่นใจว่าการเรียนการสอนในสถานศึกษาจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน (กรมวิชาการ. 2543 : 2 - 3) ดังนั้น การเรียนการสอนในสถานศึกษาปัจจุบันนี้จะต้องทำให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ กล่าวคือ มีความรู้ ความสามารถ เป็นผู้มองเห็นการณ์ไกล คาดการณ์ได้อย่างต่อเนื่องและถูกต้อง สามารถวางแผนจากปัจจุบันถึงอนาคต มีความรับผิดชอบ รู้จักหน้าที่ ตระหนักภาระงาน ต่อเพื่อนร่วมงาน มีความกระตือรือร้นใฝ่หาวิธีทำงานที่สนุก ตื่นเต้น มีความทะเยอทะยาน เพื่อความก้าวหน้า กล้าตัดสินใจ มีมนุษยสัมพันธ์สูง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีคุณธรรม ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นภาระหน้าที่ของสถานศึกษาที่จะพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียน

ดังนั้นโรงเรียนจึงควรตระหนักถึงบทบาทสำคัญในอันที่จะส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในด้านต่าง ๆ ดังกล่าว และการที่จะให้นักเรียนมีความสนใจกระตือรือร้น มีอารมณ์พร้อมที่จะเรียน ย่อมเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะต้องจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนของนักเรียน ดังที่ ยูวดี เทียมประสิทธิ์ (2536 : 105) กล่าวว่ามนุษย์ทุกคนย่อมต้องการอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีเสมอ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งแวดล้อมที่บ้านที่โรงเรียน หรือสังคมภายนอกก็ตาม เพราะมนุษย์ต้องอยู่ในสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่งอย่างใดตลอดเวลา การจัดให้สิ่งแวดล้อมอยู่ในสภาพที่ดีจึงเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตได้โดยตรง โดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งนักเรียนต้องใช้ชีวิตอยู่วันละ 8 - 10 ชั่วโมง ถ้านับตั้งแต่อนุบาลศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา จะใช้เวลานานถึงประมาณ 20 ปี ซึ่งนับว่าเป็นเวลายาวนานเพียงพอที่จะปลูกฝัง อุปนิสัยพฤติกรรม บุคลิกภาพในการดำเนินชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี โรงเรียนแต่ละระดับจึงควรจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม และเอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง

ด้วยเหตุนี้ จึงกล่าวได้ว่า บรรยากาศด้านการเรียนการสอนมีความสำคัญต่อผู้เรียน เป็นอันมาก เพราะการสอนในสถานศึกษาจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนดังกล่าว และองค์ประกอบที่ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์สูงสุด ได้แก่ ครูผู้สอน หลักสูตร สื่อการเรียนการสอน อาคารสถานที่ และการวัดประเมินผล (นริศ มณีนัย. 2540 : 19) แอสติน (Astin. 1968 : 50 -51) ได้กล่าวถึงบรรยากาศการเรียนการสอนว่าเป็นสิ่งเร้าเชิงสภาพแวดล้อมในโรงเรียน มีผลต่อการเรียนรู้ รวมทั้งการพัฒนานักเรียน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบคือ พฤติกรรมของครู พฤติกรรมของนักเรียน โครงสร้างและการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน เจริญชัย งานไว (2538 : 4) ได้ให้ความหมายของบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม หมายถึง บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ส่งผลในทางบวกต่อจิตใจของนักเรียนและบุคคล รวมทั้งเอื้ออำนวยต่อการศึกษาในโรงเรียน จากความหมายดังกล่าวสามารถแยกบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมเป็น 3 ด้านคือ พฤติกรรมครู กลุ่มเพื่อนของนักเรียน และสภาพการณ์ทั่วไปของโรงเรียน

ลอว์เรนซ์ (Lawrence. 1976 : 418) ได้กล่าวว่า บรรยากาศในการเรียนการสอนนั้นเป็นสภาพแวดล้อมทางจิตวิทยา ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมของครู ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู และนักเรียน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน ถ้าผู้เรียนมีสภาพจิตใจ อารมณ์แจ่มใส รู้สึกตื่นตัวกระฉับกระเฉง ก็จะมีคามสนใจในการเรียนและยอมช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งบรรยากาศด้านการเรียนการสอนเป็น 2 ด้าน คือ พฤติกรรมครูและพฤติกรรมนักเรียน

พฤติกรรมครู

ครูผู้สอนนับว่าเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งการถ่ายทอดความรู้ ครูเป็นผู้ปฏิบัติงานโดยตรง ในกระบวนการสอน ความใกล้ชิดกับผู้เรียนและเป็นผู้บันทึกพฤติกรรมของผู้เรียน ดังนั้นครูจึงมีบทบาทอย่างมากต่อการเรียนการสอนของนักเรียน (นริศ มณีนัย. 2540 : 19)

ดวงกมล มาสารรัตน์ (2534 : 116 – 117) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบรรยากาศการเรียนการสอน ได้แก่ บรรยากาศในห้องเรียน วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนที่เป็นอุปกรณ์ที่มีเทคนิควิทยาการใหม่ๆ หรืออุปกรณ์ที่เป็นของจริง ซึ่งใช้ในการปฏิบัติงานห้องโสตทัศนศึกษา ซึ่งมีวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอนที่เหมาะสม ถ้าบรรยากาศการเรียนการสอนดังกล่าวดี จะมีผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ทำให้นักเรียนมีการพัฒนาทักษะด้านความรู้ ความคิด และทักษะด้านเทคโนโลยี มีประสบการณ์สูงขึ้น

ชรินทร์ มั่งคั่ง (2537 : 44 - 45) กล่าวว่า ครูมีบทบาทสำคัญในการปรับปรุงพฤติกรรมและสร้างเสริมบุคลิกภาพของนักเรียน เพื่อให้มีบุคลิกภาพที่สังคมต้องการและพึงประสงค์โดยมีหลักดังนี้

1. ครูควรเสริมแรงทันทีที่นักเรียนแสดงพฤติกรรมและบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ เช่น การเดินผ่านครูแล้วไหว้ ครูควรเสริมแรงด้วยการยิ้ม และพยักหน้า ฯลฯ
2. เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ครูควรนิ่งเฉยไม่สนใจเพื่อยั้งพฤติกรรมเด็ก
3. เมื่อเด็กก้าวร้าว ครูควรตักเตือน ทำโทษหรือทำทัณฑ์บน หากไม่ได้ผลครูควรใช้หลักความสนิทสนม
4. ครูควรสร้างบรรยากาศเพื่อพัฒนา
5. ครูควรจัดกิจกรรมสนองความต้องการของนักเรียน เช่น การเล่นเกมให้นักเรียนปฏิบัติตามกฎ กติกา
6. สร้างบรรยากาศความปลอดภัย อบอุ่น มีอิสระ กล้าแสดงออกเพื่อสร้างบุคลิกภาพ ความเชื่อมั่นในตนเอง
7. ครูพยายามจัดกิจกรรม เพื่อละลายแรงจูงใจใฝ่ก้าวหน้า แรงจูงใจใฝ่อำนาจ และสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่พึงพา

ชมนุช บุญสิทธิ์ (2541 : 57-59) กล่าวว่า บรรยากาศในชั้นเรียนควรมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และเสริมสร้างพัฒนาความขยันหมั่นเพียร ซึ่งจะต้องเป็นห้องเรียนที่มีบรรยากาศอบอุ่นเป็นกันเอง มีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนด้วยกันเอง นักเรียนทุกคนนับถือกฎเกณฑ์และระเบียบของห้องเรียนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนครูมีความเข้าใจนักเรียน ยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนและเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงออกในการอภิปรายปัญหาต่าง ๆ ดังนั้น ทั้งนักเรียนและครูจึงมีหน้าที่สร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียนร่วมกัน และได้ให้ความเห็นว่า บรรยากาศทางการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับนักเรียนเพราะนักเรียนที่มีสัมพันธภาพที่ดีกับครู จะทำให้นักเรียนปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดี แต่ถ้าหากนักเรียนกับครูมีสัมพันธภาพที่ไม่ดีต่อกัน ส่งผลให้เด็กมีแนวโน้มก้าวร้าวไม่เป็นมิตร ไม่สนใจการเรียน บรรยากาศในการเรียนจึงมีผลต่อพฤติกรรมของนักเรียน

จากความสำคัญของบรรยากาศการเรียนการสอนข้างต้น จะเห็นได้ว่า บรรยากาศการเรียนการสอนสามารถทำให้นักเรียนมีการพัฒนาทั้งทางอารมณ์ สังคม สติปัญญา ถ้าบรรยากาศการเรียนการสอนไม่ดี เด็กจะก้าวร้าว ไม่สนใจการเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อารมณ์จิตใจไม่แจ่มใส ซึ่งพรรณิ เจนจิต (2538 : 603-605) ได้สรุปแนวคิดทางจิตวิทยาว่าองค์ประกอบที่จะช่วยพัฒนาตนเองของนักเรียนคือ บรรยากาศในการเรียนการสอน

เช่นเดียวกับมาร์แชล (Marshall. 1995 : 484 – 492) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะผู้นำว่า ควรมีความรู้ มีสติปัญญาสูง เฉลียวฉลาดเข้ากับสังคมได้ ดังนั้น บรรยาการการเรียนการสอน จึงน่าจะเป็นตัวแปรอีกเรื่องหนึ่งในปัจจัยที่สัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักเรียน

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ราตรี ทาผัด (2532 : 61) ได้ศึกษาผลการใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกกลุ่มสัมพันธ์ มีความเชื่อมั่นในตนเอง สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์

นิคม ชนะไพฑูรย์ (2535 : 70 – 72) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการเข้ากลุ่มฝึกอบรมและกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความรับผิดชอบของผู้นำนักเรียน โรงเรียนบ้านดุงวิทยา จังหวัดอุดรธานี ระดับชั้นมัธยมศึกษา พบว่า ผู้นำนักเรียนที่ได้รับการฝึกอบรมและกิจกรรมกลุ่มมีพัฒนาการด้านความรับผิดชอบสูงขึ้น

ชวนใจ คำวัฒนา (2537 : 68) ได้ศึกษาผลการใช้กลุ่มฝึกอบรมที่มีต่อความเป็นผู้นำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ความแตกต่างระหว่างคะแนนบุคลิกภาพความเป็นผู้นำโดยส่วนรวมและแยกเป็นรายด้านคือ ความยุติธรรม ความรับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจ และความมีวินัยในตนเอง ก่อนการฝึกและหลังการฝึกของกลุ่มทดลอง ปรากฏว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกลุ่มฝึกอบรมมีบุคลิกภาพความเป็นผู้นำโดยส่วนรวมและแยกเป็นรายด้าน ภายหลังการฝึกสูงกว่าก่อนการฝึก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กุลนาถ กรุขครองพันธุ์ (2539 : 78) ได้ศึกษาผลการใช้กิจกรรมกลุ่มต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกความรับผิดชอบโดยกิจกรรม จะมีความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อครอบครัว สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึก

ศิรินทรา พันธะศรี (2540 : 57) ได้ศึกษาผลการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สูงกว่า นักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กรองเงิน วีระวงศ์สุวรรณ (2540 : 71 - 74) ได้วิเคราะห์องค์ประกอบบุคลิกภาพความเป็นผู้นำของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ พบว่า องค์ประกอบบุคลิกภาพ ความเป็นผู้นำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีองค์ประกอบคือ ความคิดสร้างสรรค์ ความยุติธรรม ความเชื่อมั่นในตนเอง และความใจกว้าง

สุนันทา เขียวนิล (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการฝึกลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคที่มีลักษณะก้าวร้าวแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 (ปวช.2) วิทยาลัยเทคนิคอุบลราชธานี ปีการศึกษา 2541 ที่มีลักษณะก้าวร้าวสูง และลักษณะก้าวร้าวต่ำ จำนวน 36 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 18 คน ประกอบด้วยนักเรียนที่มีลักษณะก้าวร้าว 9 คน และลักษณะก้าวร้าวต่ำ 9 คน และกลุ่มควบคุม 18 คน ประกอบด้วย นักเรียนที่มีลักษณะก้าวร้าวสูง 9 คน และลักษณะก้าวร้าวต่ำ 9 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย กลุ่มทดลองได้รับการฝึกลักษณะผู้นำตามโปรแกรมการฝึกลักษณะความเป็นผู้นำ เป็นเวลา 6 สัปดาห์ พบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองมีลักษณะความเป็นผู้นำหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ทั้งในด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความมีมนุษยสัมพันธ์ ความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสิ่งสำคัญในการฝึก คือ โปรแกรมการฝึก กิจกรรมต่าง ๆ การมีส่วนร่วมทำงานอย่างมีระบบการแก้ปัญหาาร่วมกัน ตลอดจน บรรยากาศที่เป็นกันเอง

งานวิจัยต่างประเทศ

สต็อกคิลล์ (Stogdill. 1969 : 91 – 113) ได้ศึกษาลักษณะต่าง ๆ ของความเป็นผู้นำสัมพันธ์กับองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

1. มีความสามารถด้านสติปัญญา ด้านภาษา การตัดสินใจ
2. มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การงาน การสังคม
3. มีความรับผิดชอบ ความเชื่อถือได้ ความมั่นใจในตนเอง
4. มีความร่วมมือกับกลุ่ม ความสามารถในการปรับตัว เข้ากับสังคมได้เก่ง
5. ลักษณะการแสดงตัว มีคนรู้จักมาก
6. มีอารมณ์มั่นคง มีอารมณ์ขัน
7. ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม

นิวเบิร์น (Newburn. 1998 : 1206) ได้ทำการวิจัยเรื่องการฝึกความเป็นผู้นำแก่นักศึกษา เพื่อเตรียมนักศึกษาพัฒนาคนปวยที่เป็นโรคจิต พบว่า วิธีการฝึกความเป็นผู้นำนั้น ต้องพัฒนาบุคลิกภาพ และพัฒนาจิตใจแก่ผู้ฝึกทั้งกลุ่ม ให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากประสบการณ์ ผลสะท้อนกลับของการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการทำงาน สิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบเบื้องต้นของการสร้างและพัฒนาให้เกิดความสามารถในการเป็นผู้นำเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้วิธีการอภิปรายจะทำให้ง่ายขึ้น ในการฝึกความเป็นผู้นำควรทำเป็นบรรยากาศการเรียนการสอนที่เหมาะสม จะทำให้เกิดการพัฒนาความเป็นผู้นำได้เร็วขึ้น

อูเอ็ลเล็ทท์ (Ouellette. 1999 : 2390) ได้ศึกษาคุณลักษณะ ประสบการณ์และ พฤติกรรมนักเรียนที่จะก่อให้เกิดความเป็นผู้นำได้ พบว่า นักเรียนที่มีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรม หรือกีฬา เด็กจะได้ฝึกความเป็นผู้นำ จากผู้ฝึกซ้อม ครู ผู้ปกครอง ซึ่งคอยสนับสนุน ให้คำแนะนำ ทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่น มุ่งมั่นในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ และทำให้ เด็กเกิดคุณลักษณะความเป็นผู้นำจากประสบการณ์และคำแนะนำเหล่านี้

เพนเทอร์ (Painter. 1999 : 2802) ได้ศึกษาความสัมพันธ์และความเข้าใจกัน ระหว่างครูกับนักเรียนที่ส่งผลกับการเป็นผู้นำของนักเรียน พบว่า ปัจจัยที่สร้างความ เป็นผู้นำของนักเรียนคือ บรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอน ความร่วมมือในการทำงาน ของนักเรียน การฝึกนักเรียนโดยนักเรียนต้องมีความกระตือรือร้นมีการแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นกัน ครูมีบทบาทคอยให้คำแนะนำเพิ่มเติม โดยให้อิสระทางความคิดแก่นักเรียน และคอยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจในการทำงานร่วมกัน สิ่งเหล่านี้จะให้นักเรียน เกิดความเป็นผู้นำได้

จากงานวิจัยข้างต้นพอสรุปได้ว่า การสร้างและการพัฒนาความเป็นผู้นำของ นักเรียนควรพัฒนาทางความคิด ทางสังคม ทางอารมณ์ โดยเสริมสร้างประสบการณ์การเป็น ผู้นำ สิ่งแวดล้อมที่ดีและเหมาะสมให้นักเรียน องค์ประกอบที่เสริมสร้าง ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน บรรยากาศการเรียนการสอน การมีสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างเพื่อน โดยทำ กิจกรรมร่วมกันให้บรรลุเป้าหมาย การฝึกทำหน้าที่ผู้นำกลุ่ม ฯลฯ จะสามารถสร้างและพัฒนา คุณลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร มุ่งจะศึกษาระดับความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร และปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร ในการศึกษาค้นคว้านี้ ผู้วิจัยได้กำหนดลักษณะของแหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ ดังขั้นตอนต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การหาคุณภาพของเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนเตรียมทหาร ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2543 สังกัดกรมยุทธศึกษาทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด จำนวน 713 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนเตรียมทหารปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2543 สังกัดกรมยุทธศึกษาทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด จำนวนทั้งสิ้น 278 คน โดยใช้ตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 607 - 610) โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายมา 7 ตอนเรียน จากทั้ง 18 ตอนเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 278 คน ดังตาราง

ตาราง 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตอนเรียนของนักเรียนเตรียมทหาร

ตอนที่	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	39	-
2	39	-
3	39	-
4	39	-
5	39	39
6	40	-
7	40	40
8	40	-
9	40	-
10	39	39
11	39	-
12	40	40
13	40	-
14	40	40
15	40	-
16	40	40
17	40	-
18	40	40
รวม	713	278

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหารครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยอาศัยการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะความเป็นผู้นำ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบกำหนดตัวเลือกและแบบมาตราส่วนประมาณค่า โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านนักเรียนและปัจจัยด้านโรงเรียน (๕๕)

1.1 ปัจจัยด้านนักเรียน ได้แก่

แบบสอบถามวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนหรือประสบการณ์ต่าง ๆ โดยวัดจากผลการเรียนที่เป็นระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม (Grade Point Average) ของทุกวิชาของผู้เรียนแต่ละคน นับจากผลการเรียนในชั้นปีที่ 1 จนถึงสุดท้ายภาคเรียนที่ 1 ในชั้นปีที่ 2

ตัวอย่าง

คำชี้แจง ให้เติมค่าระดับผลการศึกษเฉลี่ยทุกวิชา (G.P.A) ในช่องว่างที่ตรงกับข้อมูลจริงของนักเรียน

ระดับผลการศึกษเฉลี่ยทุกวิชา ถึงภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2543 (ชั้นระดับ ปีที่ 1 ระดับคะแนนเฉลี่ย จนถึงเทอม 1 ปี 2 ปีการศึกษา 2543) ให้นักเรียนกรอกค่า G.P.A. ที่ได้ คือ

1.2. ปัจจัยด้านโรงเรียน

1.2.1 ประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหาร

- การปฏิบัติตามระบบนักเรียนอาวุโส ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะของงานวิจัยครั้งนี้
- การปฏิบัติตามระบบเกียรติศักดิ์ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะของงานวิจัยนี้

1.2.2 บรรยากาศการปกครอง

- การปรับตัวในโรงเรียน ระเบียบวินัยในโรงเรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาเครื่องมือของณัฐพร สตาภรณ์ (2540 : 111-115) แล้วนำมาปรับปรุงให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะของงานวิจัยนี้
- การปรับตัวในโรงนอนของนักเรียน ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะของงานวิจัยนี้

1.2.3 บรรยากาศการเรียนการสอน

- พฤติกรรมครู บรรยากาศการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือของ มารีษา นาคทับที (2541 : 122 – 124) และเสาวรัตน์ จุฬรัตน์ (2535 : 155) มาปรับปรุงให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะของงานวิจัยนี้

ตัวอย่าง

คำชี้แจง

โปรดพิจารณาข้อความต่อไปนี้ว่าข้อความใดตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่านแล้ว
ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับระดับความเป็นจริง

ข้อที่	ข้อความ	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด
0	ปัจจัยด้านโรงเรียน					
00	ประเพณีของโรงเรียน					
000	เตรียมทหาร					
0	ระบบนักเรียนอาวุโสเป็นการฝึกให้					
00	รุ่นพี่เป็นแบบอย่างแก่รุ่นน้อง					
000	ระบบนักเรียนอาวุโสกระตุ้นให้					
0	นักเรียนมีการปรับปรุงบุคลิกภาพ					
00	ตนเองให้เหมาะสม					
000	คำปฏิญาณในระบบเกียรติศักดิ์จะ					
0	เตือนใจให้แก่นักเรียนในการไม่					
00	คล้อยตามผู้อื่นในทางเสื่อมเสีย					
000	บรรยากาศการปกครอง					
0	การดูแลนักเรียนอย่างมีระเบียบ					
00	ตามขั้นตอนทำให้นักเรียนเกิด					
000	ความกระตือรือร้นในหน้าที่ของ					
0	นักเรียน					
00	กฎระเบียบของโรงเรียนสามารถ					
000	สร้างให้นักเรียนควบคุมอารมณ์					
0	กฎระเบียบในโรงนอนสร้าง					
00	นิสัยความเป็นระเบียบในการ					
000	อยู่ร่วมกัน					

ข้อที่	ข้อความ	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
0	บรรยากาศการเรียน					
00	การสอน					
000	ครูทำให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง					
0000	กิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนไม่น่าสนใจ					
	อุปกรณ์การเรียนการสอนมีความทันสมัย					
	ครูผู้สอนมีส่วนในการจัดห้องเรียนให้เหมาะสมกับการเรียนรู้					

เกณฑ์การให้คะแนน ผู้วิจัยตรวจและให้คะแนนตามความหมายของคำถามในแต่ละข้อดังนี้

ข้อความที่มีความหมายทางบวก

เห็นด้วยมากที่สุด	ให้	5	คะแนน
เห็นด้วยมาก	ให้	4	คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	ให้	3	คะแนน
เห็นด้วยน้อย	ให้	2	คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

ข้อความที่มีความหมายทางลบ

เห็นด้วยมากที่สุด	ให้	1	คะแนน
เห็นด้วยมาก	ให้	2	คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	ให้	3	คะแนน
เห็นด้วยน้อย	ให้	4	คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	ให้	5	คะแนน

สำหรับเกณฑ์การแปลความหมาย คะแนนเกณฑ์ของ วิเชียร เกตุสิงห์ (2538 : 9)

1.00 – 1.49	นักเรียนเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อยที่สุด
1.50 – 2.49	นักเรียนเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย
2.50 – 3.49	นักเรียนเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง
3.50 – 4.49	นักเรียนเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก
4.50 – 5.00	นักเรียนเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความเป็นผู้นำ ซึ่งผู้วิจัยศึกษาจากเครื่องมือของ นงเยาว์

พิงพา (2529 : 143 – 147) และจิรพร ปัทมสุคนธ์ (2543 : 57 – 76) นำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเรื่องนี้ เพื่อให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของนักเรียนเตรียมทหาร และครอบคลุมคุณลักษณะความเป็นผู้นำที่ต้องการจะศึกษา แบบสอบถามเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับคือ จริงมากที่สุด จริงเป็นส่วนมาก จริงเป็นส่วนน้อย จริงน้อยที่สุด และไม่จริงเลย

ตัวอย่างแบบสอบถามความเป็นผู้นำ

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความต่อไปนี้ว่าข้อความใด ตรงกับความเป็นจริงของท่าน แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ที่ตรงกับระดับความเป็นจริง

ข้อที่	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงเป็นส่วนมาก	จริงเป็นส่วนน้อย	จริงน้อยที่สุด	ไม่จริงเลย
0	ความรับผิดชอบ นักเรียนตรงต่อเวลาที่นัดหมายไว้					
00	ความยุติธรรม นักเรียนแบ่งงานให้เพื่อนเท่าเทียมกัน					
000	ความไม่เห็นแก่ตัว นักเรียนช่วยปลอบใจเวลา ที่เพื่อนมาระบายความทุกข์ให้ฟัง					

ข้อที่	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงเป็นส่วนใหญ่	จริงเป็นส่วนใหญ่	จริงน้อยที่สุด	ไม่จริงเลย
0000	ความมีวินัยในตนเอง นักเรียนไม่ชอบคุยในขณะที่ ครูกำลังสอน					
00000	ความซื่อสัตย์ นักเรียนไม่เอาของคนอื่น					
000000	ความรักหมั่นคณะ นักเรียนไม่ประพฤติตน					
0000000	ความซื่อสัตย์ นักเรียนไม่เอาของคนอื่น มาเป็นของตน					

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

การหาคุณภาพของแบบสอบถามประกอบด้วย การหาความเที่ยงตรงและการหาความเชื่อมั่น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ความเที่ยงตรง (Validity) การหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท ตรวจสอบความถูกต้อง ด้านโครงสร้างเนื้อหา และภาษา เพื่อให้มีความสมบูรณ์ สามารถวัดได้ตรงกับเรื่องที่ต้องการศึกษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านพิจารณาความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง ซึ่งผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านได้ปรับปรุงด้านภาษา และเนื้อหาให้ครอบคลุม นิยามศัพท์ให้สมบูรณ์ขึ้น ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูล

2. ความเชื่อมั่น (Reliability) การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักเรียนเตรียมทหาร ชั้นปีที่ 2 จำนวน 100 คน ที่ไม่ใช่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย แล้วนำมาคำนวณหาความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัค (Cronbach. 1970 : 161) ได้ค่าความเชื่อมั่น $\alpha = .87$

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยได้นำหนังสือขอความร่วมมือในการทำการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมทหาร
2. ผู้วิจัยขออนุมัติต่อโรงเรียนเตรียมทหารเพื่อขอความร่วมมือในการแจกแบบสอบถามในโรงเรียนเตรียมทหาร
3. จัดแบบสอบถามไปให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนเตรียมทหาร โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และขออนุญาตผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมทหาร เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้นักเรียนเตรียมทหารที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้นำไปแจก และได้ขอรับคืนด้วยตนเองตามวันที่กำหนดภายใน 1 สัปดาห์ ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถาม จำนวน 278 ฉบับ และได้รับกลับคืนจำนวน 278 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 คัดเลือกแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ได้ 276 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 99.28

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้จัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การจัดกระทำข้อมูล
 - 1.1 นำแบบสอบถามตอนที่ 1 มาจัดลำดับคะแนน หาค่าเฉลี่ย หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อวัดค่า G.P.A. เฉลี่ยและระดับความคิดเห็นของนักเรียนเตรียมทหารตามเกณฑ์ของวิเชียร เกตุสิงห์ (2538 : 9)
 - 1.2 นำแบบสอบถามตอนที่ 2 มาจัดลำดับคะแนนหาค่าเฉลี่ย หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อหาระดับความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหารตามเกณฑ์ของวิเชียร เกตุสิงห์ (2538 : 9)
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
 - 2.1 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ โดยกำหนดโปรแกรมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานในการวิจัย
 - 2.2 นำค่า G.P.A. ที่ได้มาบันทึกในโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำ
 - 2.3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่เป็นความจริงของแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ หรือแบ่งออกเป็น 5 ช่วงคะแนน คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านโรงเรียน ได้แก่ ประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหาร บรรยากาศการปกครอง และ

บรรยากาศการเรียนการสอนคำตอบแต่ละข้อของข้อความ มีค่าคะแนนเป็น 5,4,3,2, และ 1 ในกรณีที่ เป็นข้อความทางลบค่าของคะแนนจะกลับกัน

2.4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นผู้นำ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คำตอบแบ่งออกเป็น 5,4,3,2 และ 1 ในกรณีที่ เป็นคำถามข้อความทางลบ ค่าของคะแนนจะกลับกันเมื่อรวบรวมได้นำมาวิเคราะห์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) แล้วนำมาเปรียบเทียบตามเกณฑ์กำหนดดังนี้ วิเชียร เกตุสิงห์ (2538 : 9)

1.00 – 1.49	มีความเป็นผู้นำในระดับน้อยที่สุด
1.50 – 2.49	มีความเป็นผู้นำในระดับน้อย
2.50 – 3.49	มีความเป็นผู้นำในระดับปานกลาง
3.50 – 4.49	มีความเป็นผู้นำในระดับมาก
4.50 – 5.00	มีความเป็นผู้นำในระดับมากที่สุด

2.5 นำคะแนนความคิดเห็นของนักเรียนเตรียมทหารกับคะแนนความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร มาหาความสัมพันธ์ โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation) และค้นหาตัวพยากรณ์ความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร โดยสถิติการถดถอยพหุคูณแต่ละขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ตามความมุ่งหมายข้อ 1 หาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. การวิเคราะห์ตามความมุ่งหมายข้อ 2 หาสหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation)
3. การวิเคราะห์ตามความมุ่งหมายข้อ 3 หาการถดถอยพหุคูณแต่ละขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในบทนี้เป็นการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลความหมาย ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับดังนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	ค่าอำนาจพยากรณ์
b	แทน	สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ ซึ่งพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
β	แทน	สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ ซึ่งพยากรณ์ในรูปของคะแนนมาตรฐาน
SE_b	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-distribution
a	แทน	ค่าคงที่ของการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
S.E.est	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
SS	แทน	ผลกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลรวมกำลังสองของคะแนน (Mean Square)
df	แทน	ระดับชั้นแบ่งความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัจจัยด้านนักเรียนปัจจัยด้านโรงเรียน และพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร โดยคำนวณค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านโรงเรียนกับพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ตัวแปรพยากรณ์พฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านโรงเรียนและพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร โดยคำนวณค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลปรากฏดังตาราง 2 – 7

ตาราง 2 ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของปัจจัยด้านนักเรียนและปัจจัยด้านโรงเรียน โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้านและรายข้อ

ปัจจัย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ปัจจัยด้านนักเรียน			
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	3.12	0.51	
ปัจจัยด้านโรงเรียน			
ประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหาร	4.05	0.51	มาก
บรรยากาศการปกครอง	4.06	0.51	มาก
บรรยากาศการเรียนการสอน	3.00	0.48	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.70	0.37	มาก

จากตาราง 2

ปัจจัยด้านนักเรียน พบว่า นักเรียนเตรียมทหารมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยพิจารณา ค่า G.P.A. เฉลี่ย $\bar{X} = 3.12$

ปัจจัยด้านโรงเรียน พบว่า นักเรียนเตรียมทหารเห็นด้วยเกี่ยวกับปัจจัยด้านโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$)

เมื่อพิจารณาแต่ละเรื่องพบว่าเห็นด้วยเกี่ยวกับประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหาร และบรรยากาศการปกครอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, $\bar{X} = 4.06$) ส่วนเรื่องบรรยากาศการเรียนการสอน นักเรียนเตรียมทหารเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.00$)

ตาราง 3 ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านโรงเรียนเกี่ยวกับ
ประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหาร

ประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหาร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การปฏิบัติตามระบบนักเรียนอาวุโส			
1. ระบบนักเรียนอาวุโสเป็นการฝึกให้รุ่นพี่เป็นแบบอย่าง แก่รุ่นน้อง	4.05	1.02	มาก
2. ระบบนักเรียนอาวุโสเป็นการฝึกให้นักเรียนปฏิบัติตาม คำสั่งอย่างเคร่งครัด	4.49	0.73	มาก
3. นักเรียนเตรียมทหารปี 1 เคารพยำเกรงนักเรียน เตรียมทหารปี 2	4.01	1.00	มาก
4. ระบบนักเรียนอาวุโสกระตุ้นให้นักเรียนมีการปรับปรุง บุคลิกภาพตนเองให้เหมาะสม	3.97	0.87	มาก
5. ระบบนักเรียนอาวุโสจะกระตุ้นให้นักเรียนมีความอดทน อดกลั้นและเข้มแข็ง	4.27	0.82	มาก
เฉลี่ย	4.16	0.54	มาก
2. การปฏิบัติตามระบบเกียรติศักดิ์			
1. ระบบเกียรติศักดิ์สร้างความซื่อสัตย์ให้แก่นักเรียน	4.28	0.94	มาก
2. ระบบเกียรติศักดิ์สร้างให้นักเรียนรู้สึกมีเกียรติ	4.18	0.84	มาก
3. ระบบเกียรติศักดิ์สร้างความภาคภูมิใจให้แก่นักเรียน	4.11	0.91	มาก
4. คำปฏิญาณในระบบเกียรติศักดิ์จะเตือนใจให้นักเรียน ในการไม่คล้อยตามผู้อื่นในทางเสื่อมเสีย	3.51	1.10	มาก
5. คำปฏิญาณในระบบเกียรติศักดิ์กระตุ้นให้นักเรียนเกิด ความกล้าหาญ และเสียสละ	3.50	1.03	ปานกลาง
6. ระบบเกียรติศักดิ์สร้างให้นักเรียนเกิดความเป็นผู้นำได้	4.05	0.92	มาก
เฉลี่ย	3.93	0.69	มาก
เฉลี่ยรวม	4.05	0.51	มาก

จากตาราง 3 พบว่า นักเรียนเตรียมทหารเห็นด้วยกับประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหาร
โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$)

เมื่อพิจารณาแต่ละเรื่องพบว่า นักเรียนเตรียมทหารเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ทั้งการปฏิบัติตามระบบนักเรียนอาวุโส ($\bar{X} = 4.16$) และการปฏิบัติตามระบบเกียรติศักดิ์ ($\bar{X} = 3.93$)

เมื่อพิจารณาแต่ละข้อในแต่ละเรื่อง พบว่า นักเรียนเห็นด้วยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ยกเว้นการปฏิบัติตามระบบเกียรติศักดิ์ในข้อ 5 เรื่องคำปฏิญาณในระบบเกียรติศักดิ์กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความกล้าหาญและเสียสละ นักเรียนเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.50$)

ตาราง 4 ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านโรงเรียนเกี่ยวกับเรื่องบรรยากาศการปกครอง

บรรยากาศการปกครอง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
2.1 การปรับตัวตามกฎระเบียบของโรงเรียน			
1. กฎระเบียบที่เคร่งครัดของโรงเรียนเตรียมทหารช่วยสร้างความมีวินัยให้แก่นักเรียน	4.05	0.93	มาก
2. กฎระเบียบของโรงเรียนสามารถปรับปรุงพฤติกรรมของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม	4.00	0.85	มาก
3. การดูแลนักเรียนอย่างมีระเบียบตามขั้นตอน ทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในหน้าที่ของนักเรียน	3.81	0.88	มาก
4. การอบรมให้นักเรียนรู้จักการปฏิบัติตนตามแบบอย่างของการเป็นทหาร ตำรวจ เมื่อเข้าสังคม ทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจ	4.24	0.82	มาก
5. กฎระเบียบของโรงเรียนสามารถสร้างให้นักเรียนควบคุมอารมณ์	4.13	0.79	มาก
6. กฎระเบียบของโรงเรียน สามารถปลูกฝังให้นักเรียนเกิดความเป็นผู้นำได้	4.17	0.78	มาก
เฉลี่ยรวม	4.07	0.57	มาก
2.2 การปรับตัวในโรงนอนนักเรียน			
1. กฎระเบียบในโรงนอนสร้างนิสัยความเป็นระเบียบในการอยู่ร่วมกัน	4.34	0.74	มาก
2. บรรยากาศในโรงนอนสร้างความอบอุ่นให้แก่นักเรียน	3.97	0.92	มาก
3. กิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นในโรงนอน สร้างความอดทนให้แก่นักเรียน	3.73	0.93	มาก

ตาราง 4 (ต่อ)

บรรยากาศการปกครอง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
4. การฝึกให้นักเรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดกิจกรรม ต่าง ๆ ในโรงนอน สร้างความสามัคคีให้กับนักเรียน	3.97	0.90	มาก
5. การร่วมกันรับผิดชอบในกิจกรรมในโรงนอน สร้างให้ นักเรียนไม่เห็นแก่ตัว	4.16	0.77	มาก
6. การช่วยเหลือกันในการศึกษาในโรงนอน ก่อให้เกิด ความรักหมู่คณะ	4.14	0.80	มาก
เฉลี่ยรวม	4.05	0.60	มาก
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	4.06	0.51	มาก

จากตาราง 4 พบว่า นักเรียนเตรียมทหารเห็นด้วยเกี่ยวกับปัจจัยด้านโรงเรียนในเรื่อง
บรรยากาศการปกครองโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) เมื่อพิจารณาแต่ละเรื่องและ
แต่ละข้อ พบว่า นักเรียนเตรียมทหารเห็นด้วยอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

ตาราง 5 ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านโรงเรียนเกี่ยวกับเรื่อง
บรรยากาศการเรียนการสอน

บรรยากาศการเรียนการสอน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
บรรยากาศการเรียนการสอน			
1. ครูผู้สอนมีส่วนในการจัดห้องเรียนให้เหมาะสมกับการเรียนรู้	3.50	0.97	ปานกลาง
2. กิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนไม่น่าสนใจ	2.73	1.03	ปานกลาง
3. ครูให้ความเป็นกันเองกับนักเรียน	3.91	0.81	มาก
4. อุปกรณ์การเรียนการสอนมีความทันสมัย	2.73	1.34	ปานกลาง
5. ครูเข้มงวดในการสอน	3.17	0.92	ปานกลาง
6. ครูสนใจแต่นักเรียนที่เก่ง	2.64	1.17	ปานกลาง
7. ครูใช้สื่อการสอนที่เหมาะสม	2.95	0.88	ปานกลาง
8. ครูปรับเปลี่ยนบรรยากาศในห้องเรียนให้น่าสนใจเสมอ	2.79	1.13	ปานกลาง
9. นักเรียนชอบวิธีการสอนโดยครูให้นักเรียนอภิปราย	1.91	1.04	น้อย
10. ครูสร้างบรรยากาศห้องเรียนให้อบอุ่น	3.28	1.01	ปานกลาง
11. ครูทำให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง	3.31	0.98	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.00	0.48	ปานกลาง

จากตาราง 5 พบว่า นักเรียนเตรียมทหาร เห็นด้วยเกี่ยวกับปัจจัยด้านโรงเรียนในเรื่อง
บรรยากาศการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.00$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนเห็นด้วยในระดับปานกลางเกือบทุกข้อ ยกเว้น
ข้อที่ 3 ที่กล่าวว่าครูให้ความเป็นกันเองกับนักเรียน นักเรียนมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก
($\bar{X} = 3.91$) ส่วนข้อที่ 9 ที่กล่าวว่า นักเรียนชอบวิธีการสอนโดยครูให้นักเรียนอภิปราย นักเรียน
เห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.91$)

ตาราง 6 ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหารโดยรวม

ที่	พฤติกรรมความเป็นผู้นำ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ความรับผิดชอบ	3.99	0.43	มาก
2	ความยุติธรรม	3.54	0.52	มาก
3	ความไม่เห็นแก่ตัว	4.07	0.48	มาก
4	ความมีวินัยในตนเอง	3.49	0.62	ปานกลาง
5	ความอดทน	3.54	0.44	มาก
6	ความรักหมู่คณะ	4.29	0.41	มาก
7	ความซื่อสัตย์	4.28	0.38	มาก
รวม		3.89	0.30	มาก

จากตาราง 6 พบว่า นักเรียนเตรียมทหารมีพฤติกรรมความเป็นผู้นำโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$)

และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนเตรียมทหารมีพฤติกรรมความเป็นผู้นำอยู่ในระดับมากเกือบทุกด้าน ยกเว้น ข้อ 4 ด้านความมีวินัยในตนเอง นักเรียนเตรียมทหารมีพฤติกรรมความเป็นผู้นำอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$)

ตาราง 7 คะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความเป็นผู้นำของ
นักเรียนเตรียมทหาร จำแนกตามรายด้านดังนี้

ที่	พฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ความรับผิดชอบ				
1	นักเรียนมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงาน	4.03	0.70	มาก
2	นักเรียนตระหนักอยู่เสมอว่า นักเรียนมีหน้าที่ ต้องเรียนให้ดีที่สุด	3.94	0.80	มาก
3	นักเรียนพยายามปรับปรุงการเรียนของตนให้ดีขึ้น	4.22	0.78	มาก
4	เมื่อยืมสิ่งของจากผู้อื่นนักเรียนจะตรวจให้ ครบถ้วนก่อนคืนสิ่งของนั้น	4.36	0.75	มาก
5	ชั่วโมงที่นักเรียนขาดเรียน นักเรียนจะติดตาม บทเรียนจากเพื่อน ๆ ทันที	3.30	0.94	ปานกลาง
6	เมื่อนักเรียนยืมหนังสือมาอ่าน นักเรียนจะคืนให้ ตรงกำหนด	4.08	1.05	มาก
	เฉลี่ย	3.99	0.43	มาก
ความยุติธรรม				
1	เมื่อเพื่อน ๆ ให้ความคิดเห็นไม่ตรงกัน นักเรียน วางตนเป็นกลางเสมอ ไม่ลำเอียง	3.74	1.17	มาก
2	นักเรียนคิดว่าคนจนไม่ควรมีสิทธิเท่าคนรวย	4.59	1.03	มากที่สุด
3	นักเรียนฟังความคิดเห็นผู้อื่นได้แม้ว่าไม่ตรงกับ ความคิดของตน	4.28	0.66	มาก
4	ถ้านักเรียนเป็นหัวหน้าจะให้โอกาสแก่ผู้ร่วมงาน ทุกคน	4.51	0.70	มากที่สุด
5	นักเรียนจะต่อสู้เพื่อความเป็นธรรม	4.10	1.05	มาก
	เฉลี่ย	3.54	0.52	มาก

ตาราง 7 (ต่อ)

ที่	พฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ความไม่เห็นแก่ตัว				
1	นักเรียนรู้สึกว่าการเป็นคนไม่มีประโยชน์	4.38	1.10	มาก
2	นักเรียนไม่สนใจปัญหาของคนอื่น	4.02	1.14	มาก
3	นักเรียนจะปลอบใจ เวลาเพื่อนมารบายนความทุกข์ให้ฟัง	4.20	0.84	มาก
4	เมื่อเพื่อนคนใดเรียนอ่อนวิชาที่นักเรียนถนัด นักเรียนจะช่วยติวให้	3.72	0.83	มาก
5	นักเรียนไม่นำความลับของเพื่อนมาเปิดเผย	4.03	0.85	มาก
	เฉลี่ย	4.07	0.48	มาก
ความมีวินัยในตนเอง				
1	นักเรียนไม่คุยในขณะที่ครูสอน	2.96	1.14	ปานกลาง
2	นักเรียนปฏิบัติตามข้อตกลงของเพื่อนๆในห้องเรียน	4.09	0.74	มาก
3	นักเรียนไม่เปิดโต๊ะ หรือกระเป๋าก่อนได้รับอนุญาตจากเพื่อน	3.61	0.92	มาก
4	แม้จะไม่มีใครเห็นหรือสนใจนักเรียนเข้าแถวอย่างมีระเบียบ	3.15	0.92	ปานกลาง
5	นักเรียนปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัย	3.65	0.72	มาก
	เฉลี่ย	3.49	0.62	ปานกลาง
ความอดทน				
1	นักเรียนรู้สึกเบื่อหน่ายเมื่อต้องทำงานหรือฝึกหนัก	3.28	0.90	ปานกลาง
2	การฝึกให้ปฏิบัติตามระเบียบเป็นสิ่งที่น่าเบื่อ สำหรับนักเรียน	3.29	0.93	ปานกลาง
3	นักเรียนสามารถทำงานใด ๆ ได้ในเวลานานๆ เพื่อให้งานสำเร็จ	3.95	0.79	มาก
4	นักเรียนอยากทำงานที่เป็นงานสบาย	3.61	0.90	มาก
5	เมื่อนักเรียนเหนื่อยอยากพักผ่อน แต่นักเรียนจะพยายามทำงานที่มอบหมายให้สำเร็จก่อน	4.09	0.79	มาก
	เฉลี่ย	3.54	0.44	มาก

ตาราง 7 (ต่อ)

ที่	พฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ความรักหมู่คณะ				
1	ทุกครั้งที่มีงานกองพันนักเรียน นักเรียนยินดีเสียสละ แรงงาน ความเหนื่อยยาก เพื่อชื่อเสียงของโรงเรียน	3.80	0.74	มาก
2	นักเรียนมีความรักรุ่นพี่ รุ่นน้องในสถาบันเดียวกัน	4.53	0.59	มากที่สุด
3	นักเรียนไม่หาเรื่องทะเลาะวิวาทกับคนอื่น ๆ	4.47	0.62	มาก
4	นักเรียนไม่ยอมให้ใครดูหมิ่นโรงเรียนเตรียมทหาร	4.70	0.52	มากที่สุด
5	นักเรียนจะตักเตือนเพื่อนที่ประพฤติตนเสื่อมเสียแก่ สถาบัน	3.97	0.73	มาก
	เฉลี่ย	4.29	0.41	มาก
ความซื่อสัตย์				
1	นักเรียนไม่เอาของคนอื่นมาเป็นของตน	4.61	0.53	มากที่สุด
2	นักเรียนไม่ใช้อำนาจตนในทางที่ผิด	4.50	0.54	มากที่สุด
3	นักเรียนยอมรับผิดเมื่อรู้ว่าตนทำผิด	4.36	0.58	มาก
4	นักเรียนจะไม่พูดเท็จเพื่อให้เพื่อนพ้นโทษ	3.29	0.97	ปานกลาง
5	นักเรียนไม่อิจฉาเพื่อนที่เรียนหรือทำงานเก่งกว่า	4.12	0.77	มาก
6	นักเรียนไม่ใส่ร้ายเพื่อน เพื่อให้ตนพ้นผิด	4.79	0.43	มากที่สุด
	เฉลี่ย	4.28	0.38	มาก
	เฉลี่ยรวม	3.89	0.30	

จากตาราง 7 พบว่า พฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหารด้านความ
รับผิดชอบ ความยุติธรรม ความไม่เห็นแก่ตัว ความอดทน ความรักหมู่คณะและความซื่อสัตย์
อยู่ในระดับมาก ยกเว้น ด้านความมีวินัยในตนเอง นักเรียนมีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง
เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้านพบว่า

ด้านความรับผิดชอบนักเรียนมีพฤติกรรมอยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ ยกเว้นข้อ 5
ที่กล่าวว่าชั่วโมงที่นักเรียนขาดเรียน นักเรียนจะติดตามบทเรียนจากเพื่อนทันที นักเรียนมี
พฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านความยุติธรรม นักเรียนมีพฤติกรรมอยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ ยกเว้น ข้อ 2 ที่กล่าวว่านักเรียนคิดว่าคนจนไม่ควรมียศูทธิเท่าคนรวย และข้อ 4 ถ้านักเรียนเป็นหัวหน้าจะให้โอกาสแก่ผู้ร่วมงานทุกคน นักเรียนมีพฤติกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านความไม่เห็นแก่ตัว นักเรียนมีพฤติกรรมอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ด้านความมีวินัยในตนเอง นักเรียนมีพฤติกรรมอยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ ยกเว้นในข้อ 1 ที่กล่าวว่านักเรียนไม่คุยขณะครูสอนและข้อ 4 นักเรียนเข้าแถวอย่างมีระเบียบถึงแม้ไม่มีใครสนใจนักเรียนมีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านความอดทน นักเรียนมีพฤติกรรมอยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อยกเว้น ในข้อ 1 ที่กล่าวถึง นักเรียนรู้สึกเบื่อหน่ายเมื่อต้องทำงานหรือฝึกหนักและข้อ 2 การฝึกให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบเป็นสิ่งที่น่าเบื่อสำหรับนักเรียน นักเรียนมีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านความรักหมั่นคณะ นักเรียนมีพฤติกรรมอยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ ยกเว้น ในข้อ 2 ที่กล่าวว่า นักเรียนมีความรักรุ่นพี่ รุ่นน้องในสถาบันเดียวกัน และข้อ 4 นักเรียนไม่ยอมให้ใครดูหมิ่นโรงเรียนเตรียมทหาร นักเรียนมีพฤติกรรมในระดับมากที่สุด

ด้านความซื่อสัตย์ นักเรียนมีพฤติกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้นข้อ 3 นักเรียนยอมรับผิดเมื่อรู้ว่าตนทำผิด และข้อ 5 นักเรียนไม่อิจฉาเพื่อนที่เรียนหรือทำงานเก่งกว่า นักเรียนมีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อ 4 นักเรียนจะไม่พูดเท็จเพื่อให้เพื่อนพันทวย นักเรียนมีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง

ตอนที่ 2 ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านนักเรียนปัจจัยด้านโรงเรียนกับพฤติกรรมความเป็นผู้ผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร ผลปรากฏดังตาราง 8 - 10

ตาราง 8 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านนักเรียนและปัจจัยด้านโรงเรียนกับพฤติกรรมความเป็นผู้ผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร

ปัจจัย	นักเรียน (G.P.A.)	ประเพณีของ โรงเรียน เตรียมทหาร	บรรยากาศ การปกครอง	บรรยากาศ การเรียน การสอน	พฤติกรรม ความเป็นผู้ นำของ นักเรียน
ด้านนักเรียน (G.P.A.)	-	-.00	-.07	-.08	-.01
ด้านโรงเรียน					
ประเพณีของโรงเรียน					
เตรียมทหาร		-	.36*	.20*	.38*
บรรยากาศการปกครอง			-	.36*	.24*
บรรยากาศการเรียนการสอน				-	.26*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 8 พบว่า ปัจจัยด้านนักเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นผู้ผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร ส่วนปัจจัยด้านโรงเรียน เกี่ยวกับเรื่องประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหาร บรรยากาศการปกครอง และบรรยากาศการเรียนการสอน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นผู้ผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ ตัวแปรพยากรณ์พฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียน
เตรียมทหาร

ตาราง 9 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของการถดถอยพหุคูณของพฤติกรรมความเป็นผู้นำ
ของนักเรียนเตรียมทหาร

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
Regression	2	4.29	2.14	29.00*
Residual	273	20.19	0.07	
Total	275	24.48		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 9 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่า พฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงเกี่ยวกับตัวแปร ปัจจัยด้านโรงเรียน ได้แก่ ประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหาร บรรยากาศการเรียนการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสร้างเป็นสมการพยากรณ์เชิงเส้นตรงได้ จึงได้คำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ดังแสดงในตาราง 10

ตาราง 10 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ใช้ในการพยากรณ์พฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียน โดยรวมได้ใช้วิธีวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ตัวพยากรณ์	b	SE _b	β	t
ปัจจัยด้านโรงเรียน				
ประเพณีของนักเรียนเตรียมทหาร	.20	.03	.34	6.02*
บรรยากาศการเรียนการสอน	.12	.04	.19	3.38*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

$$R = .42 \quad R^2 = .175 \quad S.E.est = .27 \quad a = 2.73$$

จากตาราง 10 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างตัวแปรในการพยากรณ์พฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียน ตัวแปรที่พยากรณ์ได้ดีที่สุดคือปัจจัยด้านโรงเรียนเกี่ยวกับเรื่องประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหาร โดยมีสัมประสิทธิ์ในการพยากรณ์เท่ากับ .34 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเรื่องบรรยากาศการเรียนการสอน โดยมีสัมประสิทธิ์ในการพยากรณ์เท่ากับ .19 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรที่ศึกษา กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเท่ากับ .42 มีความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์เท่ากับ .27 และตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด สามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนโดยรวมได้ร้อยละ 17.5 หรือมีอำนาจพยากรณ์เท่ากับร้อยละ 17.5 และได้้นำค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์มาเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

สมการพยากรณ์พฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียน โดยรวม ใช้คะแนนดิบ

$$\text{พฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียน} = 2.73 + .20 (\text{ประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหาร}) + .12 (\text{บรรยากาศการเรียนการสอน})$$

สมการพยากรณ์พฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนโดยรวม ใช้คะแนนมาตรฐาน

$$\text{พฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียน} = +.34 (\text{ประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหาร}) + .19 (\text{บรรยากาศการเรียนการสอน})$$

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร มีขั้นตอนในการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านโรงเรียนและพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร
3. เพื่อค้นหาตัวแปรที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ประชากร ได้แก่ นักเรียนเตรียมทหารชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2543 จำนวนทั้งสิ้น 713 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนเตรียมทหารชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2543 จำนวนทั้งสิ้น 278 คน ซึ่งผู้วิจัยทำการสุ่มอย่างง่าย ได้ 7 ตอนเรียน จากทั้งหมด 18 ตอนเรียน จากการส่งแบบสอบถาม จำนวน 276 ฉบับ ได้รับคืนเป็นฉบับสมบูรณ์ 276 ฉบับคิดเป็น ร้อยละ 99.28 ของแบบสอบถามทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย มีลักษณะเป็นแบบสอบถามที่แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยด้านนักเรียนและปัจจัยด้านโรงเรียน โดยแบบสอบถามด้านนักเรียนเป็นการเติมค่า G.P.A. ของนักเรียนจำนวน 1 ข้อ ส่วนแบบสอบถามปัจจัยด้านโรงเรียน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) แบ่งเป็น 3 ด้านย่อยๆ คือ ประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหาร ได้แก่ การปฏิบัติตามระบบนักเรียนอาวุโส และการปฏิบัติ

ตามระบบเกียรติศักดิ์ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์ ส่วนด้านบรรยากาศการปกครอง ได้แก่ การปรับตัวตามกฎระเบียบของโรงเรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาและดัดแปลงพัฒนาจากเครื่องมือของ ญัฐพร สตาภรณ์ (2540 : 111 – 115) และการปรับตัวในโรงนอนนักเรียน ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์ของงานวิจัยนี้ ส่วนด้านบรรยากาศการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้ศึกษาปรับปรุงและพัฒนาจากเครื่องมือของ มาริษา นาคทับที (2541 : 122 – 124) และเสาวรัตน์ จุลรัตน์ (2535 : 155) จำนวน 34 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความเป็นผู้นำของนักเรียน ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง พร้อมทั้งปรับปรุงและพัฒนาจากเครื่องมือของ นงเยาว์ พึ่งพา (2529 : 143 – 147) และจิรพร ปัทมสุคนธ์ (2543 : 57 – 76) จำนวนทั้งสิ้น 37 ข้อ

ในการสร้างเครื่องมือสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือให้คณะกรรมการควบคุมปริญญาบัตรและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ แล้วจึงนำมาแก้ไขปรับปรุง จากนั้นผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักเรียนเตรียมทหารชั้นปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 118 คน จึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อตรวจหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ได้ค่าความเชื่อมั่น = .87

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีทางสถิติที่คำนวณค่าต่าง ๆ โดยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS/PC⁺ เพื่อนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้คือ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านโรงเรียน และพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหารโดยคำนวณค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านนักเรียนและปัจจัยด้านโรงเรียนกับพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่พยากรณ์พฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากผลการศึกษาค้นคว้า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร สรุปผลได้ดังนี้

1. การศึกษาปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านโรงเรียน และพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร พบว่า

1.1 ปัจจัยด้านนักเรียน นักเรียนเตรียมทหารมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (G.P.A.) โดยเฉลี่ย 3.12

1.2 ปัจจัยด้านโรงเรียน นักเรียนเตรียมทหารมีความเห็นด้วยโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกแต่ละเรื่องพบว่า นักเรียนเตรียมทหารเห็นด้วย อยู่ในระดับมากเกี่ยวกับประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหารในด้านการปฏิบัติตามระบบนักเรียนอาวุโส การปฏิบัติตามระเบียบศักดิ์สิทธิ์ บรรยาการปกครอง นักเรียนเตรียมทหารเห็นด้วย อยู่ในระดับมาก ในด้านการปรับตัวตามกฎระเบียบของโรงเรียน และการปรับตัวในโรงนอนนักเรียน ส่วนบรรยาการการเรียนการสอน นักเรียนเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง

1.3 พฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหารโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักเรียนเตรียมทหารมีความรับผิดชอบ ความยุติธรรม ความไม่เห็นแก่ตัว ความอดทน ความรักหมั่นคณะ และความซื่อสัตย์อยู่ในระดับมาก ส่วนความมีวินัยในตนเอง นักเรียนเตรียมทหารมีความเป็นผู้นำอยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร พบว่า ปัจจัยด้านโรงเรียน ได้แก่ ประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหาร บรรยาการปกครอง และบรรยาการการเรียนการสอน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.42 ส่วนปัจจัยด้านนักเรียนเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร ได้แก่ ประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหารและบรรยาการการเรียนการสอน โดยมีอำนาจในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 17.5

อภิปรายผล

1. ผลจากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านนักเรียน นักเรียนเตรียมทหารมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเฉลี่ย 3.12 ปัจจัยด้านโรงเรียน นักเรียนเตรียมทหาร มีความเห็นด้วยโดยรวมอยู่ในระดับมาก และพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหารโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยอภิปรายได้ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านนักเรียน นักเรียนเตรียมทหารมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเฉลี่ย 3.12 อยู่ในระดับดี อาจเป็นเพราะนักเรียนเตรียมทหารเป็นนักเรียนที่ผ่านการคัดเลือกเข้ามีจำนวนมากจากหลายขั้นตอน นักเรียนเป็นผู้มีความพร้อมทั้งทางสติปัญญา

และสุขภาพ ส่วนใหญ่จึงมีผลการเรียนอยู่ในระดับดี

1.2 ปัจจัยด้านโรงเรียน พบว่า นักเรียนเตรียมทหารมีความเห็นในเรื่องประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหาร ได้แก่ การปฏิบัติตามระบบอาวุโส การปฏิบัติตามระบบเกียรติศักดิ์ และบรรยากาศการปกครองอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ได้รับการปลูกฝังจากรุ่นพี่ให้ปฏิบัติตามประเพณีที่สืบทอดกันมาเป็นเวลานาน ทำให้นักเรียนซึมซับวัฒนธรรมประเพณีของทหารตำรวจไปในความรู้สึกของตน จนเป็นเอกลักษณ์ประจำตนที่แตกต่างจากสถาบันอื่น เกิดแรงจูงใจ เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และเกิดความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียน ประกอบกับนักเรียนมีความตั้งใจจะศึกษาในโรงเรียนเตรียมทหาร เพื่อเป็นทหารตำรวจที่ดีในอนาคตและเป็นที่ยอมรับในสังคม จะเห็นได้จากนักเรียนที่มาสอบคัดเลือกมีจำนวนหลายหมื่นคนได้รับการคัดเลือกเป็นนักเรียนเตรียมทหารเพียง 700 กว่าคน (โรงเรียนเตรียมทหาร. 2540 : 19)

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น นักเรียนมีความภาคภูมิใจในการที่ได้รับการคัดเลือกมาเป็นนักเรียนเตรียมทหารในโรงเรียนเตรียมทหาร สอดคล้องกับสมนึก ศิลาวงษ์ (2541 : 3) ที่กล่าวว่า นักเรียนมีความภาคภูมิใจที่ได้รับการคัดเลือกเป็นนักเรียนนายร้อย ซึ่งอาจเกิดจากเคยเห็นการปฏิบัติเป็นตัวอย่างของนักเรียนนายร้อยรุ่นพี่ เมื่อมีโอกาสได้เป็นนักเรียนนายร้อย จึงเกิดความภาคภูมิใจหรือความรู้สึกรักสถาบัน ความเชื่อมั่นและศรัทธาในรุ่นพี่อันเป็นผลเนื่องจากการปลูกฝังนั่นเอง เมื่อเข้าศึกษาในโรงเรียนนายร้อยแล้วจึงต้องปฏิบัติตามให้มีเกียรติ เชื่อถือได้ เป็นสุภาพบุรุษ ฯลฯ ดังที่นอร์แมน (จินทนา ยัญญลักษณ์. 2530 : 33 ; อ้างอิงจาก Norman. 1970) กล่าวว่า ความภาคภูมิใจในตนเองเป็นแรงจูงใจที่สำคัญที่นำไปสู่การยอมรับนับถือ และการชมเชย ทำให้รู้สึกว่าคุณค่า มีประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นในสังคม เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง นั่นคือ บุคคลนั้นมีคุณลักษณะของความเป็นผู้นำ (Marshall. 1995 : 484 – 492)

นอกจากนี้ คูเปอร์สมิธ (Coopersmith. 1981 : 87 - 92) ได้ทำการวิจัยพบว่า เยาวชนหนุ่มสาวที่มีลักษณะความภาคภูมิใจในตนเองสูงจะเป็นผู้ที่มีความวิตกกังวลน้อย เป็นผู้นำมากกว่าผู้ตาม กล้าแสดงความคิดเห็น เป็นผู้มีความเชื่อมั่นในตนเอง ปรับตัวได้ดี และมักจะไม่เดือดร้อนใจมากนักถ้าประสบปัญหา นั่นคือ คุณลักษณะความเป็นผู้นำ (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. 2538 : 46 ; อ้างอิงจาก Stogdill. 1981 : 73 – 97) และทัศนิตมา ระเบียบดี (2531 : 20) กล่าวว่า บุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง จะปรับตัวได้ดีมีความรับผิดชอบสูง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และไม่วิตกกังวลมากเกินไป มีเหตุผล ซึ่งเป็นมีคุณลักษณะ ความเป็นผู้นำ (ทวี วงศ์ พุฒ. 2542 : 109 – 110) ด้วยเหตุผลดังกล่าวแล้วจึงสรุปได้ว่า นักเรียนเตรียมทหารมีความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านโรงเรียนในเรื่องประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหารอยู่ในระดับมาก

1.3 พฤติกรรมความเป็นผู้นำ จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนเตรียมทหารมีพฤติกรรมความเป็นผู้นำโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนเตรียมทหารมีวัตถุประสงค์ประการหนึ่งคือ การพัฒนาความเป็นผู้นำของนักเรียนในทุกด้าน โดยการให้

นักเรียนได้มีการกระทำการฝึก การอบรม การอยู่ร่วมกันมีการประเมินโดยตนเอง และการประเมินโดยบุคลากรในโรงเรียนถึงพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนต่าง ๆ ซึ่งมีผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมดังกล่าว สอดคล้องกับหลักการของ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ที่ว่า “เรียนโดยการกระทำ” หรือ “Learning by Doing” ซึ่งเน้นการเรียนรู้จากการฝึกทักษะ เช่น ความร่วมมือในการทำงาน ความเป็นผู้นำผู้ตาม การปฏิบัติตนในสังคม รวมทั้งมีทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ที่ดี (ทศนา แหมมณี และคนอื่น ๆ. 2522 : 6) (และสอดคล้องกับ จลอง ภิมยรัตน์ (2521 : 97 – 98) ที่กล่าวว่า กระบวนการกลุ่มและการฝึกอบรมช่วยพัฒนาบุคคลให้มีพฤติกรรมอันพึงประสงค์ ได้ สามารถถ่ายทอดวิทยาการต่าง ๆ สามารถพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล สร้างแรงจูงใจให้สมาชิกไปในทางดี ฝึกฝนให้บุคคลรู้จักมีเหตุผล เปลี่ยนทัศนคติของบุคคลได้และช่วยให้สมาชิกเข้าใจตนเอง และผู้อื่นได้

มีงานวิจัยหลายเรื่องกล่าวถึงผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มต่อความรับผิดชอบของนักเรียน เช่น นิคม ชนะไพฑูรย์ (2535 : 70 – 72) ได้ศึกษาผลของการเข้ากลุ่มฝึกอบรม และเข้าร่วมทำกิจกรรมกลุ่มมีผลต่อความรับผิดชอบของความเป็นผู้นำของนักเรียน เช่นเดียวกับ กุลนาถ ครุชครองพันธุ์ (2539 : 78) ที่ศึกษาผลการใช้กิจกรรมกลุ่มต่อความรับผิดชอบของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกความรับผิดชอบ โดยใช้กิจกรรมมีผลต่อความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อครอบครัวสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึก

นอกจากนี้ศิรินทรา พันธะศรี (2540 : 57) ได้ศึกษาผลการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากสุนันทา เขียวนิล (2541 : 73 – 74) ได้ศึกษาผลการใช้ลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคที่มีลักษณะก้าวร้าวแตกต่างกัน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกจะมีพฤติกรรมความเป็นผู้นำเพิ่ม โดยโปรแกรมและกิจกรรมต่าง ๆ มีผลต่อการพัฒนาลักษณะความเป็นผู้นำมากที่สุด และการดำเนินการฝึกในบรรยากาศที่เป็นกันเองและให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานอย่างมีระบบได้แสดงความคิดเห็น ฝึกการยอมรับ และการแก้ปัญหาาร่วมกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาลักษณะความเป็นผู้นำ

ที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า การฝึกลักษณะความเป็นผู้นำสามารถฝึกฝนและพัฒนาให้สูงขึ้นได้ด้วยกิจกรรมเชิงจิตวิทยา โดยใช้หลักการและแนวคิดต่าง ๆ การจัดกระบวนการฝึกอบรมและกระบวนการกลุ่ม จึงทำให้นักเรียนเตรียมทหารมีพฤติกรรมความเป็นผู้นำอยู่ในระดับมาก

2. ปัจจัยด้านโรงเรียนในเรื่องประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหาร บรรยาการปกครอง บรรยาการการเรียนการสอน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร โดยปัจจัยด้านโรงเรียนในเรื่องประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหาร บรรยาการปกครอง

ปกครอง บรรยาการการเรียนการสอน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนต้องใช้ชีวิตในโรงเรียนเตรียมทหารอย่างเต็มประจำ กล่าวคือ โรงเรียนจัดให้มีการฝึกนักเรียนตลอดเวลา เช่น การฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหารเกี่ยวกับระบบเกียรติศักดิ์ โรงเรียนได้ปลูกฝังนักเรียน ด้วยการให้กล่าวคำปฏิญาณเรื่องความซื่อสัตย์ ความจงรักภักดี รักในเกียรติทหาร ตำรวจ เป็นประจำทุกวัน ทำให้นักเรียนเกิดความซาบซึ้งและปฏิบัติจนเป็นนิสัย

ส่วนด้านความอาวุโส โรงเรียนได้อบรมให้นักเรียนทราบถึงประเพณีปฏิบัติต่อผู้มีอาวุโสสูงกว่า ให้เคารพในความเป็นอาวุโสของรุ่น ฝึกปฏิบัติตามคำสั่ง ฝึกการเสียสละต่อผู้มีอาวุโส เช่น การลุกให้นั่งในรถโดยสาร ในสนามกีฬา ห้องเยี่ยมญาติ ในห้องอ่านหนังสือหรือที่อื่นใด เมื่อเห็นว่าไม่ที่ว่าง ตนเองเป็นผู้เสียสละแทน นอกจากนี้ ยังมีการยึดลักษณะการบุคลิกภาพและการแต่งกาย (โรงเรียนเตรียมทหาร. 2544 : 44 ; โรงเรียนนายเรืออากาศ. 2541 : 198)

ในด้านบรรยาการปกครอง โรงเรียนฝึกระเบียบวินัยโดยการให้ขออนุญาตทุกครั้งที่นักเรียนทำพฤติกรรมใด ๆ ควรให้นักเรียนสวมหมวกเมื่ออยู่นอกอาคาร การให้นักเรียนเดินเป็นแถวเรียง 3 – 4 คน (ขึ้นอยู่กับจำนวนนักเรียน) โดยมีนักเรียนคุมแถว 1 คน ฝึกมารยาทในการรับประทานอาหาร การเข้าสังคม ฝึกการปรับตัวในโรงนอนและการทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นต้น

ด้านบรรยาการการเรียนการสอน ฝึกให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออก โดยการฝึกให้นักเรียนอภิปรายในห้องเรียนรู้จักนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการพูดหรืออภิปราย ฝึกความรับผิดชอบต่อหน้าที่ โดยให้ปฏิบัติตรงเวลากระตุ้นให้นักเรียนมีความกระฉับกระเฉง ตื่นตัว ตลอดเวลา กล้าตัดสินใจ ฯลฯ (โรงเรียนเตรียมทหาร. 2540 : 12–53)

การอบรม การฝึก และการทดสอบอย่างหนักตลอดเวลาเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ข้างต้นสามารถปลูกฝังพัฒนาพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนและปรับปรุงบุคลิกภาพที่ดีให้นักเรียนและสอดคล้องกับ กันยา สุวรรณแสง (2532 : 76 – 88) ที่กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวการพัฒนาบุคลิกภาพ หรือแบบแผนของพฤติกรรมและสภาวะการณ์ต่าง ๆ ที่เราสัมผัส ด้วยประสาทสัมผัส ได้แก่ ประเพณี วัฒนธรรม การอบรมเป็นสิ่งที่พัฒนาพฤติกรรมความคิดได้ เช่นเดียวกับเชิยรศรี วิวิธศิริ (2534 : 40) ที่ว่าองค์ประกอบที่ส่งผลต่อบุคลิกภาพได้แก่ พันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม เช่น การอบรม ประเพณี โดยสอดคล้องกับนโยบายโรงเรียนเหล่าที่เกี่ยวกับประเพณีสามารถพัฒนาความเป็นผู้นำของนักเรียน (โรงเรียนนายเรืออากาศ. 2541 : 200) และแนวคิดของแอตเลอร์ (วันดี ระเจริญ. 2531 : 132 – 133 ; อ้างอิงจาก Adler. 1970) ในเรื่องอิทธิพลของสังคมและสัมพันธภาพระหว่างบุคคลมีความสำคัญต่อการสร้างบุคลิกภาพของเด็กสิ่งแวดล้อมโรงเรียน เช่น ครู เพื่อน ระเบียบวินัยสามารถสร้างบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ได้ และสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (ประเทือง ภูมิภักทราคม. 2540 : 67 – 69) และแนวคิด

เกี่ยวกับพฤติกรรม (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. 2538 : 96 – 97) ที่กล่าวว่าพฤติกรรมขึ้นอยู่กับปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม

3. จากการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านโรงเรียนในเรื่องประเพณีของโรงเรียนเตรียมทหาร และบรรยากาศการเรียนการสอน ทำนายพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหารได้ร้อยละ 17.5 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะโรงเรียนมีกิจกรรมในโรงเรียน ในโรงนอน ที่ส่งเสริมพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา วรรณบุตร (2543 : 60 – 64) ที่ว่าปัจจัยด้านโรงเรียนสามารถพัฒนาคุณลักษณะความเป็นผู้นำได้ และจาก อูลิทท์ (Ovellette. 1999 : 2390) ที่ได้วิจัยพบว่า ประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนจากกฎ จากกิจกรรมการเรียน จากกีฬา สามารถพัฒนาพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนได้เช่นเดียวกับ เพนเทอร์ (Painter. 1999 : 2802) ที่ศึกษาปัจจัยที่สร้างพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนคือ บรรยากาศการเรียนการสอนที่ดีและความร่วมมือในการทำงานของนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้าในเรื่องนี้ มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงในการสร้างพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียน ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะดังนี้

1.4 การจัดการเรียนการสอนของครู – อาจารย์โรงเรียนเตรียมทหาร ควรจัดสื่อการสอนให้น่าสนใจมากขึ้น รวมทั้งปรับเปลี่ยนบรรยากาศในห้องเรียนให้น่าสนใจเสมอ

1.2 ครูควรกระตุ้นนักเรียนที่ขาดเรียนให้สนใจติดตามบทเรียนให้มากขึ้น และควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในห้องเรียน

1.3 การกระตุ้นให้นักเรียนปฏิบัติงานตนในระบบเกียรติศักดิ์ ควรจะสอดแทรกกิจกรรมที่น่าสนใจ เพื่อเร้าให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมความเป็นผู้นำกับตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความมั่นคงทางอารมณ์ (EQ) ทักษะด้านเทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์

2.2 ควรมีการวิจัย เปรียบเทียบพฤติกรรมความเป็นผู้นำระหว่างนักเรียนเตรียมทหาร ชั้นปีที่ 1 และนักเรียนเตรียมทหารชั้นปีที่ 2

2.3 ควรทำการวิจัยปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนกับกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ เช่น นักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า นักเรียนนายเรือ นักเรียนนายเรืออากาศ และนักเรียนนายร้อยตำรวจ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมตำรวจ. (2540). เอกสารประกอบการพิจารณารับวิทยาลัยพยาบาลตำรวจเป็นสถาบันสมทบ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. เล่ม 2. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยพยาบาลตำรวจ สำนักงาน
แพทย์ใหญ่ : กรมตำรวจ. อัดสำเนา.
- กรมการศึกษา กองบัญชาการทหารสูงสุด. (2534). หลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหาร พุทธศักราช
2530. (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2534). กรุงเทพฯ : กรมยุทธศึกษาทหาร กองบัญชาการ
ทหารสูงสุด.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2533). เอกสารการปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยม
ศึกษา 2521. ม.ป.พ.
- กรมวิชาการ. (2543). แนวคิดการประกันคุณภาพการศึกษา ภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมสามัญศึกษา. (2532). คู่มือปกครองนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา.
กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา.
- กรองแก้ว อยู่สุข. (2537). พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ : คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ✓ กรองเงิน วีระวงศ์สุวรรณ. (2540). การวิเคราะห์องค์ประกอบ บุคลิกภาพความเป็นผู้นำของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ. ปรินูญานิพนธ์
กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ก่อ สวัสดิพิพาณิชย์. (2535). มองการศึกษา: เส้นทางที่เท่าเทียมของคนไทย. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กวี วงศ์พุ่ม. (2542). ภาวะผู้นำ (Leadership). พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : บริษัทบี.เค
อินเตอร์พริ้นส์ จำกัด.
- กันยา สุวรรณแสง. (2532). จิตวิทยาทั่วไป (General Psychology). กรุงเทพฯ : อักษรพิทยา.
- กิติ ตย์คานนท์. (2536). เทคนิคการสร้างภาวะผู้นำ. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : บัดเตอร์ฟราย.
- กุลนาถ ครุชครองพันธุ์. (2539). ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาสารคาม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. อัดสำเนา.
- คณะกรรมการนักเรียนนายเรืออากาศ รุ่นที่ 36. (2536). นายเรืออากาศ 36. กรุงเทพฯ : มปพ.
- คณะทำงาน โครงการวิจัยทางการศึกษา รร.ตท. ยศ.ทหาร. (2540). คุณลักษณะที่พึงประสงค์
ของทหาร – ตำรวจ และนักเรียนเตรียมทหาร. กรุงเทพฯ : โรงเรียนเตรียมทหาร.

- จำรัส แจ่มจันทร์. (2539). การศึกษาบุคลิกภาพของครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยใช้แบบทดสอบ 16PF. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จารุวดี บุญธรรม. (2541). การเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางที่มีต่อความภาคภูมิใจในตนเองของผู้รับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ บ้านเกร็ดตระการ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิรพร ปัทมะสุคนธ์. (2543). การศึกษาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพความเป็นทหารของนักเรียนทหาร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิราพร อรุณพลทรัพย์. (2541). การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. (การจัดโครงการสวัสดิการสังคม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
ถ่ายเอกสาร.
- จุลจักร โนพันธ์. (2529). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคิดสร้างสรรค์และมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนวิทยาศาสตร์ด้วยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่ใช้เกมกับวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่ใช้การอภิปราย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เจริญชัย งานไว. (2538). การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (สังคมศึกษา). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- จันทนา ภาคบงกช และคนอื่นๆ. (2539). “การสำรวจคุณลักษณะทางวินัยที่พึงประสงค์ในสังคมไทย,” ใน รายงานการวิจัย ฉบับที่ 56. หน้า 20 – 32. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- จันทนา ยัญญลักษณ์. (2530). ผลของการสอนโดยใช้บทเรียนโปรแกรมเรียนเป็นคณะกับบทเรียนโปรแกรมเรียนเป็นรายบุคคลที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ความภาคภูมิใจในตนเองและความสนใจในวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง “ความเท่ากันทุกประการ” ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ฉลอง ภิมย์รัตน์. (2521). กระบวนการกลุ่ม. ภูเก็ต : วิทยาลัยครูภูเก็ต.
- เจลา ประเสริฐสังข์. (2539, พฤศจิกายน-ธันวาคม). “ภาวะผู้นำ,” มาเลเซีย. 3(6) : 313– 323.

- ชนนุช บุญสิทธิ์. (2541). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อนนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนกุหลาบวิทยาลัยราชวินิต กรุงเทพมหานคร. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชรินทร์ มั่งคั่ง. (2537, ตุลาคม -- ธันวาคม). "การปรับปรุงพฤติกรรมเพื่อบุคลิกภาพ," สารพัฒนาหลักสูตร. 14(119) : 43 – 45.
- เชียรศรี วิวิธสิริ. (2534). จิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (*Adult Learning Psychology*). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ชุตินา สัจจามันท์. (2542). "ความเป็นครูสถิตในหทัยพระองค์สมเด็จพระรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี," ใน หนังสือคือภูมิพลแห่งปัญญา. หน้า 8 – 22. กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว.
- เชิดชาย ภูทอง. (ม.ป.ป.). คุณธรรมจริยธรรมสำหรับตำรวจ. ขอนแก่น : กองกำกับการตำรวจภูธร 4.
- โชติ บุญนิธิวินิช. (2541). การเปรียบเทียบผลการใช้สัญลักษณ์เงื่อนไขต่อการใช้หลักพีระมิดเพื่อพัฒนาการมีวินัยในการใช้ห้องสมุดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ณัฐพร สดามารณ์. (2540). การศึกษาองค์ประกอบความมีวินัยในตนเองของนักเรียนทหารและพลเรือน. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงกมล มลารัตน์. (2534). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางด้านที่ไม่ใช่สติปัญญากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนนายเรืออากาศ. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดุสิต น้าฝน. (2529). การถ่ายทอดลักษณะความเป็นทหารกับความยึดมั่นผูกพันต่ออาชีพ : ศึกษากรณีนักเรียนนายเรืออากาศ. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. (สังคมวิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ทรงพล ภูมิพัฒน์. (2538). จิตวิทยาสังคม. นนทบุรี : เอส.อาร์.พรินซ์ดิง.

- ทัศนิตา ระเบียบบดี. (2529). ผลการใช้เทคนิค “แม่แบบ” โดยใช้สไตล์การ์ดเพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทศนา แคมมณี และคนอื่นๆ. (2522). กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติเล่ม 1. กรุงเทพฯ : บุรพาศิลป์การพิมพ์.
- ทวิตต์ นกบิน. (2542). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2535). องค์การและการบริหาร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ธีรวัช โอสถานนท์. (2534). บุคลิกภาพทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง. วิทยานิพนธ์ ร.ม. (การปกครอง). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- นริศ มณีไย. (2540). สภาพการจัดการเรียนการสอนตามความคิดของครูและนักเรียนของโรงเรียนช่างฝีมือทหาร. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (อุตสาหกรรมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นงเยาว์ พึ่งพา. (2529). การสร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพความเป็นทหาร. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นงลักษณ์ สุทธิวัฒนพันธ์. (2536, มีนาคม-เมษายน). “การพัฒนาบุคลิกภาพ,” *กรมบัญชีกลาง*. 34(2) : 25 – 33.
- นพมาศ ธีระเวคิน. (2536). จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : อักษรพิทยา.
- บุษบงค์ รักเรียน. (2533). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมผู้นำด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยวิธีสอนกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และวิธีสอนตามคู่มือครู. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุหงา วชิรศักดิ์มงคล. (2530). กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- ประเทือง ภูมิภักตราคม. (2540). การปรับพฤติกรรม : ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

- เปลื้อง เจริญอาจ. (2535). ความคิดเห็นของผู้บริหารคณะกรรมการฝ่ายปกครองคณะกรรมการฝ่ายแนะแนว และครูอาจารย์ที่มีผลต่อการลงโทษ นักเรียนที่ปรับพฤติกรรมผิดระเบียบ ความประพฤติ และระเบียบการแต่งกายในโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา. ปรินทิเนียนพน์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- นิคม ชนะไพฑูรย์. (2535). การเปรียบเทียบผลของการเข้ากลุ่มฝึกอบรมและกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความรับผิดชอบของผู้หน้านักเรียนโรงเรียนบ้านดงวิทยา จังหวัดอุบลราชธานี. ปรินทิเนียนพน์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรณี คลังระหัด. (2540). บุคลิกภาพของนักศึกษาสารวัตร รุ่นที่ 48 ของสถาบันพัฒนาข้าราชการตำรวจ กรมตำรวจ กรุงเทพมหานคร. ปรินทิเนียนพน์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรณี เจนจิต. (2538). จิตวิทยาการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : คอมแพคต์พรี้น จำกัด.
- พวงทิพย์ นวลขาว. (2538). ความสัมพันธ์ระหว่างแบบภาวะผู้นำกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม. ปรินทิเนียนพน์ สศ.ม. (คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พัฒนชัย ปัทมเวณ. (2531). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับบรรยากาศองค์การมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ปรินทิเนียนพน์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. จัดสำเนา.
- มาริษา นาคทับที. (2541). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมผู้นำแบบประชาธิปไตยของนิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาลัยการชลประทาน จังหวัดนนทบุรี. ปรินทิเนียนพน์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ยุวดี เทียรชมประสิทธิ์. (2536). เอกสารประกอบการสอนวิชา จต 323 : จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญพิมพ์.

- โรงเรียนเตรียมทหาร. (2540). การสัมมนา เรื่อง แนวทางการพัฒนา การดูแล นักเรียนเตรียมทหาร. กรุงเทพฯ : โรงเรียนเตรียมทหาร.
- _____. (2542). คู่มือนักเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ 42. กรุงเทพฯ : โรงเรียนเตรียมทหาร.
- โรงเรียนนายเรือ. (2541). คู่มือนักเรียนนายเรือ. สมุทรปราการ : โรงเรียนนายเรือ.
- โรงเรียนนายเรืออากาศ. (2541). คู่มือนักเรียนนายเรืออากาศ. กรุงเทพฯ : โรงเรียนนายเรืออากาศ.
- ล่อ อางนันทน์. (2542). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มส่งเสริม
ประสบการณ์ เรื่อง สิ่งแวดล้อมทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับ
การสอนโดยใช้แผนผังมโนทัศน์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วสัน ปุ่นผล. (2542). การพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
โรงเรียนบางไทรวิทยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการ
ศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วันดี ระเจริญ. (2531). บุคลิกภาพและการปรับตัว. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์, วิทยาลัย
ราชมงคลธัญบุรี.
- ศิรินทรา พันธุศรี. (2540). การใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านโคกนางามปลาเชียม ตำบลสำราญ อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น :
มหาวิทยาลัยขอนแก่น. จัดสำเนา.
- ศุภวดี บุญวงศ์. (2539). รายงานการวิจัย เรื่องการแก้ปัญหาการปรับตัวของนิสิตในหอพัก
ด้วยการใช้คำปรึกษารายกลุ่ม. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ ภาควิชาการแนะแนวและ
จิตวิทยา การศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้. จัดสำเนา.
- สมนึก ศิลาวงษ์. (2541). การพัฒนาระบบเกียรติศักดิ์ของนักเรียนนายร้อย โรงเรียนนายร้อย
พระจุลจอมเกล้า. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยการทัพบก สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง.
- สมศักดิ์ ขำอ่อน. (2532). ผลการใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อบุคลิกภาพด้านความเป็นผู้นำของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). พิษณุโลก :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก. ถ่ายเอกสาร.
- สิริสรณ์ ทิพทวี. (2543). การศึกษาทัศนคติของนักศึกษาหอพักและอาจารย์ที่ปรึกษาหอพักที่มีต่อ
การดำเนินงานหอพักนักศึกษา มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. วิทยานิพนธ์
กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ถ่ายเอกสาร.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2535). แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535.

กรุงเทพฯ : ฟีนี พลับพลึง.

สำเนา ขจรศิลป์. (2537). มิติใหม่ของกิจการนิสิตนักศึกษา 1 : พื้นฐานและบริการนักศึกษา.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.

สาลี จบศรี. (2531). ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคลองสามสิบ "อ.ผิวศรีราษฎร์บำรุง" จังหวัดปทุมธานี.

ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุกัญญา วรรณบุตร. (2543). การศึกษาคูณลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม.

(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุชา จันทรเฒ. (2533). จิตวิทยาเด็กเกร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

สุนันท์ พรหมดี. (2540). การเปรียบเทียบพฤติกรรมผิกระเบียบวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู

และมีสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ถ่ายเอกสาร.

✓ สุนันทา เขียวนิล. (2541). ผลการฝึกลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพวิทยาลัยเทคนิคที่มีลักษณะก้าวร้าวแตกต่างกัน. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.

(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

สุดใจ ผาแก้วมณี. (2542). การศึกษาเกณฑ์ปกติของบุคลิกภาพของนักเรียนพยาบาลสี่เหล่าทัพ

กรุงเทพมหานคร. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุภัททา ปิณฑะแพทย์. (2534). จิตวิทยาทั่วไป : แนวคิดและทฤษฎีขั้นมูลฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2531). การบริหารกิจการนักเรียนภาควิชาพื้นฐานการศึกษา

คณะวิชาครุศาสตร์ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์. ม.ป.พ.

_____. (2534). "การบริหารการศึกษาเพื่อการพัฒนา," ใน เจ้าฟ้านักพัฒนาสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กับพัฒนศึกษาศาสตร์. หน้า 168 –176. กรุงเทพฯ : รุ่งแสงการพิมพ์.

- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2538). *ประมวลสาระชุดวิชา ประสบการณ์วิชาชีพมหาบัณฑิตบริหารการศึกษ (Graduate Professional Experience in Educational Administration)* หน่วยที่ 6-10. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2539). *เอกสารการสอนพหุติกรรมมนุษย์ในองค์การ* หน่วยที่ 1-7. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เสาวรัตน์ จุสรัตน์. (2535). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช*. ปรินิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อุทัยวรรณ หวังชูขอบ. (2536, มกราคม). "งานแนะแนวในวิทยาลัยพยาบาล," *วารสาร การศึกษาพยาบาล*. 4 (47) : 47.
- Adair, John. (1988). *Effect Leadership*. London : Gower Publishing.
- Astin, Alexander W. (1968). *The College Environment*. Washington, D.C. : American Council on Education.
- Bass, Bernard M. Stogdill's. (1981). *Handbook of Leadership*. New York : The Free Press Co.Inc.
- Brisbane, Holly E. (1994). *The Development Child : Understanding Children and Parenting*. 6th ed. New York : Glencoe.
- Bhindi, Narottam & Duignan, Patrick. (1997, April). "Leadership for a New Century (Authenticity, Intentional, Spirituality and Sensibility)," *Journal of British Education Management & Administration Society*. 25(2) : 117 – 132.
- Coopersmith. S. (1981). *The Antecedent of Self-Esteem*. 2nd ed. California : Consulting Psychologists Press. Inc.
- _____. (1984). *SEI : Self – Esteem*. 2nd ed. California : Consulting Psychologists Press. Inc.
- Desena, Paul A. (1964, October). "The Role of Consistency in Indennifying Characteristics of Three Levels of Achievement," *The Personal and Guidance Journal*. 48 : 145–149.
- Good, Carter V. (1973). *Dictionary of Education*. New York : McGraw-Hill Book Company.
- Goffman, Erving. (1968). *Asylum*. Great Britain : Pelican Books.

- Krejcie, Robert V. & Morgan, Daryle. (1970). "Determining Sample Size Research Activitied, *Journal of Educational and Psychological Measurement*. 30(30) : 607 – 610.
- Lawrence, F. (1976). "Student Perception of the Classroom Learning Environment in Biology, Chemistry and Physics," *Journal of Rresearch in Science Teaching*. 13 : 315 – 323.
- Lyons, G.M. and John W. Mastand. (1959). *Education and Military Leadership*. N.J. : Princeton University Press.
- Marshall, Catherine. (1995, August). "Educational Administration Quarterly," *Imaging Leadership*. 31(3) : 484 - 492.
- McNeil, Elton B. (1969). *Human Socialization*. California : Wadesworth Publishing Co.
- Merrifield, Charles W. (1976). *Leadership in Voluntary Enterprise*. New York : Oceans Publication.
- Mueller, Kate H. (1961). *Student Personnel Work in Higher Education*. Boston : Houghton Mifflin Company.
- ✓ Newburn, Peter. (1998, October). "A Leadership Training Program to Prepare College-Age Students for Retrat Ministry (College Students, Peer Leaders)," *Dissertation Abstracts International*. 59(4) : 1206.
- Noll, Victor H. (1951). *Introduction to Educational Measurement*. Boston : Houghton Mifflin Company.
- ✓ Ouellette, Michel. (1999, January). "Characteristic, Experience and Behaviour of University Student Leaders (Leadership)," *Dissertation Abstract International*. 59(7) : 2390.
- ✓ Painter, Bryan Ashley. (1999, February). "The Impact of School Leadership on Student Engagement and Perceptions of Teacher-Student Relationships," *Dissertation Abstracts International*. 59(8) : 2802.
- Stogdill, R.M. (1969). "Personal Factors Associated with Leadership," *Survey of Literature in Leadership*. Marylan : Penguin Books Inc. Maryland.
- Stogdill, R.M. (1974). *Handbook of Leadership*. New York : Free Press.

- Stogdill, R.M.. (1981). "Traits of Leadership : A Follow-up to 1970," in *Stogdill's Handbook of Leadership*. Edited by Bernard M.Bass. p. 73-79 : New York : Free Press.
- Vidich, Arthur J. and Maurice R.Stein, et al. (1960). *Identity in Anxiety*. N.Y. : The Free Press.
- Wilson, John D. (1968). "The Idea of Living Learning : Innovation in the Academic Use of Residential Facilities," *Student Personnel*. New York : McCraw- Hill.

ภาคผนวก

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแบบสอบถามวิจัย

1. พลตรีสุเทพ	โพธิ์สุวรรณ	ผู้บัญชาการโรงเรียนเตรียมทหาร
2. พ.อ.ธรรมรงค์	บุญสนอง	อาจารย์ที่ปรึกษาโรงเรียนเตรียมทหาร
3. พ.อ.ไชยันต์	ประโมจน์ย์	ผู้อำนวยการกองสถิติและประเมินผล
โรงเรียนเตรียมทหาร
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดา ทัพสุวรรณ		หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ		ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง
อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหาร
การศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แบบสอบถามสำหรับนักเรียนเตรียมทหาร

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้สำหรับนักเรียนเตรียมทหาร ชั้นปีที่ 2 มีจำนวน 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยด้านนักเรียนและปัจจัยด้านโรงเรียนตามความเป็นจริง

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหารตามความเป็นจริง

2. คำตอบของนักเรียนไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อตัวนักเรียน เนื่องจากผู้วิจัย ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนเตรียมทหารในภาพรวมทั้งหมด

ขอขอบคุณในความร่วมมือด้วยดี

พันโทหญิง ฝะดากุล บันลายนาค

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยด้านนักเรียนและปัจจัยด้านโรงเรียน แบ่งเป็น

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยด้านนักเรียน

คำชี้แจง โปรดให้ข้อมูลตามความเป็นจริงของนักเรียน

ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมสามเทอม ตั้งแต่เข้าเรียนจนถึงภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 (G.P.A)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยด้านโรงเรียน

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง ตามความเห็นของนักเรียน

โดยพิจารณาดังต่อไปนี้

เห็นด้วยมากที่สุด หมายถึง ข้อความตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

เห็นด้วยมาก หมายถึง ข้อความตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมาก

เห็นด้วยปานกลาง หมายถึง ข้อความตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนปานกลาง

เห็นด้วยน้อย หมายถึง ข้อความตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนน้อย

เห็นด้วยน้อยที่สุด หมายถึง ข้อความตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด
1	ระบบนักเรียนอาวุโส เป็นการฝึกให้รุ่นพี่เป็นแบบอย่างแก่รุ่นน้อง					
2	ระบบนักเรียนอาวุโสเป็นการฝึกให้นักเรียนปฏิบัติตามคำสั่งอย่าง เคร่งครัด					
3	นักเรียนเตรียมทหารปี 1 เคารพยำเกรงนักเรียนเตรียมทหารปี 2					
4	ระบบนักเรียนอาวุโสกระตุ้นให้นักเรียนมีการปรับปรุงบุคลิกภาพ ตนเองให้เหมาะสม					
5	ระบบนักเรียนอาวุโสจะกระตุ้นให้นักเรียนมีความอดทน อดกลั้น และเข้มแข็ง					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด
6	ระบบเกียรติศักดิ์สร้างความซื่อสัตย์ให้นักเรียน					
7	ระบบเกียรติศักดิ์สร้างให้นักเรียนรู้สึกมีเกียรติ					
8	ระบบเกียรติศักดิ์สร้างความภาคภูมิใจให้นักเรียน					
9	คำปฏิญาณในระบบเกียรติศักดิ์จะเตือนใจให้นักเรียน ในการไม่คล้อยตามผู้อื่นในทางเสื่อมเสีย					
10	คำปฏิญาณในระบบเกียรติศักดิ์กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความ กล้าหาญ และเสียสละ					
11	ระบบเกียรติศักดิ์สร้างให้นักเรียนเกิดความเป็นผู้นำได้					
12	กฎระเบียบที่เคร่งครัดของโรงเรียนเตรียมทหารช่วยสร้าง ความมีวินัยให้นักเรียน					
13	กฎระเบียบของโรงเรียนสามารถปรับปรุงพฤติกรรมของนักเรียน ได้อย่างเหมาะสม.....					
14	การดูแลนักเรียนอย่างมีระเบียบตามขั้นตอน ทำให้นักเรียน เกิดความกระตือรือร้นในหน้าที่ของนักเรียน					
15	การอบรมให้นักเรียนรู้จักการปฏิบัติตนตามแบบอย่างของการเป็น ทหาร ดำรง เมื่อเข้าสังคม ทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจ.....					
16	กฎระเบียบของโรงเรียนสามารถสร้างให้นักเรียนควบคุมอารมณ์...					
17	กฎระเบียบของโรงเรียน สามารถปลูกฝังให้นักเรียนเกิดความ เป็นผู้นำได้.....					
18	กฎระเบียบในโรงนอนสร้างนิสัยความเป็นระเบียบในการอยู่ ร่วมกัน					
19	บรรยากาศในโรงนอนสร้างความอบอุ่นให้นักเรียน					
20	กิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นในโรงนอน สร้างความอดทน ให้นักเรียน					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด
21	การฝึกให้นักเรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในโรงนอน สร้างความสามัคคีให้กับนักเรียน					
22	การร่วมกันรับผิดชอบในกิจกรรมในโรงนอน สร้างให้นักเรียน ไม่เห็นแก่ตัว					
23	การช่วยเหลือกันในการศึกษาในโรงนอน ก่อให้เกิดความรัก หมู่คณะ					
24	ครูผู้สอนมีส่วนในการจัดห้องเรียนให้เหมาะสมกับการเรียนรู้					
25	กิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนไม่น่าสนใจ					
26	ครูให้ความเป็นกันเองกับนักเรียน					
27	อุปกรณ์การเรียนการสอนมีความทันสมัย					
28	ครูเข้มงวดในการสอน					
29	ครูสนใจแต่นักเรียนที่เก่ง					
30	ครูใช้สื่อการสอนที่เหมาะสม					
31	ครูปรับเปลี่ยนบรรยากาศในห้องเรียนให้น่าสนใจเสมอ					
32	นักเรียนชอบวิธีการสอนโดยครูให้นักเรียนอภิปราย.....					
33	ครูสร้างบรรยากาศห้องเรียนให้อบอุ่น.....					
34	ครูทำให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง.....					

ตอนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมความเป็นผู้นำ

แบบสอบถามพฤติกรรมความเป็นผู้นำ

คำชี้แจง

แบบสอบถามสอบชุดนี้ถามเกี่ยวกับความรู้สึกหรือการกระทำของนักเรียนในเรื่องพฤติกรรมความเป็นผู้นำ โดยให้นักเรียนพิจารณาว่า นักเรียนมีความรู้สึก หรือมีการปฏิบัติที่สอดคล้องกับข้อความนั้นหรือไม่ โดยให้นักเรียนใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบ ที่เห็นว่าตรงกับสภาพความรู้สึกหรือการกระทำที่แท้จริงของนักเรียน โดยพิจารณาดังต่อไปนี้

- จริงมากที่สุด หมายถึง ข้อความตรงกับความคิดเห็นหรือการกระทำของนักเรียนมากที่สุด
 จริงมาก หมายถึง ข้อความตรงกับความคิดเห็นหรือการกระทำของนักเรียนมาก
 จริงปานกลาง หมายถึง ข้อความตรงกับความคิดเห็นหรือการกระทำของนักเรียนปานกลาง
 จริงน้อย หมายถึง ข้อความตรงกับความคิดเห็นหรือการกระทำของนักเรียนน้อย
 จริงน้อยที่สุด หมายถึง ข้อความตรงกับความคิดเห็นหรือการกระทำของนักเรียนน้อยที่สุด

ตัวอย่าง

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความรู้สึก / การกระทำ				
		จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
0	นักเรียนตรงต่อเวลาที่นัดหมายไว้		✓			
00	นักเรียนปรับปรุงการเรียนให้ดีขึ้น					✓

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความรู้สึก / การกระทำ				
		จริง มากที่สุด	จริง มาก	จริง ปาน กลาง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
1	นักเรียนมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงาน					
2	นักเรียนตระหนักอยู่เสมอว่า นักเรียนมีหน้าที่ต้องเรียนให้ดีที่สุด...					
3	นักเรียนพยายามปรับปรุงการเรียนของตนให้ดีขึ้น					
4	เมื่อยืมสิ่งของจากผู้อื่นมานักเรียนจะตรวจให้ครบถ้วนก่อนคืน สิ่งของนั้น					
5	ชั่วโมงที่นักเรียนขาดเรียน นักเรียนจะติดตามบทเรียนจาก เพื่อน ๆ ทันที					
6	เมื่อนักเรียนยืมหนังสือมาอ่าน นักเรียนจะคืนให้ตรงกำหนด					
7	เมื่อเพื่อน ๆ ให้ความคิดเห็นไม่ตรงกัน นักเรียนวางตนเป็นกลาง เสมอ ไม่ลำเอียง					
8	นักเรียนคิดว่าคนจนไม่ควรมีสิทธิเท่าคนรวย					
9	นักเรียนฟังความคิดเห็นผู้อื่นได้แม้ว่าไม่ตรงกับความคิดของตน...					
10	ถ้านักเรียนเป็นหัวหน้าจะให้โอกาสแก่ผู้ร่วมงานทุกคน					
11	นักเรียนจะต่อสู้เพื่อความเป็นธรรม					
12	นักเรียนรู้สึกว่าการเป็นคนไม่มีประโยชน์					
13	นักเรียนไม่สนใจปัญหาของผู้อื่น					
14	นักเรียนจะปลอบใจ เวลาเพื่อนระบายความทุกข์ให้ฟัง					
15	เมื่อเพื่อนคนใดเรียนอ่อนวิชาที่นักเรียนถนัดนักเรียนจะช่วยติวให้.					
16	นักเรียนไม่นำความลับของเพื่อนมาเปิดเผย					
17	นักเรียนไม่คุยในขณะที่ครูสอน					
18	นักเรียนปฏิบัติตามข้อตกลงของเพื่อน ๆ ในห้องเรียน					
19	นักเรียนไม่เปิดโต๊ะ หรือกระเป๋าก่อนเพื่อนก่อนได้รับอนุญาตจากเพื่อน					
20	แม้จะไม่มีใครเห็นหรือสนใจนักเรียนเข้าแถวอย่างมีระเบียบ.....					
21	นักเรียนปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัย					
22	นักเรียนรู้สึกเบื่อหน่ายเมื่อต้องทำงานหรือฝึกหนัก					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความรู้สึก / การกระทำ				
		จริง มาก ที่สุด	จริง มาก	จริง ปาน กลาง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
23	การฝึกให้ปฏิบัติตามระเบียบเป็นสิ่งที่น่าเบื่อ สำหรับนักเรียน					
24	นักเรียนสามารถทำงานใด ๆ ได้ในเวลานานๆ เพื่อให้งานสำเร็จ..					
25	นักเรียนอยากทำงานที่เป็นงานสบาย					
26	เมื่อนักเรียนเหนื่อยอยากพักผ่อน แต่นักเรียนจะพยายามทำงานที่ มอบหมายให้สำเร็จก่อน					
27	ทุกครั้งที่มียานกองพันนักเรียน นักเรียนยินดีเสียสละแรงงาน ความเหนื่อยยาก เพื่อชื่อเสียงของโรงเรียน					
28	นักเรียนมีความรักรุ่นพี่ รุ่นน้องในสถาบันเดียวกัน					
29	นักเรียนไม่หาเรื่องทะเลาะวิวาทกับคนอื่น ๆ					
30	นักเรียนไม่ยอมให้ใครดูหมิ่นโรงเรียนเตรียมทหาร.....					
31	นักเรียนจะดักเตือนเพื่อนที่ประพฤติตนเสื่อมเสียแก่สถาบัน.....					
32	นักเรียนไม่เอาของคนอื่นมาเป็นของตน					
33	นักเรียนไม่ใช้อำนาจตนในทางที่ผิด					
34	นักเรียนยอมรับผิดเมื่อรู้ว่าตนทำผิด					
35	นักเรียนจะไม่พูดเท็จเพื่อให้เพื่อนพ้นโทษ					
36	นักเรียนไม่อิจฉาเพื่อนที่เรียนหรือทำงานเก่งกว่า					
37	นักเรียนไม่ใส่ร้ายเพื่อน เพื่อให้ตนพ้นผิด					

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	พันโทหญิงพะดากุลปั่นลายนาค
เกิด	วันที่ 28 กรกฎาคม พุทธศักราช 2501
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	357/7 ซอยกู่เกียรติ 2 ถนนพหลโยธิน แขวงสายไหม กทม.10220
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์กองวิชาวิทยาศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนเตรียมทหาร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2517	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนเบญจมราชาลัย
พ.ศ.2524	วท.บ. (เคมี) จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ.2544	กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ